

DIRECTIVE

DIRECTIVA (UE) 2019/944 A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

din 5 iunie 2019

privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificare a Directivei 2012/27/UE

(reformare)

(Text cu relevanță pentru SEE)

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 194 alineatul (2),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

după transmiterea proiectului de act legislativ către parlamentele naționale,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European ⁽¹⁾,

având în vedere avizul Comitetului Regiunilor ⁽²⁾,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară ⁽³⁾,

întrucât:

- (1) Directivei 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului urmează a-i fi aduse anumite modificări ⁽⁴⁾. Este necesar, din motive de claritate, să se procedeze la reformarea respectivei directive.
- (2) Piața internă de energie electrică, care a fost implementată treptat în întreaga Uniune începând cu 1999, are drept obiectiv ca, prin organizarea unor piețe competitive de energie electrice la nivel transfrontalier, să ofere tuturor clienților finali din Uniune, indiferent dacă sunt persoane fizice sau juridice, posibilități reale de alegere, precum și noi oportunități de afaceri, prețuri competitive, semnale eficiente în materie de investiții, îmbunătățirea calității serviciilor, precum și să contribuie la siguranța alimentării cu energie electrică și la dezvoltarea durabilă.
- (3) Directiva 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽⁵⁾ și Directiva 2009/72/CE au adus contribuții semnificative la crearea pieței interne de energie electrică. Cu toate acestea, sistemul energetic al Uniunii trece printr-o profundă transformare. Obiectivul comun de decarbonizare a sistemului energetic creează noi oportunități și provocări pentru participanții la piață. În același timp, progresele tehnologice permit noi forme de participare a consumatorilor și de cooperare transfrontalieră. Este necesară adaptarea normelor pieței din Uniune la o nouă realitate a pieței.
- (4) Comunicarea Comisiei din 25 februarie 2015 intitulată „O strategie-cadru pentru o uniune energetică rezilientă cu o politică prospectivă în domeniul schimbărilor climatice” definește viziunea unei uniuni energetice care pune cetățenii în prim-plan, în care cetățenii își asumă rolul de motor al tranziției energetice, beneficiază de noi tehnologii pentru a-și reduce facturile și participă activ la piață și în care consumatorii vulnerabili sunt protejați.

⁽¹⁾ JO C 288, 31.8.2017, p. 91.

⁽²⁾ JO C 342, 12.10.2017, p. 79.

⁽³⁾ Poziția Parlamentului European din 26 martie 2019 (nepublicată încă în Jurnalul Oficial) și Decizia Consiliului din 22 mai 2019.

⁽⁴⁾ Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO L 211, 14.8.2009, p. 55).

⁽⁵⁾ Directiva 2003/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 96/92/CE (JO L 176, 15.7.2003, p. 37), abrogată și înlocuită, de la 2 martie 2011, de Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO L 211, 14.8.2009, p. 55).

- (5) Comunicarea Comisiei din 15 iulie 2015 intitulată „Noi avantaje pentru consumatorii de energie” a prezentat viziunea Comisiei asupra unei piețe cu amănuntul care deservește mai bine consumatorii de energie, inclusiv prin crearea unei legături mai strânse între piețele angro și cu amănuntul. Cu ajutorul noilor tehnologii, societățile de servicii energetice noi și inovatoare ar trebui să le permită tuturor consumatorilor să participe pe deplin la tranziția energetică, să își gestioneze consumul de energie în mod eficient astfel încât să economisească bani și să contribuie la reducerea totală a consumului de energie.
- (6) Comunicarea Comisiei din 15 iulie 2015 intitulată „Lansarea procesului de consultare publică privind o nouă organizare a pieței energiei” a subliniat că trecerea de la producerea de energie electrică în instalații mari de producere centralizată la producerea descentralizată a energiei electrice din surse regenerabile și la piețe decarbonizate necesită adaptarea normelor actuale de comercializare a energiei electrice și schimbarea rolurilor existente pe piață. Comunicarea a subliniat necesitatea de a organiza piețele de energie electrică într-un mod mai flexibil și de a integra pe deplin toți actorii de pe piață, inclusiv producătorii de energie din surse regenerabile, noii furnizori de servicii energetice, stocarea energiei și cererea flexibilă. La fel de important este ca Uniunea să investească urgent în interconectarea la nivelul Uniunii pentru transferul de energie prin sisteme de înaltă tensiune de transport al energiei electrice.
- (7) În vederea creării unei piețe interne de energie electrică, statele membre ar trebui să promoveze integrarea piețelor lor naționale și cooperarea între operatorii de sistem la nivelul Uniunii și la nivel regional, încorporând sistemele izolate care formează insule de energie electrică, încă prezente în Uniune.
- (8) Pe lângă obiectivul de a răspunde noilor provocări, prezenta directivă urmărește să abordeze obstacolele care continuă să stea în calea finalizării pieței interne de energie electrică. Un cadru de reglementare mai precis trebuie să contribuie la depășirea problemelor actuale ale piețelor naționale fragmentate care sunt adeseori cauzate de un număr mare de intervenții la nivel de reglementare. Astfel de intervenții au condus la obstacole în calea furnizării de energie electrică în condiții de egalitate, precum și la costuri mai ridicate în comparație cu soluțiile bazate pe cooperarea transfrontalieră și principiile bazate pe piață.
- (9) Uniunea și-ar îndeplini cel mai eficient obiectivele în materie de energie din surse regenerabile prin crearea unui cadru de piață care să răsplătească flexibilitatea și inovarea. O piață funcțională de energie electrică reprezintă elementul esențial care permite utilizarea energiei din surse regenerabile.
- (10) Consumatorii joacă un rol esențial în obținerea flexibilității necesare pentru a adapta sistemul electroenergetic la producerea variabilă și distribuită de energie electrică din surse regenerabile. Progresul tehnologic înregistrat în ceea ce privește gestionarea rețelelor și producerea de energie electrică din surse regenerabile a deblocat multe oportunități pentru consumatori. Existența unei concurențe sănătoase pe piețele cu amănuntul este esențială pentru a asigura introducerea, în funcție de cerințele pieței, a unor servicii noi inovatoare care să răspundă nevoilor și abilităților în continuă schimbare ale consumatorilor, sporind totodată flexibilitatea sistemului. Cu toate acestea, lipsa transmiterii către consumatori, în timp real sau în timp aproape real, a informațiilor legate de consumul lor energetic i-a împiedicat pe aceștia să fie participanți activi la piața energiei și la tranziția energetică. Prin abilitarea consumatorilor și prin faptul de a le oferi instrumentele necesare pentru a-și spori participarea pe piața de energie, inclusiv sub noi forme, se urmărește ca piața internă de energie electrică să aducă beneficii cetățenilor din Uniune și ca obiectivele Uniunii în materie de energie din surse regenerabile să fie atinse.
- (11) Libertățile pe care Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) le garantează cetățenilor Uniunii – printre altele, libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și libertatea de a presta servicii – pot fi efective numai în cadrul unei piețe deschise în totalitate, care le permite tuturor consumatorilor să își aleagă liber furnizorii și tuturor furnizorilor să își livreze liber produsele clienților.
- (12) Promovarea concurenței loiale și a accesului facil pentru diferiți furnizori are o importanță crucială pentru statele membre cu scopul de a permite consumatorilor să profite pe deplin de oportunitățile unei piețe interne liberalizate în sectorul energiei electrice. Cu toate acestea, disfuncționalități ale pieței pot persista în sistemele periferice mici de energie electrică și în sistemele care nu sunt conectate cu alte state membre, în cadrul cărora prețurile energiei electrice nu oferă semnalul potrivit pentru a stimula investițiile și, prin urmare, se impun soluții specifice în vederea asigurării unui nivel adecvat de siguranță a alimentării cu energie electrică.
- (13) În scopul stimulării concurenței și al garantării furnizării de energie electrică la cel mai competitiv preț, statele membre și autoritățile de reglementare ar trebui să faciliteze accesul transfrontalier pentru noii furnizori de energie electrică provenită din diferite surse, precum și pentru noii producători, noii furnizori de servicii de stocare a energiei și de consum dispecerizabil.

- (14) Statele membre ar trebui să se asigure că nu există obstacole nejustificate în cadrul pieței interne de energie electrică în ceea ce privește intrarea pe piață, funcționarea pieței și ieșirea de pe piață. În același timp, ar trebui să se clarifice că această obligație nu aduce atingere competențelor pe care statele membre le păstrează în legătură cu țările terțe. Această clarificare nu ar trebui interpretată ca permițând unui stat membru să exercite competența exclusivă a Uniunii. De asemenea, ar trebui clarificat faptul că participanții la piață din țări terțe care își desfășoară activitatea în cadrul pieței interne trebuie să respecte legislația Uniunii și dreptul intern, la fel ca toți ceilalți participanți la piață.
- (15) Normele pieței permit intrarea și ieșirea producătorilor și furnizorilor pe baza evaluării proprii a viabilității economice și financiare a operațiunilor lor. Acest principiu nu este incompatibil cu posibilitatea ca statele membre să impună întreprinderilor din sectorul energiei electrice obligații de serviciu public de interes economic general, în conformitate cu tratatele, în special cu articolul 106 din TFUE și cu prezenta directivă și cu Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽⁶⁾.
- (16) În concluziile sale, Consiliul European din 23-24 octombrie 2014 a afirmat necesitatea luării de către Comisie, cu sprijinul statelor membre, a unor măsuri urgente pentru a asigura îndeplinirea unui obiectiv de minim 10 % din interconexiunile de energie electrică existente, în regim de urgență și cel târziu până în 2020, cel puțin pentru statele membre care nu au atins încă un nivel minim de integrare pe piața internă a energiei, și anume statele baltice, Portugalia și Spania, și pentru statele membre care reprezintă principalul lor punct de acces pe piața internă a energiei. Consiliul European a afirmat și necesitatea raportării periodice Consiliului European de către Comisie, urmărindu-se atingerea unui obiectiv de 15 % până în 2030.
- (17) O interconectare fizică suficientă cu țările învecinate este importantă pentru a permite statelor membre și țărilor învecinate să beneficieze de efectele pozitive ale pieței interne, astfel cum se subliniază în Comunicarea Comisiei din 23 noiembrie 2017 intitulată „Consolidarea rețelelor energetice ale Europei” și astfel cum se reflectă în planurile naționale integrate privind energia și clima în temeiul Regulamentului (UE) 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽⁷⁾.
- (18) Piețele de energie electrică diferă de alte piețe, cum ar fi cele ale gazelor naturale, de exemplu prin faptul că presupun comercializarea unui produs care în prezent nu poate fi stocat cu ușurință și care este produs utilizând o mare varietate de instalații de producere, inclusiv prin producere distribuită. Acest lucru se reflectă în abordări diferite în ceea ce privește tratamentul în materie de reglementare al capacităților de interconexiune din sectorul energiei electrice și al gazelor. Integrarea piețelor de energie electrică necesită un nivel ridicat de cooperare între operatorii de sisteme, participanții la piață și autoritățile de reglementare, în special în cazul în care energia electrică este tranzacționată prin cuplarea piețelor.
- (19) Garantarea unor norme comune pentru o veritabilă piață internă și alimentarea la scară largă cu energie electrică accesibilă tuturor ar trebui, de asemenea, să se regăsească printre obiectivele principale ale prezentei directive. În acest sens, prețurile de pe piață nedenate ar constitui stimulente pentru interconexiunile transfrontaliere și pentru investiții în noi instalații de producere a energiei electrice, conducând la convergența prețurilor pe termen lung.
- (20) Prețurile de pe piață ar trebui să ofere stimulente adecvate pentru dezvoltarea rețelei și pentru investiții în noi instalații de producere a energiei electrice.
- (21) Pe piața internă de energie electrică există mai multe tipuri de organizare a pieței. Măsurile pe care statele membre ar putea să le adopte pentru a asigura condiții de concurență echitabile ar trebui să se bazeze pe cerințe prioritare de interes general. Comisia ar trebui să fie consultată cu privire la compatibilitatea măsurilor respective cu dispozițiile TFUE și cu alte dispoziții de drept al Uniunii.
- (22) Statele membre ar trebui să își păstreze o putere discreționară amplă de a impune obligații de serviciu public întreprinderilor din domeniul energiei electrice atunci când urmăresc obiective de interes economic general. Statele membre ar trebui să asigure clienților casnici și, atunci când statele membre consideră că este necesar, întreprinderilor mici, dreptul de a se alimenta cu energie electrică de o calitate bine definită, la prețuri clar comparabile, transparente și competitive. Cu toate acestea, obligațiile de serviciu public sub forma unei

⁽⁶⁾ Regulamentul (UE) 2019/943 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 privind piața internă de energie electrică (a se vedea pagina 54 din prezentul Jurnal Oficial).

⁽⁷⁾ Regulamentul (UE) 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 663/2009 și (CE) nr. 715/2009 ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 94/22/CE, 98/70/CE, 2009/31/CE, 2009/73/CE, 2010/31/UE, 2012/27/UE și 2013/30/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului, a Directivelor 2009/119/CE și (UE) 2015/652 ale Consiliului și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 525/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 328, 21.12.2018, p. 1).

reglementări a prețurilor pentru furnizarea energiei electrice constituie o măsură care denaturează în mod fundamental concurența și care conduce adeseori la acumularea de deficite tarifare, la limitarea posibilităților de alegere ale consumatorului, la stimulente mai ineficiente pentru economisirea de energie și pentru investiții în eficiența energetică, la scăderea calității serviciilor, la o implicare și o satisfacție reduse ale consumatorilor și la restrângerea concurenței, precum și la prezența unui număr mai mic de produse și servicii inovatoare pe piață. În consecință, statele membre ar trebui să utilizeze alte instrumente de politică, mai ales măsuri de politică socială bine direcționate, pentru a garanta că cetățenii lor își permit să se alimenteze cu energie electrică. Intervențiile publice în stabilirea prețurilor pentru furnizarea energiei electrice ar trebui să se realizeze numai ca obligații de serviciu public și sub rezerva unor condiții specifice prevăzute în prezenta directivă. Liberalizarea totală a unei piețe funcționale de energie electrică cu amănuntul ar stimula concurența la nivelul prețurilor, și nu numai, între furnizorii existenți și ar oferi stimulente pentru cei nou-intrați pe piață, sporind astfel opțiunile consumatorilor și satisfacția acestora.

- (23) Obligațiile de serviciu public sub forma reglementării prețurilor de furnizare a energiei electrice ar trebui să fie utilizate fără a aduce atingere principiului piețelor deschise, în circumstanțe și cu beneficiari clar definiți, și ar trebui să aibă o durată limitată. Astfel de circumstanțe ar putea surveni, de exemplu, în cazul în care alimentarea este strict limitată, ducând la prețuri ale energiei electrice semnificativ mai mari decât în mod normal, sau în cazul unor disfuncționalități ale pieței în care intervențiile autorităților de reglementare și ale autorităților din domeniul concurenței s-au dovedit a fi ineficace. Acest lucru ar afecta în mod disproporționat gospodăriile și, în special, clienții vulnerabili care, comparativ cu consumatorii cu venituri ridicate, utilizează în mod obișnuit o cotă mai mare din venitul lor disponibil pentru facturile la energie. Pentru a atenua efectele de denaturare pe care obligațiile de serviciu public le au la stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice, statele membre care aplică astfel de intervenții ar trebui să implementeze măsuri suplimentare, inclusiv măsuri de prevenire a denaturărilor în stabilirea prețurilor de pe piața angro. Statele membre ar trebui să se asigure că toți beneficiarii prețurilor reglementate sunt în măsură să beneficieze pe deplin, atunci când doresc acest lucru, de ofertele de pe piața competitivă. În acest scop, beneficiarii respectivi trebuie să fie echipați cu sisteme de contorizare inteligentă și să aibă acces la contracte de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. În plus, aceștia ar trebui să fie informați în mod direct și cu regularitate cu privire la ofertele și la economiile disponibile pe piața competitivă, în special cu privire la contractele de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice, și ar trebui să beneficieze de asistență pentru a răspunde ofertelor bazate pe piață și a beneficia de pe urma acestora.
- (24) Dreptul beneficiarilor prețurilor reglementate de a primi contoare inteligente individuale fără costuri suplimentare nu ar trebui să împiedice statelor membre să modifice funcționalitatea sistemelor de contorizare inteligentă în cazul în care nu există infrastructură de contoare inteligente pentru că evaluarea costuri-beneficii în ceea ce privește introducerea sistemelor de contorizare inteligentă a fost negativă.
- (25) Intervențiile publice în reglementarea prețurilor de furnizare a energiei electrice nu ar trebui să conducă la subvenționarea încrucișată directă între diferitele categorii de clienți. În conformitate cu acest principiu, sistemele de prețuri nu trebuie să facă în mod explicit anumite categorii de clienți să suporte costul intervențiilor asupra prețurilor care afectează alte categorii de clienți. De exemplu, un sistem de prețuri care presupune suportarea costului de furnizori sau de alți operatori în mod nediscriminatoriu nu ar trebui considerate subvenționare încrucișată directă.
- (26) Pentru a menține serviciile publice la un standard ridicat în cadrul Uniunii, este necesar ca toate măsurile luate de statele membre în vederea realizării obiectivelor prezentei directive să fie notificate Comisiei. Comisia ar trebui să publice periodic un raport de analiză a măsurilor luate la nivel național pentru atingerea obiectivelor de serviciu public și pentru compararea eficacității acestora, pentru a formula recomandări privind măsurile care trebuie luate la nivel național în vederea asigurării unor standarde ridicate ale serviciului public.
- (27) Ar trebui ca statele membre să poată numi un furnizor de ultimă instanță. Furnizorul respectiv ar putea fi departamentul de vânzări al unei întreprinderi integrate pe verticală, care realizează și activitatea de distribuție, cu condiția ca acesta să respecte cerințele în materie de separare din prezenta directivă.
- (28) Ar trebui ca măsurile puse în aplicare de către statele membre pentru realizarea obiectivelor de coeziune economică și socială să poată cuprinde, în special, punerea la dispoziție de stimulente economice adecvate, folosindu-se, după caz, orice instrument existent la nivel național și la nivelul Uniunii. Aceste instrumente pot include mecanisme de răspundere pentru garantarea investiției necesare.
- (29) În măsura în care măsurile adoptate de statele membre pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu public constituie ajutoare de stat în temeiul articolului 107 alineatul (1) din TFUE, există obligația, în temeiul articolului 108 alineatul (3) din TFUE, de notificare a Comisiei cu privire la aceste ajutoare.

- (30) Dreptul transectorial oferă o bază solidă pentru protecția consumatorului în cazul unei game largi de servicii energetice care există și care s-ar putea dezvolta în viitor. Cu toate acestea, anumite drepturi contractuale de bază ale clienților ar trebui să fie stabilite în mod clar.
- (31) Consumatorilor ar trebui să li se pună la dispoziție, într-un limbaj simplu și lipsit de ambiguități, informații referitoare la drepturile lor în raport cu sectorul energiei. Comisia a stabilit, după consultarea părților interesate, inclusiv a statelor membre, a autorităților de reglementare, a organizațiilor de consumatori și a întreprinderilor din domeniul energiei electrice, o listă de control a consumatorului de energie care oferă consumatorilor informații practice referitoare la drepturile lor. Această listă de control ar trebui să fie ținută la zi, pusă la dispoziția tuturor consumatorilor și făcută publică.
- (32) Există o serie de factori care împiedică consumatorii să acceseze și să înțeleagă diferitele surse de informații despre piață pe care le au la dispoziție, precum și să acționeze pe baza acestora. Ca atare, comparabilitatea ofertelor ar trebui îmbunătățită, iar obstacolele în calea schimbării furnizorului ar trebui minimizate cât mai mult posibil fără a limita inutil posibilitățile de alegere ale consumatorilor.
- (33) Încă se percep clienților mai mici, în mod direct sau indirect, o multitudine de comisioane pentru schimbarea furnizorului. Aceste comisioane fac mai dificilă identificarea celui mai bun produs sau serviciu și reduc avantajul financiar imediat al schimbării furnizorului. Deși eliminarea acestor comisioane ar putea limita opțiunile consumatorilor prin excluderea produselor care se bazează pe recompensarea fidelității consumatorilor, limitarea utilizării lor ar trebui să îmbunătățească bunăstarea consumatorilor, implicarea lor și concurența pe piață.
- (34) Este probabil ca perioadele mai scurte pentru schimbarea furnizorului să încurajeze consumatorii să caute contracte mai bune de energie electrică și să schimbe furnizorul. Introducerea sporită a tehnologiei informațiilor va însemna că, până în anul 2026, procesul tehnic de schimbare a furnizorului, constând în înregistrarea unui nou furnizor în cadrul unui punct de contorizare la operatorul de pe piață, ar trebui în mod obișnuit să poată fi finalizat în decurs de 24 de ore în orice zi lucrătoare. Făcând abstracție de alte etape din procesul de schimbare a furnizorului care trebuie finalizate înainte de inițierea procesului tehnic, asigurarea, până la data menționată, a unui proces tehnic de schimbare a furnizorului care să poată avea loc în termen de 24 de ore ar reduce la minimum perioadele necesare pentru o astfel de schimbare, contribuind la sporirea implicării consumatorilor și a concurenței pe piața cu amănuntul. În orice caz, durata totală a procesului de schimbare a furnizorului nu ar trebui să depășească trei săptămâni de la data cererii clientului.
- (35) Instrumentele independente de comparare, inclusiv site-urile internet, oferă clienților mai mici un mijloc eficient de a evalua avantajele diverselor oferte de energie electrică disponibile pe piață. Astfel de instrumente duc la costuri de căutare a informațiilor mai mici, întrucât clienții nu mai trebuie să strângă informații de la fiecare furnizor și prestator de servicii în parte. Astfel de instrumente pot asigura echilibrul corect între necesitatea ca informațiile să fie clare și concise și necesitatea ca acestea să fie complete și cuprinzătoare. Aceste instrumente ar trebui să urmărească includerea unei game cât mai largi de oferte disponibile și acoperirea cât mai completă a pieței pentru a oferi clientului o imagine reprezentativă. Este esențial să se asigure clienților mai mici accesul la cel puțin un instrument de comparare și ca informațiile prezentate de astfel de instrumente să fie demne de încredere, imparțiale și transparente. În acest scop, statele membre ar putea să prevadă ca acest lucru să se realizeze prin intermediul unui instrument de comparare gestionat de o autoritate națională sau de o societate privată.
- (36) Existența unor mecanisme independente de soluționare alternativă a litigiilor, eficace și accesibile tuturor clienților, de exemplu un mediator pentru energie, un organism pentru consumatori sau o autoritate de reglementare, reprezintă garanția unei mai mari protecții a consumatorilor. Statele membre ar trebui să instituie proceduri rapide și eficiente de gestionare a plângerilor.
- (37) Toți consumatorii ar trebui să poată beneficia de participarea directă la piață, în speță adaptându-și consumul în funcție de semnalele pieței, și să beneficieze în schimb de prețuri mai scăzute la energie electrică sau de alte stimulente financiare. Există șanse mari ca avantajele obținute prin această participare activă să sporească pe termen lung, atunci când consumatorii altfel pasivi vor conștientiza mai bine ce posibilități ar avea în calitate de clienți activi și când informațiile privind posibilitățile de participare activă devin mai ușor accesibile și mai bine cunoscute. Consumatorii ar trebui să poată participa la toate formele de consum dispecerizabil. Ca atare, consumatorii ar trebui să poată beneficia pe deplin de introducerea sistemelor de contorizare inteligentă și, în cazul în care o astfel de introducere a fost evaluată negativ, ar trebui să poată opta pentru sisteme de contorizare inteligentă și de contracte de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. Astfel consumatorii ar putea să își adapteze consumul în funcție de semnalele de preț în timp real care reflectă valoarea și costul energiei electrice sau ale transportului în diferite perioade, iar statele membre ar trebui să se asigure că expunerea consumatorilor la riscul asociat prețurilor angro rămâne la un nivel rezonabil. Consumatorii ar trebui să fie informați cu privire

la beneficiile și la riscurile potențiale privind prețurile ale contractelor de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. Statele membre ar trebui să se asigure deopotrivă că acei consumatori care nu doresc să participe în mod activ la piață nu sunt sancționați. În schimb, aceștia ar trebui să le fie facilitată, în modul cel mai potrivit pentru condițiile de pe piața internă, abilitatea de a lua decizii având cunoștință de opțiunile pe care le au la dispoziție.

- (38) Pentru a crește la maximum beneficiile și eficacitatea furnizării energiei electrice cu prețuri dinamice, statele membre ar trebui să evalueze posibilitatea ca proporția componentelor fixe din facturile la energie electrică să devină mai dinamică sau să fie redusă și, atunci când există această posibilitate, ar trebui să ia măsurile corespunzătoare.
- (39) Toate grupurile de clienți (industriali, comerciali și casnici) ar trebui să aibă acces la piețele de energie electrică pentru a-și valorifica flexibilitatea și pentru a-și comercializa energia electrică autoprodusă. Clienților ar trebui să li se permită să fructifice în întregime avantajele oferite de agregarea producerii și a furnizării de energie electrică la nivelul regiunilor mai mari și să beneficieze de concurența transfrontalieră. Participanții la piață implicați în agregare ar putea juca un rol important în calitate de intermediari între diversele grupuri de clienți și piață. În ceea ce privește agregarea independentă, statele membre ar trebui să aibă libertatea de a alege modelul de implementare adecvat și abordarea corespunzătoare în materie de guvernanta, respectând totodată principiile generale prevăzute în prezenta directivă. Un astfel de model sau o astfel de abordare ar putea include alegerea unor principii bazate pe piață sau a unor principii de reglementare care oferă soluții pentru respectarea prezentei directive, precum modelele în cadrul cărora dezechilibrele sunt decontate sau se introduc corecții ale perimetrului. Modelul ales ar trebui să conțină norme echitabile și transparente pentru a le permite agregatorilor independenți să își îndeplinească rolul de intermediari și să garanteze că clientul final beneficiază în mod adecvat de activitățile acestora. Produsele ar trebui definite pe toate piețele de energie electrică, inclusiv pe piețele serviciilor de sistem și pe piețele de capacitate, astfel încât să se încurajeze participarea consumului dispecerizabil.
- (40) Comunicarea Comisiei din 20 iulie 2016 intitulată „Strategia europeană pentru mobilitatea cu emisii scăzute” accentuează necesitatea decarbonizării sectorului transporturilor și a reducerii emisiilor sale mai ales în zonele urbane și subliniază contribuția importantă pe care o poate avea electromobilitatea la realizarea acestor obiective. În plus, introducerea pe scară largă a electromobilității constituie un element important al tranziției energetice. Așadar, normele pieței stabilite în prezenta directivă ar trebui să contribuie la crearea unor condiții favorabile tuturor tipurilor de vehicule electrice. În mod concret, ele ar trebui să garanteze dezvoltarea efectivă a unei rețele de puncte de reîncărcare, private și cu acces public, pentru vehicule electrice și să asigure integrarea eficientă a încărcării vehiculelor în procesul de exploatare a sistemului.
- (41) Consumul dispecerizabil are un rol central pentru a permite încărcarea inteligentă a vehiculelor electrice și, prin urmare, pentru a permite integrarea eficientă a vehiculelor electrice în rețeaua electrică, fapt care va fi crucial pentru procesul de decarbonizare a transporturilor.
- (42) Consumatorii ar trebui să aibă posibilitatea de a consuma, de a stoca și de a vinde energie electrică autoprodusă pe piață și de a participa la toate piețele de energie electrică oferind flexibilitate sistemului, de exemplu, prin stocarea energiei, cum ar fi în cazul vehiculelor electrice, prin consumul dispecerizabil sau prin scheme de eficiență energetică. Noutățile tehnologice vor facilita aceste activități în viitor. Cu toate acestea, există obstacole juridice și comerciale, inclusiv, de exemplu, taxe disproporționate pe electricitatea consumată intern, obligații de a introduce în rețea energia electrică autoprodusă, și sarcini administrative, cum ar fi cerința impusă consumatorilor care autoproduc energie electrică pe care o vând către rețea de a îndeplini cerințele pentru furnizori etc. Ar trebui eliminate astfel de obstacole care împiedică consumatorii să autoproducă energie electrică și să consume, să stocheze sau să vândă pe piață energia electrică autoprodusă, însă ar trebui să se asigure, totodată, că acești consumatori contribuie în mod adecvat la costurile sistemului. Statele membre ar trebui să poată să prevadă în dreptul lor intern dispoziții diferite de reglementare a impozitelor și a taxelor pentru clienții activi la nivel individual și pentru cei care acționează în comun, precum și pentru clienții casnici și alți clienți finali.
- (43) Tehnologiile producerii distribuite de energie și abilitarea consumatorilor au făcut ca energia comunitară să devină o modalitate eficientă și rentabilă de a răspunde nevoilor și așteptărilor cetățenilor în ceea ce privește sursele de energie, serviciile și participarea la nivel local. Energia comunitară oferă o opțiune incluzivă ca toți consumatorii să aibă un interes direct în a produce, a consuma sau a partaja energie. Inițiativele în domeniul energiei comunitare se axează în primul rând pe furnizarea unei energii accesibile de un anumit tip, precum energia din surse regenerabile, membrilor sau acționarilor lor, și nu pe profit, cum ar face o întreprindere tradițională din domeniul energiei. Prin dialogul direct cu consumatorii, inițiativele în domeniul energiei comunitare își demonstrează potențialul de a înlesni adoptarea noilor tehnologii și modele de consum, inclusiv a rețelelor de distribuție inteligente și a consumului dispecerizabil, într-un mod integrat. Totodată, energia

comunitară poate face să progreseze eficiența energetică la nivelul gospodăriilor și poate contribui la combaterea sărăciei energetice prin reducerea consumului și scăderea tarifelor de furnizare a energiei electrice. Energia comunitară permite, de asemenea, participarea la piețele de energie electrică a anumitor grupuri de clienți casnici care altfel nu ar fi putut participa. Acolo unde au fost gestionate cu succes, inițiativele de acest tip au adus comunității beneficii economice, sociale și de mediu care depășesc simplele beneficii rezultate din furnizarea de servicii energetice. Prezenta directivă urmărește recunoașterea anumitor categorii de inițiative cetățenești în materie de energie la nivelul Uniunii drept „comunități de energie ale cetățenilor” pentru a le oferi acestora un cadru favorabil, un tratament corect, condiții de concurență echitabile și un catalog bine definit de drepturi și obligații. Clienților casnici ar trebui să li se permită să participe voluntar la inițiativele în domeniul energiei comunitare, precum și să renunțe la participare fără să își piardă accesul la rețeaua exploatată de inițiativa respectivă sau drepturile de consumatori. Accesul la o rețea a unei comunități de energie a cetățenilor ar trebui acordat în condiții echitabile, care să reflecte costurile.

- (44) Posibilitatea de a fi membru al unei comunități de energie a cetățenilor ar trebui să fie deschisă tuturor categoriilor de entități. Cu toate acestea, competențele decizionale din cadrul unei comunități de energie a cetățenilor ar trebui să fie limitate la membrii sau acționarii care nu sunt implicați într-o activitate comercială pe scară largă și pentru care sectorul energetic nu constituie un domeniu principal de activitate economică. Comunitățile de energie ale cetățenilor sunt considerate o categorie de cooperare a cetățenilor sau a actorilor locali care ar trebui să facă obiectul recunoașterii și protecției în temeiul dreptului Uniunii. Dispozițiile referitoare la comunitățile de energie ale cetățenilor nu exclud existența altor inițiative cetățenești, cum ar fi cele care decurg din acordurile de drept privat. Prin urmare, ar trebui ca statele membre să poată prevedea orice formă de entitate pentru comunitățile de energie ale cetățenilor, de exemplu asociație, cooperativă, parteneriat, organizație non-profit sau întreprinderi mici și mijlocii, cu condiția ca entitatea respectivă să poată să exercite drepturi și să se supună unor obligații în nume propriu.
- (45) Dispozițiile prezentei directive referitoare la comunitățile de energie ale cetățenilor prevăd drepturi și obligații, care ar putea decurge din alte drepturi și obligații, deja existente, cum ar fi libertatea de contractare, normele privind schimbarea furnizorului, responsabilitățile operatorului de distribuție, normele privind tarifele de rețea sau obligațiile de echilibrare.
- (46) Comunitățile de energie ale cetățenilor constituie un nou tip de entitate din cauza structurii componente, a cerințelor în materie de guvernare și a scopului acestora. Comunităților de energie ale cetățenilor ar trebui să li se permită să își desfășoare activitatea pe piață în condiții de concurență echitabile, fără denaturarea concurenței, și ar trebui să le revină aceleași drepturi și obligații ca și celorlalte întreprinderi din domeniul energiei electrice, în mod nediscriminatoriu și proporțional. Drepturile și obligațiile ar trebui să se aplice în conformitate cu rolurile pe care și le asumă, cum ar fi rolurile de clienți finali, producători, furnizori sau operatori de distribuție. Comunitățile de energie ale cetățenilor nu ar trebui să se confrunte cu restricții în materie de reglementare dacă aplică tehnologii ale informației și comunicațiilor existente sau viitoare pentru a partaja energie electrică din active de producere în cadrul comunității de energie a cetățenilor, între membrii sau acționarii acesteia, pe baza principiilor pieței, de exemplu compensând componenta energetică a membrilor sau acționarilor care utilizează producția disponibilă în cadrul comunității, chiar și prin intermediul rețelei publice, cu condiția ca ambele puncte de contorizare să aparțină comunității. Partajarea energiei electrice le permite membrilor sau acționarilor să fie alimentați cu energie electrică de la centralele de producere din cadrul comunității, fără a fi în proximitatea fizică directă a instalației de producere sau în spatele unui singur punct de contorizare. În cazul în care energia electrică este partajată, partajarea nu ar trebui să influențeze perceperea tarifelor de rețea, a altor tipuri de tarife și a taxelor legate de fluxurile de energie electrică. Partajarea ar trebui să fie facilitată în conformitate cu obligațiile și cu intervalele corecte pentru echilibrare, contorizare și decontare. Dispozițiile prezentei directive referitoare la comunitățile de energie ale cetățenilor nu aduc atingere competenței statelor membre de a elabora și a-și pune în aplicare politicile pentru sectorul energetic legate de tarifele de rețea și de alte tarife sau să elaboreze și să implementeze sisteme de finanțare a politicii energetice și partajarea costurilor, cu condiția ca politicile respective să fie nediscriminatorii și legale.
- (47) Prezenta directivă le conferă statele membre posibilitatea de a permite comunităților de energie ale cetățenilor să devină un operator de distribuție fie în temeiul regimului general, fie în calitate de așa-numit „operator de distribuție închis”. Odată ce unei comunități de energie a cetățenilor i se acordă statutul de operator de distribuție, aceasta ar trebui să se supună aceluși obligații ca operatorii de distribuție și ar trebui să i se aplice același tratament egal ca acestora. Dispozițiile prezentei directive referitoare la comunitățile de energie ale cetățenilor clarifică doar aspectele legate de exploatarea sistemului de distribuție care ar putea fi relevante pentru comunitățile de energie ale cetățenilor, în timp ce alte aspecte privind exploatarea sistemului de distribuție se aplică în conformitate cu dispozițiile privind operatorii de distribuție.

- (48) Facturile de energie sunt mijloace importante de informare a clienților finali. Pe lângă datele referitoare la consum și costuri, ele pot cuprinde și alte informații care îi ajută pe consumatori să își compare avantajele contractului actual cu alte oferte. Cu toate acestea, disensiunile legate de facturi sunt o cauză obișnuită a plângerilor consumatorilor, un factor care contribuie la înregistrarea constantă a unor niveluri scăzute ale satisfacției consumatorilor și ale implicării în sectorul energiei electrice. Prin urmare, este necesar ca facturile să devină mai clare și mai ușor de înțeles și să se asigure că facturile și informațiile de facturare afișează în mod vizibil un număr limitat de elemente care prezintă informații importante necesare pentru a permite consumatorilor să își regleze consumul de energie, să compare ofertele și să își schimbe furnizorii. Alte elemente de informare ar trebui să fie puse la dispoziția clienților finali în facturile lor ori împreună cu acestea sau să fie semnalate în cadrul acestora. Astfel de elemente ar trebui să fie afișate în factură sau într-un document separat anexat acesteia, sau factura ar trebui să conțină o trimitere la locul în care clientul final poate găsi cu ușurință informațiile relevante pe un site, prin intermediul unei aplicații sau prin alte mijloace.
- (49) Furnizarea periodică de informații de facturare exacte, bazate pe consumul real de energie electrică, facilitată de contorizarea inteligentă, este importantă pentru a ajuta clienții să își controleze consumul de energie electrică și costurile aferente. Cu toate acestea, clienții, în special clienții casnici, ar trebui să aibă acces la modalități flexibile de efectuare a plăților pentru facturile lor. De exemplu, clienților li s-ar putea furniza informații de facturare frecvente, aceștia plătind însă doar trimestrial, sau ar putea exista produse care presupun plata aceleiași sume de către client în fiecare lună, independent de consumul real.
- (50) Dispozițiile referitoare la facturare din Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽⁸⁾ ar trebui actualizate, simplificate și transferate în prezenta directivă, unde se potrivesc mai bine.
- (51) Statele membre ar trebui să încurajeze modernizarea rețelelor de distribuție, spre exemplu, prin introducerea de rețele inteligente care ar trebui construite astfel încât să încurajeze producerea descentralizată și eficiența energetică.
- (52) Implicarea consumatorilor necesită stimulente și tehnologii adecvate, precum sistemele de contorizare inteligentă. Sistemele de contorizare inteligentă abilitază consumatorii, deoarece le permit acestora să primească informații precise în timp aproape real cu privire la consumul sau producția lor și să își gestioneze consumul mai bine, să participe și să obțină beneficii de pe urma programelor și a altor servicii legate de consumul dispecerizabil, precum și să își reducă facturile la energie electrică. Sistemele de contorizare inteligentă le permite, de asemenea, operatorilor de distribuție să aibă o vizibilitate mai bună asupra rețelelor lor și, în consecință, să își reducă costurile de funcționare și de întreținere și să transfere aceste economii consumatorilor, prin aplicarea unor tarife mai mici de distribuție.
- (53) Atunci când se decide la nivel național asupra introducerii sistemelor de contorizare inteligentă, ar trebui să fie posibil ca această decizie să se bazeze pe o evaluare economică. Această evaluare economică ar trebui să țină seama de beneficiile pe termen lung ale introducerii sistemelor de contorizare inteligentă pentru consumatori și întregul lanț valoric, precum gestionarea mai bună a rețelei, planificarea mai exactă și identificarea pierderilor din rețea. În cazul în care evaluarea demonstrează că introducerea unor astfel de sisteme de măsurare este rentabilă doar în cazul consumatorilor cu un anumit consum de energie electrică, statele membre ar trebui să poată lua acest lucru în considerare atunci când introduc sisteme de contorizare inteligentă. Cu toate acestea, astfel de evaluări ar trebui să fie revizuite periodic, ca răspuns la schimbările semnificative ale ipotezelor subiacente, și cel puțin din patru în patru ani, având în vedere ritmul rapid al evoluțiilor tehnologice.
- (54) Statele membre care nu introduc în mod sistematic sisteme de contorizare inteligentă ar trebui să le ofere consumatorilor posibilitatea de a beneficia de instalarea unui contor inteligent, la cerere și în condiții echitabile și rezonabile, și ar trebui să le ofere toate informațiile relevante. În cazul în care nu dispun de contoare inteligente, consumatorii ar trebui să aibă dreptul de a avea contoare care îndeplinesc cerințele minime necesare pentru a le oferi informațiile de facturare prevăzute în prezenta directivă.

⁽⁸⁾ Directiva 2012/27/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 privind eficiența energetică, de modificare a Directivelor 2009/125/CE și 2010/30/UE și de abrogare a Directivelor 2004/8/CE și 2006/32/CE (JO L 315, 14.11.2012, p. 1).

- (55) Pentru a sprijini participarea activă a consumatorilor pe piețele de energie electrică, sistemele de contorizare inteligentă care urmează să fie introduse de statele membre pe teritoriile lor ar trebui să fie interoperabile și să poată furniza datele necesare pentru sistemele consumatorilor de gestionare a energiei. În acest sens, statele membre ar trebui să acorde atenția cuvenită utilizării standardelor relevante disponibile, inclusiv a celor care permit interoperabilitatea la nivelul modelului de date și al aplicației, a celor mai bune practici, precum și a importanței dezvoltării schimbului de date, a serviciilor de energie viitoare și inovatoare, a introducerii rețelelor inteligente și a pieței interne de energie electrică. În plus, sistemele de contorizare inteligentă introduse nu ar trebui să reprezinte un obstacol pentru schimbarea furnizorului și ar trebui să fie dotate cu funcționalități adecvate care să ofere consumatorilor acces în timp aproape real la datele referitoare la consumul propriu, să le permită să își adapteze consumul de energie electrică și, în măsura în care infrastructura de sprijin o permite, să își pună flexibilitatea la dispoziția rețelei și a întreprinderilor din domeniul energiei electrice, să fie recompensați pentru aceasta și să realizeze economii la facturile de energie electrică.
- (56) Un aspect esențial în ceea ce privește alimentarea clienților îl reprezintă accesul la date obiective și transparente privind consumul. În consecință, consumatorii ar trebui să aibă acces la datele proprii privind consumul și la prețurile asociate și la costurile serviciilor asociate consumului lor, astfel încât să poată invita concurenții să le prezinte o ofertă pe baza acestor informații. Consumatorii ar trebui, de asemenea, să aibă dreptul de a fi informați în mod corespunzător cu privire la consumul lor de energie electrică. Plățile anticipate ar trebui să nu îi dezavantajeze în mod disproporționat pe cei care le utilizează, iar diferitele sisteme de plată ar trebui să fie nediscriminatorii. Informațiile privind costurile energiei, furnizate consumatorilor la intervale de timp suficient de frecvente, ar stimula economisirea de energie, deoarece ar oferi clienților date care reflectă direct efectele investițiilor în eficiența energetică și ale schimbărilor comportamentului de consum. În acest sens, aplicarea deplină a Directivei 2012/27/UE va contribui la reducerea costurilor cu energia ale consumatorilor.
- (57) În prezent, în statele membre s-au elaborat sau sunt în curs de elaborare diferite modele de gestionare a datelor ca urmare a introducerii sistemelor de contorizare inteligentă. Indiferent de modelul de gestionare a datelor, este important ca statele membre să stabilească norme transparente în temeiul cărora datele să poată fi accesate în condiții nediscriminatorii, dar și să asigure cel mai înalt nivel de securitate cibernetică și de protecție a datelor și imparțialitatea entităților care prelucrează aceste date.
- (58) Statele membre ar trebui să ia măsurile necesare pentru protejarea clienților vulnerabili și afectați de sărăcie energetică în contextul pieței interne de energie electrică. Aceste măsuri pot fi diferite în funcție de situația specifică din statele membre în cauză și pot cuprinde măsuri în domeniul politicii sociale sau energetice legate de plata facturilor de energie electrică, de investiții în eficiența energetică a clădirilor rezidențiale sau de protecția consumatorilor, precum măsurile de protecție în caz de deconectare. Atunci când se furnizează un serviciu universal și micilor întreprinderi, măsurile pentru asigurarea furnizării acestui serviciu universal pot fi diferite în funcție de faptul dacă măsurile respective se concentrează pe clienții casnici sau pe întreprinderile mici.
- (59) Serviciile energetice sunt indispensabile pentru a asigura bunăstarea cetățenilor Uniunii. Serviciile de încălzire, răcire și iluminare, precum și energia necesară pentru funcționarea aparatelor electrice sunt esențiale pentru a garanta un standard de viață decent și sănătatea cetățenilor. În plus, accesul la aceste servicii energetice le oferă cetățenilor Uniunii șansa de a-și valorifica potențialul și sporește incluziunea socială. Gospodăriile afectate de sărăcie energetică nu își permit aceste servicii energetice din cauza unei combinații de factori: venituri mici, cheltuieli mari cu energia și eficiență energetică scăzută a locuințelor pe care le ocupă. Statele membre ar trebui să strângă informațiile corecte pentru a monitoriza numărul de gospodării afectate de sărăcie energetică. Efectuarea unor măsurători precise ar trebui să le permită statelor membre să identifice gospodăriile afectate de sărăcie energetică pentru a le oferi sprijin specific. Comisia ar trebui să sprijine în mod activ punerea în aplicare a dispozițiilor din prezenta directivă referitoare la sărăcia energetică prin înlesnirea schimbului de bune practici între statele membre.
- (60) Statele membre care sunt afectate de sărăcie energetică și nu au elaborat planuri naționale de acțiune sau alte cadre adecvate pentru a aborda sărăcia energetică ar trebui să elaboreze astfel de planuri naționale de acțiune sau alte cadre adecvate pentru a aborda sărăcia energetică, în vederea reducerii numărului clienților afectați de sărăcia energetică. Veniturile mici, cheltuielile mari cu energia și eficiența energetică scăzută a locuințelor sunt factori care trebuie avuți în vedere la stabilirea criteriilor de măsurare a sărăciei energetice. În orice caz, statele membre ar trebui să garanteze clienților vulnerabili și celor afectați de sărăcia energetică alimentarea cu energia necesară. În acest sens, ar putea fi utilizată o abordare integrată, de exemplu, în cadrul politicii energetice și sociale, iar măsurile ar putea include politici sociale sau îmbunătățiri ale performanței energetice a locuințelor. Prezenta directivă ar trebui să consolideze politicile naționale în favoarea clienților vulnerabili și a celor afectați de sărăcia energetică.

- (61) Operatorii de distribuție trebuie să integreze într-un mod rentabil noile instalații de producere a energiei electrice, în special instalațiile de producere a energiei electrice din surse regenerabile și noile sarcini, precum sarcinile generate de pompele de căldură și vehiculele electrice. În acest scop, operatorilor de distribuție ar trebui să li se ofere posibilitatea și stimulentele necesare pentru a utiliza servicii care folosesc resurse de energie descentralizate, precum consumul dispecerizabil și stocarea energiei, pe baza procedurilor pieței, pentru a-și exploata eficient rețelele și pentru a evita extinderile costisitoare ale rețelei. Statele membre ar trebui să instituie măsuri adecvate, de exemplu coduri de rețea și norme ale pieței la nivel național, și să stimuleze operatorii de distribuție prin tarife de rețea care nu creează obstacole în calea flexibilității sau a îmbunătățirii eficienței energetice în rețea. Statele membre ar trebui, de asemenea, să introducă planuri de dezvoltare a rețelei în cazul sistemelor de distribuție, pentru a sprijini integrarea instalațiilor de producere a energiei electrice din surse regenerabile, pentru a facilita apariția instalațiilor de stocare și electrificarea sectorului transporturilor și pentru a furniza utilizatorilor sistemului informațiile adecvate în ceea ce privește extinderile sau modernizările prevăzute ale rețelei, deoarece, în prezent, în majoritatea statelor membre nu există o astfel de procedură.
- (62) Operatorii de distribuție nu ar trebui să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei. În noua organizare a pieței energiei electrice, serviciile de stocare a energiei ar trebui să fie competitive și bazate pe piață. În consecință, ar trebui evitată subvenționarea încrucișată între stocarea de energie și funcțiile reglementate de distribuție sau de transport. O astfel de restricție privind dreptul de proprietate asupra instalațiilor de stocare a energiei are rolul de a preveni denaturarea concurenței, de a elimina riscul de discriminare, de a garanta accesul echitabil la serviciile de stocare a energiei pentru toți participanții la piață și de a promova utilizarea eficace și eficientă a instalațiilor de stocare a energiei, dincolo de exploatarea sistemului de distribuție sau de transport. Această cerință ar trebui să fie interpretată și aplicată în conformitate cu drepturile și principiile stabilite în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („carta”), în special cu libertatea de a desfășura o activitate comercială și cu dreptul de proprietate, garantate în temeiul articolelor 16 și 17 din cartă.
- (63) Atunci când instalațiile de stocare a energiei sunt componente de rețea complet integrate care nu sunt utilizate pentru echilibrare sau pentru gestionarea congestiilor, sub rezerva aprobării de către autoritatea de reglementare în acest sens, acestea nu ar trebui să fie supuse aceluiași limitări stricte impuse operatorilor de sistem de a deține, de a dezvolta, de a administra sau de a exploata aceste instalații. Astfel de componente de rețea complet integrate pot să includă instalații de stocare a energiei precum condensatori sau volanți care furnizează servicii importante pentru securitatea și fiabilitatea rețelei și contribuie la sincronizarea între diferitele părți ale sistemului.
- (64) Pentru a face progrese către un sector al energiei electrice complet decarbonizat fără emisii, este necesar să se facă progrese în ceea ce privește stocarea sezonieră a energiei. O astfel de stocare sezonieră a energiei este un element care ar servi drept instrument pentru exploatarea sistemului electroenergetic, pentru a permite ajustarea atât pe termen scurt, cât și sezonieră, pentru a face față variabilității producerii energiei electrice din surse regenerabile și contingențelor asociate acestor orizonturi.
- (65) Accesul nediscriminatoriu la rețelele de distribuție determină accesul la clienți la nivelul pieței cu amănuntul. Pentru asigurarea unor condiții de concurență echitabile la nivelul pieței cu amănuntul, activitățile operatorilor de distribuție ar trebui, prin urmare, monitorizate, în scopul de a împiedica operatorii de distribuție să profite de integrarea lor verticală în ceea ce privește poziția lor concurențială pe piață, în special în raport cu clienții casnici și cu clienții mici necasnici.
- (66) În cazul în care se utilizează un sistem de distribuție închis pentru a asigura eficiența optimă a furnizării integrate care necesită standarde specifice de exploatare sau în cazul în care un sistem de distribuție închis este menținut în principal pentru a fi utilizat de către proprietarul sistemului, ar trebui să fie posibil ca operatorul de distribuție să fie scutit de obligațiile care ar reprezenta o sarcină administrativă inutilă din cauza naturii speciale a relației dintre operatorul de distribuție și utilizatorii sistemului. Platformele industriale, comerciale sau de servicii comune, precum clădirile aparținând gărilor, aeroporturile, spitalele, campingurile mari cu facilități integrate sau platformele industriale chimice pot să includă sisteme de distribuție închise datorită caracterului specializat al operațiunilor acestora.
- (67) Fără o separare efectivă a rețelelor de activitățile de producere și de furnizare (separare efectivă), există riscul inerent al discriminării, nu doar în ceea ce privește exploatarea rețelei, ci și în privința stimulării întreprinderilor integrate pe verticală de a investi în mod corespunzător în propriile rețele.

- (68) Separarea efectivă poate fi asigurată doar prin eliminarea stimulării întreprinderilor integrate pe verticală de a exercita o discriminare asupra concurenților în ceea ce privește accesul la rețea și investițiile. Separarea proprietății, care implică desemnarea proprietarului rețelei ca operator de sistem și independența sa față de orice interes legat de furnizare și producere, reprezintă cu certitudine o modalitate eficace și sigură de soluționare a conflictului de interese inerent și de a garanta siguranța alimentării cu energie electrică. Din acest motiv, în rezoluția sa din 10 iulie 2007 referitoare la perspectivele privind piețele interne ale gazelor naturale și de energie electrică, Parlamentul European a considerat separarea proprietății la nivelul transportului ca fiind instrumentul cel mai eficient de promovare a investițiilor în infrastructură, într-un mod nediscriminatoriu, precum și a unui acces echitabil la rețea pentru noii intrați pe piață și a transparenței pieței. În cadrul separării proprietății, statelor membre ar trebui să li se solicite să se asigure că aceeași persoană sau aceleași persoane nu au dreptul de a exercita controlul asupra unui producător sau asupra unui furnizor și de a exercita, în același timp, controlul sau vreun drept asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra vreunui sistem de transport. În mod reciproc, controlul asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra unui sistem de transport ar trebui să excludă posibilitatea exercitării controlului sau a unui drept asupra unui producător sau asupra unui furnizor. Respectând aceste limite, un producător sau un furnizor ar trebui să poată avea un pachet minoritar de acțiuni în cadrul unui operator de transport și de sistem sau al unui sistem de transport.
- (69) Orice sistem de separare ar trebui să reușească să elimine orice conflict de interese între producători, furnizori și operatorii de transport și de sistem în vederea creării de stimulente pentru investițiile necesare și a garantării accesului noilor operatori pe piață pe baza unui regim de reglementare transparent și eficient și nu ar trebui să creeze un regim de reglementare excesiv de oneros pentru autoritățile de reglementare.
- (70) Întrucât separarea proprietății necesită, în anumite situații, restructurarea întreprinderilor, statelor membre care decid să pună în aplicare separarea proprietății ar trebui să li se acorde timp suplimentar pentru punerea în aplicare a dispozițiilor relevante. Datorită legăturilor verticale dintre sectoarele energiei electrice și gazelor naturale, dispozițiile cu privire la separare ar trebui să se aplice în ambele sectoare.
- (71) În cadrul separării proprietății, în vederea garantării independenței depline a activităților de exploatare a rețelelor de interese legate de producere și de furnizare și în scopul împiedicării schimburilor de informații confidențiale, aceeași persoană nu ar trebui să fie simultan membru în consiliul de administrație al unui operator de transport și de sistem sau al unui sistem de transport și în cel al unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare. Din același motiv, aceeași persoană nu ar trebui să fie abilitată să numească membri în consiliile de administrație ale unui operator de transport și de sistem sau ale unui sistem de transport și să exercite controlul sau orice drept asupra unui producător sau asupra unui furnizor.
- (72) Înființarea unui operator de sistem sau a unui operator de transport independent față de orice interes legat de furnizare și producere ar trebui să permită întreprinderilor integrate pe verticală să își mențină dreptul de proprietate asupra activelor rețelei, asigurând, în același timp, o separare efectivă a intereselor, cu condiția ca respectivul operator de sistem independent sau respectivul operator de transport independent să desfășoare toate activitățile specifice unui operator de sistem și cu condiția existenței unor reglementări detaliate și a unor mecanisme ample de supraveghere exercitată de autoritățile de reglementare.
- (73) În cazul în care, la 3 septembrie 2009, întreprinderea proprietară a unui sistem de transport făcea parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a opta între separarea proprietății și înființarea unui operator de sistem sau a unui operator de transport independent de interesele legate de furnizare și de producere.
- (74) În vederea protejării pe deplin a intereselor acționarilor întreprinderilor integrate pe verticală, statele membre ar trebui să poată opta pentru punerea în aplicare a separării proprietății fie prin cesiune directă, fie prin divizarea acțiunilor întreprinderii integrate în acțiuni ale întreprinderii care este proprietară a rețelei și acțiuni ale întreprinderii de furnizare și de producere, cu condiția respectării obligațiilor care rezultă în urma separării proprietății.
- (75) Eficacitatea deplină a soluțiilor privind înființarea unui operator de sistem independent sau a unui operator de transport independent ar trebui să fie asigurată prin intermediul unor norme suplimentare specifice. Normele privind operatorii de transport independenți propun un cadru de reglementare adecvat pentru a garanta concurența loială, investiții suficiente, accesul pentru noii operatori pe piață și integrarea piețelor energiei electrice. Separarea efectivă prin intermediul unor dispoziții privind operatorii de transport independenți ar trebui să se bazeze pe un pilon de măsuri organizaționale și măsuri referitoare la guvernarea operatorilor de transport și de sistem și pe un pilon de măsuri legate de investiții, de conectarea la rețea a noilor capacități de producere și de integrarea pieței prin cooperare regională. Independența operatorilor de transport ar trebui de asemenea asigurată, inter alia, prin anumite perioade de „răcire” în care să nu se exercite nicio activitate de conducere sau altă activitate relevantă prin care se acordă acces la aceleași informații care ar fi putut fi obținute dintr-o poziție de conducere în întreprinderea integrată pe verticală.

- (76) Statele membre au dreptul să opteze pentru separarea deplină a proprietății pe teritoriu. În cazul în care statul membru și-a exercitat un astfel de drept, o întreprindere nu are dreptul să înființeze un operator de sistem independent sau un operator de transport independent. În plus, întreprinderile care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare nu pot, direct sau indirect, să exercite controlul sau vreun drept asupra unui operator de transport și de sistem dintr-un stat membru care a optat pentru separarea juridică deplină a proprietății.
- (77) Punerea în aplicare a separării efective ar trebui să respecte principiul nediscriminării dintre sectorul public și cel privat. În acest scop, aceeași persoană nu ar trebui să aibă posibilitatea de a exercita controlul sau orice drept, încălcând normele de separare a proprietății sau opțiunea operatorului de sistem independent, în mod exclusiv sau în comun, asupra alcătuirii, votului sau deciziei atât ale organelor operatorilor de transport și de sistem sau ale sistemelor de transport, cât și ale organelor producătorului sau furnizorului. În ceea ce privește separarea proprietății și opțiunea operatorului de sistem independent, cu condiția ca statul membru în cauză să poată demonstra respectarea cerințelor relevante, ar putea exista două organisme publice de control separate care să poată controla activitățile de producere și de furnizare, pe de o parte, și activitățile legate de transport, pe de altă parte.
- (78) Separarea efectivă deplină a activităților legate de rețea de cele de furnizare și de producere ar trebui să se aplice pe întregul teritoriu al Uniunii, atât întreprinderilor din Uniune, cât și celor din afara ei. Pentru a asigura faptul că activitățile legate de rețea și cele de furnizare și de producere, pe întregul teritoriu al Uniunii, rămân independente unele față de celelalte, autoritățile de reglementare ar trebui împuternicite să poată refuza certificarea operatorilor de transport și de sistem care nu respectă normele privind separarea. În vederea asigurării unei aplicări coerente a normelor privind separarea pe întregul teritoriu al Uniunii, autoritățile de reglementare ar trebui să ia în considerare avizele Comisiei în cea mai mare măsură posibilă atunci când iau decizii privind certificarea. De asemenea, în vederea asigurării respectării obligațiilor internaționale ale Uniunii, precum și a solidarității și securității energetice în cadrul Uniunii, Comisia ar trebui să aibă dreptul să emită un aviz privind certificarea în ceea ce privește un proprietar al unui sistem de transport sau un operator de transport și de sistem care este controlat de o persoană sau de persoane dintr-una sau mai multe țări terțe.
- (79) Procedurile de autorizare nu ar trebui să creeze o sarcină administrativă disproporționată față de mărimea și impactul potențial al producătorilor. Procedurile de autorizare inutile de lungi pot constitui o barieră în calea accesului noilor operatori pe piață.
- (80) Autoritățile de reglementare trebuie să poată să ia decizii cu privire la toate aspectele relevante de reglementare, pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a pieței interne de energie electrică și trebuie să fie pe deplin independente față de orice alt interes public sau privat. Aceasta nu exclude controlul judiciar și exercitarea controlului parlamentar în conformitate cu dreptul constituțional al statelor membre. De asemenea, aprobarea bugetului autorităților de reglementare de către legiuitorul național nu constituie un obstacol în calea autonomiei bugetare. Dispozițiile referitoare la autonomia execuției bugetului alocat autorității de reglementare ar trebui să fie puse în aplicare în cadrul definit de legislația și de normele bugetare naționale. Contribuind la independența autorităților de reglementare față de orice interes politic sau economic printr-un sistem de rotație corespunzător, statele membre ar trebui să poată lua în considerare în mod corespunzător disponibilitatea resurselor umane sau mărimea consiliului.
- (81) Autoritățile de reglementare ar trebui să aibă posibilitatea de a stabili sau de a aproba tarifele sau metodele de calcul al tarifelor, pe baza propunerii operatorului de transport și de sistem sau a operatorului (operatorilor) de distribuție sau pe baza unei propuneri convenite de acest (acești) operator(i) și de utilizatorii rețelei. În îndeplinirea acestor atribuții, autoritățile de reglementare ar trebui să se asigure de faptul că tarifele de transport și de distribuție sunt nediscriminatorii și reflectă costurile și ar trebui să țină cont de costurile de rețea marginale evitate pe termen lung, ca urmare a producerii distribuite și a măsurilor de gestionare a cererii.
- (82) Autoritățile de reglementare ar trebui fie să stabilească sau să aprobe tarife individuale de rețea pentru rețelele de transport și de distribuție, fie să stabilească o metodologie, ori ambele. În orice caz, ar trebui să se fie prezervată independența autorităților de reglementare în ceea ce privește stabilirea tarifelor de rețea în temeiul articolului 57 alineatul (4) litera (b) punctul (ii).
- (83) Autoritățile de reglementare ar trebui să se asigure că operatorii de transport și de sistem și operatorii de distribuție iau măsurile adecvate pentru ca rețeaua lor să fie mai rezilientă și mai flexibilă. În acest scop, ar trebui să monitorizeze performanța operatorilor respectivi pe baza unor indicatori precum capacitatea operatorilor de transport și de sistem și a operatorilor de distribuție de a exploata linia prin tehnica „dynamic line rating” (determinarea în timp real a puterii maxime care poate circula pe o linie pentru a nu depăși limita termică), dezvoltarea monitorizării la distanță și a controlului în timp real al stațiilor electrice, reducerea pierderilor în rețea și frecvența și durata întreruperilor curentului electric.

- (84) Autoritățile de reglementare ar trebui să poată emite decizii obligatorii în ceea ce privește întreprinderile din domeniul energiei electrice, precum și să impună sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare împotriva întreprinderilor din domeniul energiei electrice care nu își respectă obligațiile sau să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni întreprinderilor respective. În acest scop, autoritățile de reglementare ar trebui să poată solicita informații relevante din partea întreprinderilor din domeniul energiei electrice, să poată întreprinde investigații adecvate și suficiente și să poată soluționa litigii. Autorităților de reglementare ar trebui să li se confere, de asemenea, competența de a decide, independent de aplicarea normelor în materie de concurență, cu privire la măsurile corespunzătoare care să garanteze beneficii clienților prin intermediul promovării unei concurențe efective, necesare unei funcționări corespunzătoare a pieței interne de energie electrică.
- (85) Autoritățile de reglementare ar trebui să se coordoneze reciproc în îndeplinirea sarcinilor lor, pentru a se asigura că Rețeaua europeană a operatorilor de sisteme de transport de energie electrică (denumită în continuare „ENTSO pentru energie electrică”), Entitatea europeană a operatorilor de distribuție (denumită în continuare „entitatea OSD UE”) și centrele de coordonare regionale respectă obligațiile care le revin în temeiul cadrului de reglementare al pieței interne de energie electrică, precum și deciziile Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (ACER) instituită prin Regulamentul (UE) 2019/942 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽⁹⁾. Având în vedere extinderea responsabilităților operaționale ale ENTSO pentru energie electrică, ale entității OSD UE și ale centrelor de coordonare regionale, este necesar să se consolideze supravegherea entităților care operează la nivelul Uniunii sau la nivel regional. Autoritățile de reglementare ar trebui să se consulte reciproc și să își coordoneze activitatea de supraveghere pentru a identifica în comun cazurile de nerespectare de către ENTSO pentru energie electrică, entitatea OSD UE și centrele de coordonare regionale a obligațiilor care le revin.
- (86) Autoritățile de reglementare ar trebui, de asemenea, să aibă competența să contribuie la asigurarea unor standarde ridicate ale obligațiilor de serviciu universal și public, în conformitate cu principiile legate de deschiderea pieței, la asigurarea protecției clienților vulnerabili și la asigurarea unei eficiențe depline a măsurilor de protecție a consumatorilor. Dispozițiile respective nu ar trebui să aducă atingere competențelor Comisiei cu privire la aplicarea normelor în materie de concurență, inclusiv cu privire la examinarea fuziunilor de dimensiune europeană, și nici normelor cu privire la piața internă, cum ar fi normele referitoare la libera circulație a capitalurilor. Organismul independent la care o parte afectată de o decizie a autorității de reglementare are dreptul să introducă o cale de atac ar putea fi o instanță competentă să efectueze un control judiciar.
- (87) Prezenta directivă și Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁰⁾ nu privează statele membre de posibilitatea de a-și elabora și publica propriile politici energetice la nivel național. Reiese astfel că, în funcție de mecanismele constituționale naționale, ar putea fi de competența statelor membre să stabilească cadrul de politică în care autoritățile de reglementare trebuie să funcționeze, de exemplu în ceea ce privește siguranța alimentării. Cu toate acestea, orientările privind politica energetică generală prezentate de statele membre nu trebuie să afecteze independența și autonomia autorităților de reglementare.
- (88) Regulamentul (UE) 2019/943 prevede posibilitatea Comisiei de a adopta orientări sau coduri de rețea în scopul atingerii gradului necesar de armonizare. Aceste orientări și coduri de rețea sunt măsuri obligatorii de punere în aplicare și în privința anumitor dispoziții din prezenta directivă, reprezintă un instrument util care poate fi adaptat rapid atunci când este necesar.
- (89) Statele membre și părțile contractante la Tratatul de instituire a Comunității Energiei ⁽¹¹⁾ ar trebui să coopereze strâns cu privire la toate aspectele care privesc dezvoltarea unei regiuni integrate de comercializare a energiei electrice și nu ar trebui să ia nicio măsură care pune în pericol integrarea în continuare a piețelor energiei electrice sau siguranța alimentării cu energie electrică a statelor membre și a părților contractante.
- (90) Prezenta directivă ar trebui citită împreună cu Regulamentul (UE) 2019/943, care stabilește principiile esențiale ale noii organizări a pieței energiei electrice, care va permite recompensarea mai bună a flexibilității, va oferi semnale de preț adecvate și va asigura dezvoltarea unor piețe pe termen scurt integrate și funcționale. Regulamentul (UE) 2019/943 stabilește, de asemenea, noi norme în diverse domenii, inclusiv în ceea ce privește mecanismele de asigurare a capacității și cooperarea dintre operatorii de transport și de sistem.

⁽⁹⁾ Regulamentul (UE) 2019/942 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019 de instituire a Agenției Uniunii Europene pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei (a se vedea pagina 22 din prezentul Jurnal Oficial).

⁽¹⁰⁾ Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE (JO L 211, 14.8.2009, p. 94).

⁽¹¹⁾ JO L 198, 20.7.2006, p. 18.

- (91) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și este în conformitate cu principiile recunoscute în cartă. În mod corespunzător, prezenta directivă ar trebui să fie interpretată și aplicată în conformitate cu respectivele drepturi și principii, în special cu dreptul la protecția datelor cu caracter personal garantat de articolul 8 din cartă. Este esențial ca orice prelucrare a datelor cu caracter personal în temeiul prezentei directive să respecte Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹²⁾.
- (92) În vederea asigurării gradului minim de armonizare necesar în vederea atingerii obiectivului prezentei directive, competența de a adopta acte în conformitate cu articolul 290 din TFUE ar trebui delegată Comisiei pentru a stabili norme în ceea ce privește limitele atribuțiilor autorităților de reglementare de a coopera între ele și cu ACER și care să stabilească detaliile procedurii de respectare a codurilor de rețea și a orientărilor. Este deosebit de important ca, în cursul lucrărilor sale pregătitoare, Comisia să organizeze consultări adecvate, inclusiv la nivel de experți, și ca respectivele consultări să se desfășoare în conformitate cu principiile stabilite în Acordul interinstituțional din 13 aprilie 2016 privind o mai bună legiferare ⁽¹³⁾. În special, pentru a asigura participarea egală la pregătirea actelor delegate, Parlamentul European și Consiliul primesc toate documentele în același timp cu experții din statele membre, iar experții acestor instituții au acces în mod sistematic la reuniunile grupurilor de experți ale Comisiei însărcinate cu pregătirea actelor delegate.
- (93) În vederea asigurării unor condiții uniforme pentru punerea în aplicare a prezentei directive, Comisiei ar trebui să i se confere competențe de executare pentru a stabili cerințele de interoperabilitate a serviciilor energetice și proceduri nediscriminatorii și transparente de accesare a datelor înregistrate de contoare, a datelor privind consumul, precum și a datelor necesare pentru schimbarea furnizorului de către client, pentru consumul dispecerizabil și pentru alte servicii. Respectivele competențe ar trebui exercitate în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 182/2011 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁴⁾.
- (94) Atunci când se aplică o derogare în temeiul articolului 66 alineatul (3), (4) sau (5), derogarea ar trebui să privească, de asemenea, toate dispozițiile din prezenta directivă care au un caracter auxiliar în raport cu oricare dintre dispozițiile de la care a fost acordată derogarea sau care necesită aplicarea în prealabil a oricăreia dintre aceste dispoziții.
- (95) Dispozițiile din Directiva 2012/27/UE referitoare la piețele de energie electrică, precum dispozițiile privind contorizarea și facturarea energiei electrice, consumul dispecerizabil, repartizarea prioritară și accesul la rețea pentru cogenerarea de înaltă eficiență se actualizează prin dispozițiile prezentei directive și ale Regulamentului (UE) 2019/943. Prin urmare, Directiva 2012/27/UE ar trebui modificată în consecință.
- (96) Întrucât obiectivul prezentei directive, și anume crearea unei piețe interne a energiei electrice pe deplin operaționale, nu poate fi realizat în mod satisfăcător de statele membre, dar, având în vedere amploarea și efectele sale, poate fi realizat mai bine la nivelul Uniunii, aceasta poate adopta măsuri în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este prevăzut la articolul 5 din Tratatul privind Uniunea Europeană. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este prevăzut la respectivul articol, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea acestui obiectiv.
- (97) În conformitate cu Declarația politică comună din 28 septembrie 2011 a statelor membre și a Comisiei privind documentele explicative ⁽¹⁵⁾, statele membre s-au angajat ca, în cazurile justificate, să transmită împreună cu notificarea măsurilor lor de transpunere unul sau mai multe documente care să explice relația dintre componentele unei directive și părțile corespunzătoare din instrumentele naționale de transpunere. În ceea ce privește prezenta directivă, legiuitorul consideră că transmiterea unor astfel de documente este justificată.
- (98) Obligația de a transpune prezenta directivă în dreptul intern ar trebui să se limiteze la dispozițiile care reprezintă o modificare de substanță în raport cu Directiva 2009/72/CE. Transpunerea dispozițiilor care nu au făcut obiectul unor modificări este obligatorie în temeiul Directivei 2009/72/CE.
- (99) Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere obligațiilor care revin statelor membre în ceea ce privește termenul de transpunere în dreptul intern și data de aplicare a Directivei 2009/72/CE prevăzute în anexa III,

⁽¹²⁾ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

⁽¹³⁾ JO L 123, 12.5.2016, p. 1.

⁽¹⁴⁾ Regulamentul (UE) nr. 182/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 februarie 2011 de stabilire a normelor și principiilor generale privind mecanismele de control de către statele membre al exercitării competențelor de executare de către Comisie (JO L 55, 28.2.2011, p. 13).

⁽¹⁵⁾ JO C 369, 17.12.2011, p. 14.

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CAPITOLUL I

OBIECT ȘI DEFINIȚII

Articolul 1

Obiectul

Prezenta directivă stabilește norme comune pentru producerea, transportul, distribuția, stocarea energiei și furnizarea energiei electrice, precum și dispoziții privind protecția consumatorilor, în vederea creării, în Uniune, a unor piețe de energie electrică cu adevărat integrate, competitive, axate pe consumator, flexibile, echitabile și transparente.

Prin valorificarea avantajelor unei piețe integrate, prezenta directivă urmărește să asigure prețuri și costuri ale energiei accesibile și transparente pentru consumatori, un grad înalt de siguranță a alimentării cu energie electrică și o tranziție lină către un sistem energetic sustenabil cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Prezenta directivă stabilește norme esențiale referitoare la organizarea și funcționarea sectorului energiei electrice al Uniunii, în special norme privind abilitarea și protecția consumatorilor, privind accesul deschis la piața integrată, privind accesul terților la infrastructura de transport și de distribuție, cerințele în materie de separare și norme privind independența autorităților de reglementare ale statelor membre.

Prezenta directivă stabilește, de asemenea, modalitățile de cooperare între statele membre, autoritățile de reglementare și operatorii de transport și de sistem în vederea realizării unei piețe electrice complet interconectate care să sporească integrarea energiei electrice din surse regenerabile, concurența liberă și siguranța alimentării.

Articolul 2

Definiții

În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

1. „client” înseamnă clientul angro și final de energie electrică;
2. „client angro” înseamnă persoana fizică sau juridică care cumpără energie electrică în vederea revânzării în interiorul sau în exteriorul sistemului în cadrul căruia este stabilită persoana respectivă;
3. „client final” înseamnă clientul care cumpără energie electrică pentru uz propriu;
4. „client casnic” înseamnă clientul care cumpără energie electrică pentru propriul consum casnic, exclusiv activități comerciale sau profesionale;
5. „client necasnic” înseamnă o persoană fizică sau juridică ce cumpără energie electrică nedestinată propriului consum casnic, inclusiv producători, clienți industriali, întreprinderi mici și mijlocii, societăți și clienți angro;
6. „microîntreprindere” înseamnă o întreprindere care are mai puțin de 10 angajați și a cărei cifră de afaceri anuală și/sau al cărei total al bilanțului anual nu depășește 2 milioane EUR;
7. „întreprindere mică” înseamnă o întreprindere care are mai puțin de 50 angajați și a cărei cifră de afaceri anuală și/sau al cărei total al bilanțului anual nu depășește 10 milioane EUR;
8. „client activ” înseamnă un client final, sau un grup de clienți finali ce acționează împreună, care consumă sau stochează energie electrică produsă în spațiile pe care le deține situate în zone limitate sau, atunci când statele membre permit acest lucru, în alte spații, sau care vinde energie electrică autoprodusă sau participă la programe de flexibilitate sau de eficiență energetică, cu condiția ca activitățile respective să nu constituie principala lor activitate comercială sau profesională;
9. „piețe de energie electrică” înseamnă piețe de energie electrică, inclusiv piețele nereglementate și bursele de energie electrică, piețele pentru comercializarea de energie, capacități, servicii de echilibrare și servicii de sistem în toate intervalele de timp, inclusiv piețele la termen, piețele pentru ziua următoare și piețele intrazilnice;

10. „participant la piață” înseamnă un participant la piață, astfel cum este definit la articolul 2 punctul 25 din Regulamentul (UE) 2019/943;
11. „comunitate de energie a cetățenilor” înseamnă o entitate juridică care:
 - (a) este bazată pe o participare voluntară și deschisă și este controlată efectiv de către membri sau acționari persoane fizice, autorități locale, inclusiv municipalități, sau întreprinderi mici;
 - (b) are ca principal obiectiv oferirea unor avantaje de mediu, economice sau sociale pentru membrii sau acționarii săi sau pentru zonele locale în care funcționează, mai degrabă decât acela de a genera profituri financiare; și
 - (c) se poate implica în producere, inclusiv producerea din surse regenerabile, distribuție, furnizare, consum, agregare, stocarea energiei, servicii de eficiență energetică, sau în servicii de încărcare pentru autovehiculele electrice ori poate să furnizeze alte servicii energetice membrilor sau acționarilor săi;
12. „furnizare” înseamnă vânzarea, inclusiv revânzarea, de energie electrică către clienți;
13. „contract de furnizare a energiei electrice” înseamnă un contract pentru furnizarea de energie electrică, dar care nu cuprinde instrumente derivate din domeniul energiei electrice;
14. „instrument derivat din domeniul energiei electrice” înseamnă un instrument financiar menționat la punctul 5, 6 sau 7 din secțiunea C a anexei I la Directiva 2014/65/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁶⁾, care are legătură cu domeniul energiei electrice;
15. „contract de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice” înseamnă un contract de furnizare a energiei electrice între un furnizor și un client final care reflectă variația de preț pe piețele la vedere, inclusiv pe piețele pentru ziua următoare și intrazilnice, la intervale cel puțin egale cu frecvența închiderii pieței;
16. „comision pentru încetarea contractului” înseamnă un comision sau o penalitate impus(ă) clienților de către furnizori sau de către participanții la piață implicați în agregare la încetarea unui contract de furnizare de energie electrică sau de servicii;
17. „comision pentru schimbare” înseamnă un comision sau o penalitate impus(ă), direct sau indirect, clienților de către furnizori, participanții la piață implicați în agregare sau operatorii de sistem pentru schimbarea furnizorilor sau a participanților la piață implicați în agregare, inclusiv comisioanele pentru încetarea contractului;
18. „agregare” înseamnă o funcție îndeplinită de o persoană fizică sau juridică care combină sarcinile mai multor clienți sau energia electrică produsă de mai multe surse în vederea vânzării, a cumpărării sau a licitării pe orice piață de energie electrică;
19. „agregator independent” înseamnă un participant la piață implicat în agregare și care nu este afiliat furnizorului clientului său;
20. „consum dispecerizabil” înseamnă modificarea sarcinii electrice de către clienții finali față de modelele lor normale sau curente de consum ca reacție la semnalele pieței, inclusiv ca reacție la prețurile energiei electrice care variază în funcție de oră sau la stimulentele financiare, sau ca reacție la acceptarea ofertei clientului final de a vinde reducerea sau creșterea cererii la un anumit preț pe o piață organizată definită la articolul 2 punctul 4 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1348/2014 al Comisiei ⁽¹⁷⁾, în mod individual sau prin agregare;
21. „informații de facturare” înseamnă informațiile furnizate în factura unui client final, cu excepția unei solicitări de plată;
22. „contor convențional” înseamnă un contor analog sau electronic care nu are capacitatea atât de a transmite, cât și de a primi date;
23. „sistem de contorizare inteligentă” înseamnă un sistem electronic care poate măsura cantitatea de energie electrică introdusă în rețea sau consumul de energie electrică din rețea și care oferă mai multe informații decât un contor convențional și poate transmite și primi date în scopuri de informare, monitorizare și control, utilizând o formă de comunicații electronice;

⁽¹⁶⁾ Directiva 2014/65/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind piețele instrumentelor financiare și de modificare a Directivei 2002/92/CE și a Directivei 2011/61/UE (JO L 173, 12.6.2014, p. 349).

⁽¹⁷⁾ Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1348/2014 al Comisiei din 17 decembrie 2014 privind raportarea de date, pentru punerea în aplicare a articolului 8 alineatele (2) și (6) din Regulamentul (UE) nr. 1227/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind integritatea și transparența pieței angro de energie (JO L 363, 18.12.2014, p. 121).

24. „interoperabilitate” înseamnă, în contextul contorizării inteligente, capacitatea a două sau mai multe rețele, sisteme, dispozitive, aplicații sau componente energetice sau de comunicații de a lucra în corelație, de a schimba și de a utiliza informații în vederea îndeplinirii funcțiilor prevăzute;
25. „interval de decontare a dezechilibrelor” înseamnă interval de decontare a dezechilibrelor, astfel cum este definit la articolul 2 punctul 15 din Regulamentul (UE) 2019/943;
26. „timp aproape real” înseamnă, în contextul contorizării inteligente, o perioadă scurtă de timp, de obicei de ordinul secundelor sau până la intervalul de decontare a dezechilibrelor de pe piața națională;
27. „cele mai bune tehnici disponibile” înseamnă, în contextul protecției și securității datelor într-un mediu de contorizare inteligentă, tehnicile cele mai eficiente, avansate și adecvate din punct de vedere practic pentru a asigura, în principiu, temeiul pentru respectarea normelor Uniunii în materie de protecție și de securitate a datelor;
28. „distribuție” înseamnă transportul de energie electrică în sisteme de distribuție de înaltă, medie și joasă tensiune, în vederea livrării energiei electrice către clienți, dar fără a include și furnizarea;
29. „operator de distribuție” înseamnă persoana fizică sau juridică care răspunde de exploatarea, de întreținerea și, dacă este necesar, de dezvoltarea sistemului de distribuție într-o anumită zonă și, după caz, a interconexiunilor acestuia cu alte sisteme, precum și de asigurarea capacității pe termen lung a sistemului de a satisface un nivel rezonabil al cererii de distribuție de energie electrică;
30. „eficiență energetică” înseamnă raportul dintre performanța, serviciile, bunurile sau energia obținute și energia consumată în acest scop;
31. „energie din surse regenerabile” sau „energie regenerabilă” înseamnă energie din surse regenerabile nefosile, respectiv energie eoliană, solară (solară termică și solară fotovoltaică) și geotermală, energie ambientală, energia mareelor, a valurilor și alte tipuri de energie a oceanelor, energie hidroelectrică, biomasă, gaz de depozit, gaz provenit din instalațiile de epurare a apelor uzate și biogaz;
32. „producere distribuită” înseamnă instalațiile de producere conectate la sistemul de distribuție;
33. „punct de reîncărcare” înseamnă o interfață care este capabilă să încarce, pe rând, câte un vehicul electric sau să schimbe, pe rând, câte o baterie a unui vehicul electric;
34. „transport” înseamnă transportul de energie electrică în rețeaua interconectată de foarte înaltă și de înaltă tensiune, în scopul livrării energiei electrice către clienții finali sau către distribuitori, dar fără a include și furnizarea;
35. „operator de transport și de sistem” înseamnă persoana fizică sau juridică care răspunde de exploatarea, de întreținerea și, dacă este necesar, de dezvoltarea sistemului de transport într-o anumită zonă și, după caz, a interconexiunilor acestuia cu alte sisteme, precum și de asigurarea capacității pe termen lung a sistemului de a satisface un nivel rezonabil al cererii de transport de energie electrică;
36. „utilizator al sistemului” înseamnă persoana fizică sau juridică ce alimentează un sistem de transport sau de distribuție sau care este deservită de un astfel de sistem;
37. „producere” înseamnă producerea de energie electrică;
38. „producător” înseamnă persoana fizică sau juridică care produce energie electrică;
39. „capacitate de interconexiune” înseamnă echipamentul folosit pentru interconectarea sistemelor electrice;
40. „sistem interconectat” înseamnă mai multe sisteme de transport și de distribuție legate între ele prin intermediul uneia sau mai multor capacități de interconexiune;
41. „linie directă” înseamnă fie o linie electrică care leagă un amplasament de producere izolat de un client izolat, fie o linie electrică care leagă un producător și o întreprindere de energie electrică în scopul alimentării directe a unităților, filialelor și clienților proprii;
42. „mic sistem izolat” înseamnă orice sistem cu un consum mai mic de 3 000 GWh în anul 1996, în cazul căruia mai puțin de 5 % din consumul anual se obține prin interconectarea cu alte sisteme;

43. „mic sistem conectat” înseamnă orice sistem cu un consum mai mic de 3 000 GWh în anul 1996, în cazul căruia mai mult de 5 % din consumul anual se obține prin interconectarea cu alte sisteme;
44. „congestie” înseamnă congestie, astfel cum este definită la articolul 2 punctul 4 din Regulamentul (UE) 2019/943;
45. „echilibrare” înseamnă echilibrare, astfel cum este definită la articolul 2 punctul 10 din Regulamentul (UE) 2019/943;
46. „energie de echilibrare” înseamnă energie de echilibrare, astfel cum este definită la articolul 2 punctul 11 din Regulamentul (UE) 2019/943;
47. „parte responsabilă cu echilibrarea” înseamnă parte responsabilă cu echilibrarea, astfel cum este definită la articolul 2 punctul 14 din Regulamentul (UE) 2019/943;
48. „serviciu de sistem” înseamnă orice serviciu necesar pentru exploatarea sistemelor de transport sau de distribuție, inclusiv serviciile de echilibrare și serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței, dar fără a include și gestionarea congestiilor;
49. „serviciu de sistem care nu are ca scop stabilitatea frecvenței” înseamnă un serviciu utilizat de un operator de transport și de sistem sau de un operator de distribuție pentru reglajul tensiunii în regim staționar, pentru injecții rapide de curent reactiv, pentru inerție pentru stabilitatea rețelei locale, pentru curentul de scurtcircuit, capacitatea de pornire cu surse proprii și capacitatea de funcționare în regim insularizat;
50. „centru de coordonare regional” înseamnă un centru de coordonare regional înființat în temeiul articolului 35 din Regulamentul (UE) 2019/943;
51. „componente de rețea complet integrate” înseamnă componente de rețea care sunt integrate în sistemul de transport sau de distribuție, inclusiv instalații de stocare, și sunt utilizate numai în scopul de a asigura o funcționare sigură și fiabilă a sistemului de transport sau de distribuție și nu pentru echilibrare sau gestionarea congestiilor;
52. „întreprindere integrată din domeniul energiei electrice” înseamnă o întreprindere integrată pe verticală sau o întreprindere integrată pe orizontală;
53. „întreprindere integrată pe verticală” înseamnă o întreprindere sau un grup de întreprinderi din domeniul energiei electrice în care aceeași persoană sau aceleași persoane este (sunt) îndreptățită (îndreptățite), direct sau indirect, să exercite controlul și care desfășoară cel puțin una dintre activitățile de transport sau de distribuție și cel puțin una dintre activitățile de producere sau de furnizare;
54. „întreprindere integrată pe orizontală” înseamnă o întreprindere din domeniul energiei electrice care desfășoară cel puțin una dintre următoarele activități: producere în scopul vânzării, transport, distribuție sau furnizare, precum și o altă activitate fără legătură cu sectorul energiei electrice;
55. „întreprindere conexă” înseamnă o întreprindere afiliată, în sensul definiției de la articolul 2 punctul 12 din Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁸⁾, precum și întreprinderile care aparțin acelorași acționari;
56. „control” înseamnă orice drepturi, contracte sau orice alte mijloace care conferă, separat sau în combinație, ținând cont de circumstanțele de drept sau de fapt implicate, posibilitatea exercitării unei influențe decisive asupra unei întreprinderi, în special prin:
 - (a) dreptul de proprietate sau dreptul de folosință integrală sau parțială asupra activelor unei întreprinderi;
 - (b) drepturi sau contracte care conferă o influență decisivă asupra structurii, voturilor sau deciziilor organelor unei întreprinderi;
57. „întreprindere din domeniul energiei electrice” înseamnă persoana fizică sau juridică care desfășoară cel puțin una dintre următoarele activități: producere, transport, distribuție, agregare, consum dispecerizabil, stocare de energie, furnizare sau cumpărare de energie electrică și care are atribuții comerciale, tehnice sau de întreținere legate de aceste activități, fără a include însă clienții finali;
58. „siguranță” înseamnă atât siguranța alimentării cu energie electrică și a furnizării de energie electrică, cât și siguranța tehnică;

⁽¹⁸⁾ Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului (JO L 182, 29.6.2013, p. 19).

59. „stocare de energie” înseamnă, în sistemul de energie electrică, amânarea utilizării finale a energiei electrice pentru un moment ulterior momentului generării, sau transformarea energiei electrice într-o formă de energie care poate fi stocată, stocarea energiei respective și reconversia ulterioară a energiei respective în energie electrică sau utilizarea acesteia în alt vector energetic;
60. „instalație de stocare a energiei” înseamnă, în sistemul de energie electrică, o instalație în care are loc stocarea energiei.

CAPITOLUL II

NORME GENERALE DE ORGANIZARE A SECTORULUI ENERGIEI ELECTRICE

Articolul 3

O piață de energie electrică competitivă, axată pe consumator, flexibilă și nediscriminatorie

- (1) Statele membre se asigură că dreptul lor intern nu împiedică în mod nejustificat schimburile comerciale transfrontaliere de energie electrică, participarea consumatorilor, inclusiv prin consumul dispecerizabil, investițiile în producerea, în special variabilă și flexibilă, a energiei electrice, stocarea energiei sau implementarea electromobilității ori dezvoltarea de capacități de interconexiune noi între statele membre, precum și că prețurile la energia electrică reflectă cererea și oferta reale.
- (2) Atunci când dezvoltă capacități de interconexiune noi, statele membre țin seama de obiectivele de interconectare în materie de energie electrică prevăzute la articolul 4 litera (d) punctul 1 din Regulamentul (UE) 2018/1999.
- (3) Statele membre se asigură că nu există obstacole nejustificate în cadrul pieței interne de energie electrică în ceea ce privește intrarea pe piață, funcționarea pieței și ieșirea de pe piață, fără a aduce atingere competențelor rezervate statelor membre în relațiile cu țări terțe.
- (4) Statele membre asigură condiții de concurență echitabile, în urma cărora întreprinderile din domeniul energiei electrice fac obiectul unui tratament, unor norme și unor tarife transparente, proporționale și nediscriminatorii, în special în privința responsabilității în materie de echilibrare, al accesului la piețele angro, al accesului la date, al proceselor de schimbare a furnizorului și al regimurilor de facturare precum și, după caz, al acordării de licențe.
- (5) Statele membre asigură respectarea de către participanții la piață din țări terțe care își desfășoară activitatea în cadrul pieței interne de energie electrică a dreptului Uniunii și a dreptului intern aplicabile, inclusiv a normelor referitoare la politica de mediu și de securitate.

Articolul 4

Libertatea de a alege furnizorul

Statele membre garantează că toți clienții au dreptul să își aleagă furnizorul de la care cumpără energie electrică și că toți clienții au dreptul să încheie mai multe contracte de furnizare a energiei electrice în același timp, cu condiția să se stabilească punctele necesare de conectare și de contorizare.

Articolul 5

Prețuri de furnizare bazate pe piață

- (1) Furnizorii sunt liberi să stabilească prețul la care furnizează energia electrică clienților. Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a asigura concurența efectivă între furnizori.
- (2) Statele membre asigură protecția clienților casnici afectați de sărăcie energetică și a celor vulnerabili, în temeiul articolelor 28 și 29, prin intermediul politicii sociale sau prin alte mijloace decât intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice.
- (3) Prin derogare de la alineatele (1) și (2), statele membre pot utiliza intervenții publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice către clienții casnici vulnerabili sau afectați de sărăcia energetică. Astfel de intervenții publice se supun condițiilor prevăzute la alineatele (4) și (5).
- (4) Intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice:
- (a) urmăresc un interes economic general și nu depășesc ceea ce este necesar în vederea atingerii respectivului interes economic general;

- (b) sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și verificabile;
- (c) garantează accesul egal la clienți al întreprinderilor din domeniul energiei electrice din Uniune;
- (d) au o durată limitată și sunt proporționale în ceea ce privește beneficiarii lor;
- (e) nu au drept rezultat costuri suplimentare pentru participanții la piață într-un mod discriminatoriu.

(5) Orice stat membru care aplică intervenții publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol respectă, de asemenea, articolul 3 alineatul (3) litera (d) și articolul 24 din Regulamentul (UE) 2018/1999, indiferent dacă în statul membru în cauză există un număr semnificativ de gospodării afectate de sărăcie energetică.

(6) În scopul unei perioade de tranziție în care să se instaureze o concurență efectivă între furnizori în ceea ce privește contractele de furnizare a energiei electrice și să se ajungă la o stabilire a prețurilor cu amănuntul pe deplin eficace, bazată pe piață, pentru energia electrică, în conformitate cu alineatul (1), statele membre pot utiliza intervențiile publice în stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice către clienții casnici și către microîntreprinderile care nu beneficiază de intervenții publice în temeiul alineatului (3).

(7) Intervențiile publice utilizate în temeiul alineatului (6) respectă criteriile stabilite la alineatul (4) și:

- (a) sunt însoțite de un set de măsuri pentru a asigura o concurență efectivă și de o metodologie de evaluare a progreselor înregistrate în privința măsurilor respective;
- (b) sunt stabilite în baza unei metodologii care asigură un tratament nediscriminatoriu al furnizorilor;
- (c) sunt stabilite la un preț care depășește costul, la un nivel la care poate exista o concurență efectivă în ceea ce privește prețurile;
- (d) sunt concepute astfel încât să reducă la minimum orice impact negativ asupra pieței angro de energie electrică;
- (e) se asigură că toți beneficiarii unor astfel de intervenții publice au posibilitatea de a alege oferte competitive de pe piață și sunt direct informați, cel puțin în fiecare trimestru, cu privire la disponibilitatea ofertelor și a economiilor pe piața competitivă, în special cu privire la contractele de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice, și se asigură că acestora li se acordă asistență pentru a migra la o ofertă bazată pe piață;
- (f) se asigură că, în temeiul articolelor 19 și 21, toți beneficiarii unei astfel de intervenții publice au dreptul de a avea contoare inteligente și li se oferă astfel de contoare, care sunt instalate fără costuri inițiale suplimentare pentru client, sunt direct informați de posibilitatea instalării de contoare inteligente și li se acordă asistența necesară;
- (g) nu conduc la o subvenționare încrucișată directă între clienții alimentați la prețurile de pe piața liberă și cei alimentați la prețurile de furnizare reglementate.

(8) Statele membre notifică Comisiei măsurile luate în conformitate cu alineatele (3) și (6), în termen de o lună de la adoptarea acestora și le pot aplica imediat. Notificarea este însoțită de o explicație a motivelor pentru care obiectivul urmărit nu putea fi atins într-o măsură satisfăcătoare cu ajutorul altor instrumente, a modului în care sunt îndeplinite cerințele prevăzute la alineatele (4) și (7) și a efectelor măsurilor notificate asupra concurenței. Notificarea descrie categoriile de beneficiari, durata măsurilor și numărul clienților casnici afectați de măsuri și explică modul în care au fost stabilite prețurile reglementate.

(9) Până la 1 ianuarie 2022 și 1 ianuarie 2025, statele membre prezintă Comisiei rapoarte privind punerea în aplicare a prezentului articol, necesitatea și proporționalitatea intervențiilor publice în temeiul prezentului articol, precum și o evaluare a progreselor înregistrate în direcția asigurării unei concurențe efective între furnizori și a tranziției către prețuri bazate pe piață. Statele membre care aplică prețuri reglementate în conformitate cu alineatul (6) raportează cu privire la respectarea condițiilor prevăzute la alineatul (7), inclusiv cu privire la respectarea lor de către furnizorii care au obligația de a aplica astfel de intervenții, precum și cu privire la impactul prețurilor reglementate asupra finanțelor furnizorilor respectivi.

(10) Până la 31 decembrie 2025, Comisia analizează și prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport privind punerea în aplicare a prezentului articol în scopul de a se ajunge la stabilirea bazată pe piață a prețurilor cu amănuntul pentru energia electrică, raport care este însoțit sau urmat de o propunere legislativă, dacă este cazul. Propunerea legislativă poate include o dată de încetare a aplicării prețurilor reglementate.

*Articolul 6***Accesul terților**

- (1) Statele membre asigură punerea în aplicare, pentru toți clienții, a unui sistem de acces al părților terțe la sistemele de transport și de distribuție. Acest sistem de acces, bazat pe tarife publicate, este pus în aplicare în mod obiectiv și fără discriminare între utilizatorii sistemului. Statele membre asigură faptul că aceste tarife sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate, în conformitate cu articolul 59, înainte de intrarea lor în vigoare și că aceste tarife și metodologiile, în cazul în care sunt aprobate doar metodologiile, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.
- (2) Operatorul de transport și de sistem sau operatorul de distribuție poate refuza accesul în cazul în care nu dispune de capacitățile necesare. Refuzul se justifică în mod corespunzător, în special având în vedere articolul 9, și se întemeiază pe criterii obiective, justificate din punct de vedere tehnic și economic. Statele membre sau, în cazul în care statele membre au decis astfel, autoritățile de reglementare ale statelor membre respective se asigură că aceste criterii sunt aplicate în mod consecvent și că utilizatorul sistemului căruia i-a fost refuzat accesul poate utiliza o procedură de soluționare alternativă a litigiilor. Autoritățile de reglementare se asigură, de asemenea, dacă este cazul și dacă accesul este refuzat, că operatorul de transport și de sistem sau operatorul de distribuție oferă informații relevante privind măsurile care ar fi necesare pentru consolidarea rețelei. Informațiile respective se furnizează în toate cazurile în care s-a refuzat accesul la punctele de reincărcare. Părții care solicită aceste informații i se poate impune plata unei taxe rezonabile, care să reflecte costul furnizării informațiilor respective.
- (3) Prezentul articol se aplică de asemenea comunităților de energie ale cetățenilor care administrează rețele de distribuție.

*Articolul 7***Linii directe**

- (1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a permite:
- (a) tuturor producătorilor și întreprinderilor de energie electrică stabiliți pe teritoriul lor să alimenteze propriile unități, filiale și clienți prin intermediul unei linii directe, fără a face obiectul unor proceduri administrative sau costuri disproporționate;
 - (b) tuturor clienților stabiliți pe teritoriul lor să fie alimentați, individual sau în comun, printr-o linie directă de către producătorii și întreprinderile de energie electrică.
- (2) Statele membre stabilesc criteriile de acordare a autorizațiilor de construire a liniilor directe pe teritoriul lor. Criteriile respective trebuie să fie obiective și nediscriminatorii.
- (3) Posibilitatea de a furniza energie electrică printr-o linie directă, prevăzută la alineatul (1) din prezentul articol, nu afectează posibilitatea de a încheia contracte de furnizare a energiei electrice în conformitate cu articolul 6.
- (4) Statele membre pot condiționa autorizarea construirii unei linii directe fie de refuzul accesului la sistem în baza, după caz, a articolului 6, fie de deschiderea unei proceduri de soluționare a litigiilor în temeiul articolului 60.
- (5) Statele membre pot refuza autorizarea unei linii directe în cazul în care acordarea unei astfel de autorizații ar obstrucționa aplicarea dispozițiilor privind obligațiile de serviciu public de la articolul 9. Un astfel de refuz se motivează în mod corespunzător.

*Articolul 8***Procedura de autorizare pentru noi capacități**

- (1) Pentru construirea de noi capacități de producere, statele membre adoptă o procedură de autorizare care se desfășoară după criterii obiective, transparente și nediscriminatorii.
- (2) Statele membre stabilesc criteriile de acordare a autorizațiilor pentru construirea de capacități de producere pe teritoriul lor. Pentru stabilirea unor criterii adecvate, statele membre iau în considerare:
- (a) siguranța și securitatea sistemelor electrice, a instalațiilor și a echipamentelor asociate;
 - (b) protecția sănătății și siguranței publice;
 - (c) protecția mediului;

- (d) ocuparea terenurilor și alegerea amplasamentelor;
 - (e) utilizarea domeniului public;
 - (f) eficiența energetică;
 - (g) natura surselor primare;
 - (h) caracteristicile specifice solicitantului, cum ar fi capacitățile tehnice, economice și financiare;
 - (i) conformitatea cu măsurile adoptate în temeiul articolului 9;
 - (j) contribuția capacităților de producere la realizarea obiectivului global al Uniunii ca energia din surse regenerabile să reprezinte cel puțin 32 % din consumul final brut de energie al Uniunii în 2030, obiectiv menționat la articolul 3 alineatul (1) din Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁹⁾;
 - (k) contribuția capacităților de producere la reducerea emisiilor; și
 - (l) alternativele la construirea unei noi capacități de producere, cum ar fi soluțiile privind consumul dispecerizabil și stocarea energiei.
- (3) Statele membre se asigură că există proceduri de autorizare specifice, simplificate și fluidizate pentru producerea mică și descentralizată și/sau producerea distribuită, care iau în considerare dimensiunea lor limitată și impactul lor potențial.

Statele membre pot elabora orientări pentru procedura de autorizare specifică. Autoritățile de reglementare sau alte autorități naționale competente, inclusiv autoritățile de planificare, revizuiesc aceste orientări și pot recomanda modificări.

În cazul în care au stabilit proceduri specifice de autorizare pentru utilizarea terenurilor, care să se aplice noilor proiecte majore de infrastructură în domeniul capacității de producere, statele membre includ, după caz, construcția de noi capacități de producere în domeniul de aplicare al acestor proceduri, pe care le aplică într-un mod nediscriminatoriu și într-un interval adecvat.

(4) Procedurile și criteriile de autorizare sunt făcute publice. Solicitanții sunt informați cu privire la motivele oricărui refuz de acordare a autorizației. Motivele trebuie să fie obiective, nediscriminatorii, bine întemeiate și pe deplin fundamentate. De asemenea, solicitanților le sunt puse la dispoziție căi de atac.

Articolul 9

Obligațiile de serviciu public

(1) Fără a aduce atingere alineatului (2), pe baza organizării lor instituționale și cu respectarea principiului subsidiarității, statele membre se asigură că întreprinderile din domeniul energiei electrice funcționează în conformitate cu principiile prezentei directive, în vederea realizării unei piețe de energie electrică concurențiale, sigure și durabile din punctul de vedere al protecției mediului, și se abțin de la orice discriminare în ceea ce privește drepturile sau obligațiile acestor întreprinderi.

(2) Ținând seama pe deplin de dispozițiile relevante din TFUE, în special de articolul 106, statele membre pot impune întreprinderilor din sectorul energiei electrice, în interesul economic general, obligații de serviciu public referitoare la siguranță, inclusiv siguranța alimentării cu energie electrică, regularitatea, calitatea și prețul furnizărilor, precum și protecția mediului, inclusiv eficiența energetică, energia din surse regenerabile și protecția climei. Aceste obligații sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și ușor de verificat și garantează întreprinderilor din domeniul energiei electrice din Uniune accesul egal la consumatorii naționali. Obligațiile de serviciu public care vizează stabilirea prețurilor de furnizare a energiei electrice respectă cerințele prevăzute la articolul 5 din prezenta directivă.

(3) Acordarea de compensații financiare, alte forme de compensare sau drepturi exclusive de către un stat membru în vederea îndeplinirii obligațiilor prevăzute la alineatul (2) de la prezentul articol sau în vederea furnizării serviciului universal, astfel cum este prevăzut la articolul 27, se realizează într-un mod nediscriminatoriu și transparent.

(4) La transpunerea prezentei directive, statele membre informează Comisia cu privire la toate măsurile adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu universal și de serviciu public, inclusiv protecția consumatorului și protecția mediului, precum și cu privire la posibilul lor efect asupra concurenței pe plan național și internațional, indiferent dacă aceste măsuri necesită sau nu o derogare de la prezenta directivă. Ulterior, statele membre notifică Comisiei, din doi în doi ani, orice modificare adusă măsurilor respective, indiferent dacă respectivele modificări necesită sau nu o derogare de la prezenta directivă.

⁽¹⁹⁾ Directiva (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (JO L 328, 21.12.2018, p. 82).

(5) Statele membre pot decide să nu aplice articolele 6, 7 și 8 din prezenta directivă, în măsura în care aplicarea acestora ar obstrucționa, de drept sau de fapt, îndeplinirea obligațiilor impuse întreprinderilor din domeniul energiei electrice în interesul economic general și dezvoltarea comerțului nu ar fi afectată atât de mult încât să contravină intereselor Uniunii. Interesele Uniunii cuprind, între altele, concurența referitoare la clienți, în conformitate cu articolul 106 din TFUE și cu prezenta directivă.

CAPITOLUL III

ABILITAREA ȘI PROTECȚIA CONSUMATORILOR

Articolul 10

Drepturi contractuale de bază

(1) Statele membre asigură faptul că toți clienții finali au dreptul de a-și procura energie electrică de la un furnizor, indiferent de statul membru în care este înregistrat furnizorul, cu condiția ca acesta din urmă să fie de acord și să respecte normele aplicabile de comercializare și de echilibrare. În acest sens, statele membre iau toate măsurile necesare pentru a garanta că procedurile administrative nu sunt discriminatorii față de furnizorii înregistrați deja în alt stat membru.

(2) Fără a aduce atingere normelor Uniunii privind protecția consumatorilor, în special Directivei 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽²⁰⁾ și Directivei 93/13/CEE a Consiliului ⁽²¹⁾, statele membre garantează clienților finali drepturile prevăzute la alineatele (3)-(12) din prezentul articol.

(3) Clienții finali au dreptul de a încheia cu furnizorul lor un contract care să specifice:

- (a) identitatea și adresa furnizorului;
- (b) serviciile furnizate, nivelul de calitate a serviciilor oferit, precum și termenul prevăzut pentru racordarea inițială;
- (c) tipurile de servicii de întreținere oferite;
- (d) mijloacele prin care se pot obține informații actualizate privind toate tarifele aplicabile, taxele de întreținere și pachetele de produse sau servicii;
- (e) durata contractului, condițiile de reînnoire și de încetare a contractelor și a serviciilor, inclusiv a produselor sau serviciilor oferite în același pachet cu serviciile respective, și a contractului, precum și dacă este posibilă încetarea fără comision a contractului;
- (f) eventualele compensații și formule de rambursare care se aplică în cazul în care nu sunt îndeplinite nivelurile de calitate a serviciilor prevăzute în contract, inclusiv în cazul facturării inexacte sau realizate cu întârziere;
- (g) modalitățile pentru a iniția o procedură de soluționare alternativă a litigiilor în conformitate cu articolul 26;
- (h) informații privind drepturile consumatorilor, inclusiv informații privind gestionarea plângerilor și toate informațiile menționate la prezentul alineat, comunicate în mod clar în facturi sau pe pagina de internet a întreprinderii din domeniul energiei electrice.

Condițiile trebuie să fie echitabile și se comunică în prealabil. În toate cazurile, informațiile menționate se comunică înainte de încheierea sau de confirmarea contractului. Atunci când contractul este încheiat prin intermediari, informațiile menționate la prezentul alineat sunt furnizate, de asemenea, înainte de încheierea contractului.

Clienții finali primesc un rezumat al principalelor condiții contractuale într-un mod vizibil și într-un limbaj concis și simplu.

(4) Clienților finali li se notifică în mod corespunzător orice intenție de modificare a condițiilor contractuale și aceștia sunt informați, în momentul notificării, cu privire la dreptul de a rezilia contractul. Furnizorii notifică clienților lor, într-un mod transparent și ușor de înțeles, orice ajustare a prețului de furnizare, precum și motivele și condițiile prealabile

⁽²⁰⁾ Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 304, 22.11.2011, p. 64).

⁽²¹⁾ Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, 21.4.1993, p. 29).

ale ajustării și sfera de aplicare a acesteia, în mod direct și în timp util, cu cel puțin două săptămâni și, în ceea ce îi privește pe clienții casnici, cu cel puțin o lună înainte de intrarea în vigoare a ajustării. Statele membre garantează clienților finali dreptul de a rezilia contractele în cazul în care nu acceptă noile condiții contractuale sau ajustări ale prețului de furnizare notificate de către furnizor.

(5) Furnizorii comunică clienților finali informații transparente privind prețurile și tarifele practicate, precum și privind condițiile generale de acces la serviciile de energie electrică și de utilizare a acestora.

(6) Furnizorii pun la dispoziția clienților finali o gamă largă de modalități de plată. Aceste modalități de plată nu fac deosebire în mod nejustificat între clienți. Orice diferență în ceea ce privește comisioanele aferente metodelor de plată sau sistemelor de plată anticipată trebuie să fie obiectivă, nediscriminatorie și proporțională și nu depășește costurile directe suportate de beneficiarul plății pentru utilizarea unei anumite metode de plată sau a unui sistem de plată anticipată, în conformitate cu articolul 62 din Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului ⁽²²⁾.

(7) În temeiul alineatului (6), clienților casnici care au acces la sisteme de plată anticipată nu li se creează un dezavantaj prin sistemele de plată anticipată.

(8) Furnizorii oferă clienților finali condiții generale echitabile și transparente, care sunt prezentate într-un limbaj simplu și lipsit de ambiguități și care nu includ bariere necontractuale în calea exercitării drepturilor clienților, ca de exemplu documentația contractuală excesivă. Clienții sunt protejați împotriva metodelor de vânzare incorecte sau înșelătoare.

(9) Clienții finali au dreptul să beneficieze de servicii de calitate și de o bună gestionare a plângerilor de către furnizorii lor. Furnizorii gestionează plângerile într-un mod simplu, echitabil și prompt.

(10) Clienții finali sunt informați cu privire la drepturile de care dispun în materie de serviciu universal, atunci când au acces la serviciul universal în temeiul dispozițiilor adoptate de statele membre în aplicarea articolului 27.

(11) Furnizorii comunică clienților casnici informații adecvate cu privire la alternativele la debransare cu suficient timp înainte de data prevăzută a debransării. Aceste măsuri alternative pot să privească surse de sprijin pentru evitarea debransării, sisteme de plată anticipată, audituri energetice, servicii de consultanță în domeniul energiei, planuri alternative de plată, consiliere pentru gestionarea datoriilor sau moratorii privind debransarea și nu constituie un cost suplimentar pentru clienții care se confruntă cu riscul debransării.

(12) Furnizorii transmit clienților finali un decont final de lichidare după schimbarea furnizorului, în termen de cel mult șase săptămâni de la schimbarea furnizorului.

Articolul 11

Dreptul la un contract de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice

(1) Statele membre garantează că cadrul național de reglementare le permite furnizorilor să ofere contracte de energie electrică la prețuri dinamice. Statele membre garantează clienților finali care au un contor inteligent instalat posibilitatea de a solicita încheierea unui contract de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice cel puțin unui furnizor și oricărui furnizor care are peste 200 000 de clienți finali.

(2) Statele membre garantează clienților finali primirea din partea furnizorilor a tuturor informațiilor referitoare la avantajele, costurile și riscurile pe care le prezintă astfel de contracte de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice și garantează că furnizorii sunt obligați să furnizeze clienților finali informații în consecință, inclusiv cu privire la necesitatea de a avea instalat un contor de energie electrică adecvat. Autoritățile de reglementare monitorizează evoluțiile pieței, evaluează riscurile pe care le pot implica noile produse și servicii și iau măsuri în privința practicilor abuzive.

(3) Înainte de a trece un client final la un contract de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice, furnizorii obțin acordul clientului în cauză.

⁽²²⁾ Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO L 337, 23.12.2015, p. 35).

(4) Timp de cel puțin 10 ani de la momentul în care devin disponibile contractele de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice, statele membre sau autoritățile lor de reglementare monitorizează și publică un raport anual privind principalele noutăți legate de aceste contracte, inclusiv ofertele de pe piață și impactul asupra facturilor consumatorilor și, în mod expres, nivelul volatilității prețurilor.

Articolul 12

Dreptul de a schimba furnizorul și norme referitoare la comisioanele pentru schimbare

(1) Schimbarea furnizorului sau a participantului la piață implicat în agregare se realizează în cel mai scurt timp posibil. Statele membre se asigură că un client care dorește să schimbe furnizorii sau participanții la piață implicați în agregare, cu respectarea condițiilor contractuale, are dreptul la o astfel de schimbare în termen de cel mult trei săptămâni de la data solicitării. Nu mai târziu de 2026, procesul tehnic de schimbare a furnizorului nu trebuie să dureze mai mult de 24 ore și trebuie să fie posibil în orice zi lucrătoare.

(2) Statele membre se asigură că cel puțin clienților casnici și întreprinderilor mici nu li se impune niciun comision pentru schimbare.

(3) Prin derogare de la alineatul (2), statele membre pot permite furnizorilor sau participanților la piață implicați în agregare să perceapă comisioane de încetare a contractului clienților care reziliază de bună voie contractele de furnizare a energiei electrice pe durată determinată cu prețuri fixe înainte de ajungerea la termen a acestora, cu condiția ca aceste comisioane să facă parte dintr-un contract pe care clientul l-a încheiat de bună voie și să fie comunicate clar clientului înainte încheierea contractului. Astfel de comisioane trebuie să fie proporționale și nu depășesc pierderile economice directe cauzate de client furnizorului sau participantului la piață implicat în agregare prin încetarea contractului, inclusiv costurile oricărui pachete de investiții sau de servicii deja furnizate clientului în cadrul respectivului contract. Sarcina probei cu privire la pierderile economice directe aparține furnizorului sau participantului la piață implicat în agregare, iar admisibilitatea comisioanelor de încetare a contractului este monitorizată de autoritatea de reglementare sau de o altă autoritate națională competentă.

(4) Statele membre se asigură că dreptul de a schimba furnizorul sau participantul la piață implicat în agregare este acordat tuturor clienților într-un mod nediscriminatoriu la nivel de costuri, efort și timp.

(5) Clienții casnici au dreptul să participe la sisteme de schimbare colectivă a furnizorilor. Statele membre elimină toate obstacolele administrative sau în materie de reglementare pentru schimbarea colectivă a furnizorilor, oferind, în același timp, un cadru care să garanteze protecția consumatorilor în cea mai mare măsură posibilă, pentru a evita orice practici abuzive.

Articolul 13

Contractul de agregare

(1) Statele membre garantează tuturor clienților dreptul să achiziționeze și să vândă servicii de energie electrică, inclusiv de agregare, altele decât cele de furnizare, independent de contractul lor de furnizare de energie electrică și de la o întreprindere din domeniul energiei electrice pe care o pot alege.

(2) Statele membre se asigură că, în cazul în care un client final dorește să încheie un contract de agregare, respectivul client final are acest drept fără să fie necesar consimțământul întreprinderilor din domeniul energiei electrice.

Statele membre se asigură că participanții la piață implicați în agregare informează pe deplin clienții cu privire la clauzele și condițiile contractuale pe care le oferă acestora.

(3) Statele membre garantează clienților finali dreptul de a primi gratuit, cel puțin o dată pentru fiecare perioadă de facturare, în cazul în care clientul solicită acest lucru, toate datele relevante referitoare la consumul dispecerizabil sau datele referitoare la energia electrică furnizată și vândută.

(4) Statele membre se asigură că drepturile menționate la alineatele (2) și (3) se acordă tuturor clienților finali într-un mod nediscriminatoriu în ceea ce privește costurile, efortul sau timpul. În special, statele membre se asigură că furnizorul nu le impune clienților obligații, proceduri sau tarife tehnice și administrative discriminatorii în funcție de încheierea sau nu de către aceștia a unui contract cu un participant la piață implicat în agregare.

*Articolul 14***Instrumente de comparare**

(1) Statele membre se asigură că cel puțin clienții casnici și microîntreprinderile cu un consum anual preconizat mai mic de 100 000 kWh au acces gratuit la cel puțin un instrument de comparare a ofertelor furnizorilor, inclusiv a ofertelor de contracte de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice. Clienții sunt informați cu privire la existența unor astfel de instrumente în facturile lor sau în documente alăturate acestora sau prin alte mijloace. Astfel de instrumentele îndeplinesc cel puțin următoarele cerințe:

- (a) sunt independente de participanții pe piață și asigură faptul că întreprinderile din domeniul energiei electrice beneficiază de un tratament egal în rezultatele căutărilor;
- (b) menționează clar cine sunt proprietarii lor, precum și persoana fizică sau juridică ce operează și controlează instrumentele, și informații cu privire la modul de finanțare a instrumentelor;
- (c) stabilesc și expun criteriile clare și obiective pe care se bazează compararea, inclusiv serviciile;
- (d) utilizează un limbaj clar și lipsit de ambiguitate;
- (e) furnizează informații clare și actualizate și precizează momentul ultimei actualizări;
- (f) sunt accesibile persoanelor cu dizabilități, fiind ușor de identificat, funcționale, ușor de înțeles și stabile;
- (g) pun la dispoziție o procedură eficientă pentru raportarea informațiilor incorecte cu privire la ofertele publicate; și
- (h) realizează comparații, limitând datele personale solicitate la datele strict necesare pentru comparație.

Statele membre se asigură că cel puțin un instrument acoperă întreaga piață. În cazul în care piața este acoperită de mai multe instrumente, respectivele instrumente includ o gamă cât mai cuprinzătoare posibil din punct de vedere practic de oferte de energie electrică care acoperă o parte semnificativă a pieței și, în cazul în care respectivele instrumente nu acoperă complet piața, o declarație clară în acest sens, înaintea afișării rezultatelor.

(2) Instrumentele menționate la alineatul (1) pot fi gestionate de orice entitate, inclusiv de societăți private și de autorități sau organisme publice.

(3) Statele membre desemnează o autoritate competentă care să fie responsabilă cu lansarea unor mărci de încredere pentru instrumente de comparare care să îndeplinească cerințele stabilite la alineatul (1), precum și cu asigurarea îndeplinirii în continuare, de către instrumentele de comparare cu o marcă de încredere, a cerințelor stabilite la alineatul (1). Autoritatea respectivă este independentă de toți participanții la piață și de toți operatorii instrumentelor de comparare.

(4) Statele membre pot impune ca instrumentele de comparare menționate la alineatul (1) să includă criterii comparative referitoare la natura serviciilor oferite de furnizori.

(5) Orice instrument care compară ofertele participanților la piață este eligibil să i se acorde certificarea de marcă de încredere în conformitate cu prezentul articol în mod voluntar și nediscriminatoriu.

(6) Prin derogare de la alineatele (3) și (5), statele membre pot opta să nu dispună eliberarea mărcilor de încredere pentru instrumentele de comparare în cazul în care o autoritate publică sau un organism public furnizează un instrument de comparare care îndeplinește cerințele prevăzute la alineatul (1).

*Articolul 15***Clienți activi**

(1) Statele membre garantează clienților finali dreptul de a acționa în calitate de clienți activi, fără să li se aplice obligații, proceduri și tarife tehnice sau administrative disproporționate sau discriminatorii, și nici tarife de rețea care nu reflectă costurile.

(2) Statele membre garantează clienților activi:

- (a) dreptul de a opera fie direct, fie prin agregare;
- (b) dreptul de a vinde energie electrică autoprodusă, inclusiv prin contracte de achiziție de energie electrică;

- (c) dreptul de a participa la mecanisme de flexibilitate și la scheme de eficiență energetică;
 - (d) dreptul de a delega unui terț gestionarea instalațiilor necesare pentru desfășurarea activităților lor, inclusiv instalarea, exploatarea, prelucrarea datelor și întreținerea, fără ca terțul să fie considerat drept un client activ;
 - (e) aplicarea unor tarife de rețea transparente, nediscriminatorii și care reflectă costurile, calculate separat pentru energia electrică introdusă în rețea și pentru energia electrică consumată din rețea, în conformitate cu articolul 59 alineatul (9) din prezenta directivă și cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2019/943, asigurându-se că acestea contribuie în mod adecvat și echilibrat la partajarea costurilor totale ale sistemului;
 - (f) responsabilitatea din punct de vedere financiar pentru dezechilibrele pe care le cauzează în sistemul de energie electrică; în acest sens, aceștia sunt părți responsabile cu echilibrarea sau delegă responsabilitatea lor în materie de echilibrare în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) 2019/943.
- (3) Statele membre pot să prevadă, în dreptul lor intern, dispoziții de reglementare diferite pentru clienții activi la nivel individual și pentru cei care acționează în comun, cu condiția ca toate drepturile și obligațiile în temeiul prezentului articol să se aplice tuturor clienților activi. Orice diferență de tratament aplicat clienților activi care acționează în comun trebuie să fie proporțională și justificată în mod corespunzător.
- (4) Statele membre care au sisteme existente care nu fac un calcul separat pentru energia electrică introdusă în rețea și pentru energia electrică consumată din rețea nu acordă drepturi noi în cadrul acestor sisteme după 31 decembrie 2023. În orice caz, clienții care fac obiectul sistemelor existente au posibilitatea de a opta în orice moment pentru un nou sistem care face un calcul separat pentru energia electrică introdusă în rețea și pentru energia electrică consumată din rețea ca bază de calcul al tarifelor de rețea.
- (5) Statele membre garantează clienților activi care dețin o instalație de stocare a energiei:
- (a) că au dreptul la racordarea la rețea într-un termen rezonabil de la solicitare, cu condiția ca toate condițiile necesare să fie îndeplinite, cum ar fi responsabilitatea în materie de echilibrare și contorizarea adecvată;
 - (b) că nu li se aplică taxe duble și nici tarife de rețea pentru energia electrică stocată rămasă în spațiile lor sau atunci când furnizează servicii de flexibilitate operatorilor de sistem;
 - (c) că nu li se aplică obligații sau taxe disproporționate aferente acordării licențelor;
 - (d) că au dreptul să furnizeze mai multe servicii simultan, dacă acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic.

Articolul 16

Comunități de energie ale cetățenilor

- (1) Statele membre stabilesc un cadru de reglementare favorabil pentru comunitățile de energie ale cetățenilor, prin care se asigură că:
- (a) participarea la o comunitate de energie a cetățenilor este posibilă și voluntară;
 - (b) membrilor sau acționarilor unei comunități de energie a cetățenilor li se permite să părăsească comunitatea, caz în care se aplică articolul 12;
 - (c) membrii sau acționarii unei comunități de energie a cetățenilor nu își pierd drepturile și obligațiile de clienți casnici sau de clienți activi;
 - (d) sub rezerva unei compensații echitabile, astfel cum este evaluată de autoritatea de reglementare, operatorii de distribuție relevanți cooperează cu comunitățile de energie ale cetățenilor pentru a facilita transferurile de energie electrică în cadrul comunităților de energie ale cetățenilor;
 - (e) comunităților de energie ale cetățenilor li se aplică proceduri și tarife nediscriminatorii echitabile, proporționale și transparente, inclusiv privind înregistrarea și acordarea licențelor, și al unor tarife de rețea transparente, nediscriminatorii și care reflectă costurile, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2019/943, asigurându-se că acestea contribuie în mod adecvat și echilibrat la partajarea costurilor totale ale sistemului.

(2) Statele membre pot prevedea în cadrul de reglementare favorabil în ceea ce privește comunitățile de energie ale cetățenilor că acestea:

- (a) sunt deschise participării transfrontaliere;
- (b) au dreptul de a deține, de a înființa, de a cumpăra sau de a închiria rețele de distribuție, precum și de a le gestiona în mod autonom sub rezerva condițiilor prevăzute la alineatul (4) din prezentul articol;
- (c) beneficiază de scutirile prevăzute la articolul 38 alineatul (2).

(3) Statele membre se asigură în ceea ce privește comunitățile de energie ale cetățenilor că acestea:

- (a) au acces la toate piețele de energie electrică, fie direct, fie prin agregare, în mod nediscriminatoriu;
- (b) beneficiază de un tratament nediscriminatoriu și proporțional în ceea ce privește activitățile, drepturile și obligațiile lor în calitate de clienți finali, producători, furnizori, operatori de distribuție sau participanți la piață implicați în agregare;
- (c) sunt responsabile din punct de vedere financiar pentru dezechilibrele pe care le cauzează în sistemul de energie electrică; în acest sens, acestea sunt părți responsabile cu echilibrarea sau delegă responsabilitatea lor în materie de echilibrare în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) 2019/943;
- (d) în ceea ce privește consumul de energie electrică autoprodusă, comunitățile de energie ale cetățenilor au regimul de clienți activi în conformitate cu articolul 15 alineatul (2) litera (e);
- (e) au dreptul să organizeze în cadrul comunității de energie a cetățenilor partajarea de energie electrică produsă de unități de producere deținute de comunitate, sub rezerva altor cerințe prevăzute în prezentul articol și cu condiția ca membrii comunității să își mențină drepturile și obligațiile în calitate de clienți finali.

În sensul literei (e) de la primul paragraf, în cazul în care energia electrică este partajată, acest fapt nu afectează tarifele și taxele de rețea aplicabile, în conformitate cu o analiză cost-beneficii transparentă a resurselor de energie distribuite realizată de autoritatea națională competentă.

(4) Statele membre pot decide să acorde comunităților de energie ale cetățenilor dreptul de a gestiona rețele de distribuție în zona lor de exploatare și să definească procedurile relevante, fără a aduce atingere capitolului IV sau altor norme și reglementări care se aplică operatorilor de distribuție. În cazul în care se acordă un astfel de drept, statele membre se asigură în ceea ce privește comunitățile de energie ale cetățenilor că acestea:

- (a) au dreptul de a încheia un contract cu privire la exploatarea rețelei în cauză cu un operator de distribuție relevant sau cu un operator de transport și de sistem la care este conectată rețeaua lor;
- (b) fac obiectul unor tarife de rețea adecvate la punctele de conectare dintre rețeaua în cauză și rețeaua de distribuție din afara comunității de energie a cetățenilor și că astfel de tarife de rețea se calculează separat pentru energia electrică introdusă în rețeaua de distribuție și pentru energia electrică consumată din rețeaua de distribuție în afara comunității de energie a cetățenilor, în conformitate cu articolul 59 alineatul (7);
- (c) nu discriminează și nu prejudiciază clienții care rămân conectați la sistemul de distribuție.

Articolul 17

Consumul dispecerizabil prin agregare

(1) Statele membre permit și încurajează participarea consumului dispecerizabil prin agregare. Statele membre permit clienților finali, inclusiv celor care oferă consum dispecerizabil prin agregare, să participe pe toate piețele de energie electrică, alături de producători, într-un mod nediscriminatoriu.

(2) Statele membre se asigură că, atunci când achiziționează servicii de sistem, operatorii de transport și de sistem și operatorii de distribuție tratează participanții la piață implicați în agregarea consumului dispecerizabil în mod nediscriminatoriu, alături de producători, pe baza capacităților lor tehnice.

(3) Statele membre garantează că în cadrul de reglementare relevant sunt incluse cel puțin următoarele elemente:

- (a) dreptul pentru fiecare participant la piață implicat în agregare, inclusiv pentru agregatorii independenți, să intre pe piețele de energie electrică fără acordul altor participanți la piață;

- (b) norme nediscriminatorii și transparente care trasează clar rolurile și responsabilitățile tuturor întreprinderilor din domeniul energiei electrice și clienților;
- (c) norme și proceduri nediscriminatorii și transparente pentru schimbul de date între participanții la piață implicați în agregare și alte întreprinderi din domeniul energiei electrice care asigură accesul ușor la date în condiții de egalitate și fără discriminare, protejând totodată în întregime datele sensibile din punct de vedere comercial și datele personale ale clienților;
- (d) responsabilitatea din punct de vedere financiar a participanților la piață implicați în agregare pentru dezechilibre pe care le cauzează în sistemul de energie electrică; în acest sens, aceștia sunt părți responsabile cu echilibrarea sau delegă responsabilitatea lor în materie de echilibrare în conformitate cu articolul 5 din Regulamentul (UE) 2019/943;
- (e) faptul că clienții finali care au un contract cu agregatori independenți nu sunt supuși unor plăți, sancțiuni sau alte restricții contractuale nejustificate din partea furnizorii lor;
- (f) un mecanism de soluționare a litigiilor dintre participanții la piață implicați în agregare și alți participanți la piață, inclusiv responsabilitatea pentru dezechilibre.

(4) Statele membre pot solicita întreprinderilor din domeniul energiei electrice sau clienților finali participanți să plătească compensații financiare altor participanți la piață sau părții lor responsabile cu echilibrarea, dacă respectivii participanți la piață sau respectivele părți responsabile cu echilibrarea sunt afectate în mod direct de activarea consumului dispecerizabil. Astfel de compensații financiare nu creează obstacole în calea intrării pe piață a participanților la piață implicați în agregare sau obstacole în calea flexibilității. În astfel de cazuri, compensația financiară se limitează strict la acoperirea costurilor rezultate suportate de furnizorii clienților participanți sau de părțile responsabile cu echilibrarea ale furnizorului în cursul activării consumului dispecerizabil. Metoda de calcul a compensației poate ține seama de beneficiile generate de agregatorii independenți pentru alți participanți de pe piață și, într-un astfel de caz, agregatorilor sau clienților participanți li se poate solicita să contribuie la o astfel de compensație, dar numai dacă și în măsura în care beneficiile pentru toți furnizorii, clienții și părțile lor responsabile cu echilibrarea nu depășesc costurile directe suportate. Metoda de calcul face obiectul aprobării de către autoritatea de reglementare sau de către o altă autoritate națională competentă.

(5) Statele membre se asigură că autoritățile de reglementare sau, în cazul în care sistemul juridic național impune acest lucru, operatorii de transport și de sistem și operatorii de distribuție, acționând în strânsă cooperare cu participanții la piață și cu clienții finali, stabilesc cerințele tehnice de participare a consumului dispecerizabil la toate piețele de energie electrică pe baza cerințelor tehnice ale piețelor respective și a capacităților consumului dispecerizabil. Astfel de cerințe reglementează participarea care implică sarcini agregate.

Articolul 18

Facturi și informații de facturare

- (1) Statele membre se asigură că facturile și informațiile de facturare sunt exacte, ușor de înțeles, clare, concise, ușor de utilizat și prezentate într-un mod care înlesnește compararea de către clienții finali. La cerere, clienții finali primesc o explicație clară și ușor de înțeles a modului de calculare a facturii, în special în cazul în care facturile nu sunt bazate pe consumul real.
- (2) Statele membre garantează clienților finali primirea în mod gratuit a tuturor facturilor și informațiilor de facturare.
- (3) Statele membre garantează clienților finali că li se oferă opțiunea de a primi pe cale electronică facturi și informații de facturare, precum și modalități flexibile de efectuare a plăților propriu-zise ale facturilor.
- (4) În cazul în care contractul prevede o modificare viitoare a produsului sau a prețului ori o reducere, acest lucru se indică pe factură, împreună cu data la care are loc modificarea.
- (5) Statele membre consultă organizațiile de consumatori atunci când intenționează să modifice cerințele privind conținutul facturilor.
- (6) Statele membre se asigură că facturile și informațiile de facturare îndeplinesc cerințele minime prevăzute în anexa I.

Articolul 19

Sisteme de contorizare inteligentă

- (1) În vederea promovării eficienței energetice și a abilitării clienților finali, statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritatea de reglementare recomandă călduros întreprinderilor din domeniul energiei electrice și altor participanți la piață să optimizeze utilizarea energiei electrice, printre altele, prin furnizarea de servicii de gestionare a energiei, prin elaborarea de formule inovatoare de stabilire a prețului și prin introducerea unor sisteme inteligente de contorizare, care sunt interoperabile în special cu sistemele consumatorilor de gestionare a energiei și cu rețelele inteligente în conformitate, cu normele aplicabile ale Uniunii în materie de protecție a datelor.
- (2) Statele membre asigură introducerea, pe teritoriile lor, a unor sisteme de contoare inteligente care contribuie la participarea activă a clienților pe piața de energie electrică. Introducerea acestora poate face obiectul unei evaluări cost-beneficiu efectuată în conformitate cu principiile stabilite în anexa II.
- (3) Statele membre care procedează la introducerea sistemelor de contorizare inteligentă adoptă și publică cerințele funcționale și tehnice minime aplicabile sistemelor care urmează să fie introduse pe teritoriile lor în conformitate cu articolul 20 și cu anexa II. Statele membre asigură interoperabilitatea acestor sisteme de contorizare inteligentă, precum și capacitatea acestora de a livra informații sistemelor de gestionare a energiei ale consumatorilor. În acest sens, statele membre acordă atenția cuvenită utilizării standardelor relevante disponibile, inclusiv a celor care permit interoperabilitatea, celor mai bune practici, precum și importanței dezvoltării rețelelor inteligente și dezvoltarea pieței interne de energie electrică.
- (4) Statele membre care procedează la introducerea sistemelor de contorizare inteligentă se asigură că clienții finali contribuie, în mod transparent și nediscriminatoriu, la costurile asociate introducerii lor, având totodată în vedere beneficiile pe termen lung pentru întregul lanț valoric. Statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritățile competente desemnate monitorizează cu regularitate această introducere pe teritoriul lor pentru a urmări beneficiile aduse clienților.
- (5) În cazul în care introducerea sistemelor de contorizare inteligentă este evaluată negativ în urma evaluării cost-beneficiu menționate la alineatul (2), statele membre se asigură că această evaluare este revizuită cel puțin din patru în patru ani sau mai frecvent pentru a răspunde schimbării semnificative a ipotezelor de bază, evoluțiilor tehnologice și evoluției pieței. Statele membre notifică Comisiei rezultatul evaluării cost-beneficiu actualizate imediat ce este disponibil.
- (6) Dispozițiile privind sistemele de contorizare inteligentă din prezenta directivă se aplică instalațiilor viitoare și instalațiilor care înlocuiesc contoarele inteligente mai vechi. Sistemele de contorizare inteligentă care au fost deja instalate sau pentru care „demararea lucrărilor” a început înainte de 4 iulie 2019 pot rămâne operaționale pe întreaga lor durată de viață, dar sistemele de contorizare inteligentă care nu îndeplinesc cerințele de la articolul 20 și cele din anexa II nu rămân operaționale după 5 iulie 2031.

În sensul prezentului alineat „demararea lucrărilor” înseamnă fie demararea lucrărilor de construcții în cadrul investiției, fie primul angajament ferm de comandă pentru echipamente sau alt angajament prin care investiția devine ireversibilă, oricare dintre acestea survine mai întâi. Cumpărarea de terenuri și lucrările pregătitoare, precum obținerea permiselor și realizarea studiilor preliminare de fezabilitate nu sunt considerate drept demarare a lucrărilor. În cazul preluărilor de întreprinderi, „demararea lucrărilor” înseamnă data de achiziționare a activelor direct legate de unitatea preluată.

Articolul 20

Funcționalitățile sistemelor de contorizare inteligentă

În cazul în care introducerea sistemelor de contorizare inteligentă este evaluată pozitiv în urma evaluării cost-beneficiu menționate la articolul 19 alineatul (2) sau în cazul în care sistemele de contorizare inteligentă au fost introduse în mod sistematic după 4 iulie 2019, statele membre introduc sistemele de contorizare inteligentă în conformitate cu standardele europene, cu anexa II și cu următoarele cerințe:

- (a) sistemele de contorizare inteligentă măsoară cu acuratețe consumul real de energie electrică și pot să le ofere clienților finali informații despre timpul efectiv de utilizare. Datele privind consumul anterior validate sunt ușor și sigur de accesat și de vizualizat de către clienții finali, la cerere și fără costuri suplimentare. Datele privind consumul în timp aproape real nevalidate sunt, de asemenea, ușor și sigur de accesat de către clienții finali, fără costuri suplimentare, prin intermediul unei interfețe standardizate sau prin acces de la distanță, pentru a sprijini programele automate de eficiență energetică, consumul dispecerizabil și alte servicii;

- (b) securitatea sistemelor de contorizare inteligentă și a comunicațiilor de date este conformă cu normele aplicabile ale Uniunii în domeniul securității, acordându-se atenția cuvenită celor mai bune tehnici disponibile pentru asigurarea celui mai înalt nivel de protecție în materie de securitate cibernetică și ținând seama în același timp de costuri și de principiul proporționalității;
- (c) protecția vieții private și a datelor clienților finali este conformă cu normele aplicabile ale Uniunii în domeniul protecției datelor și a vieții private;
- (d) operatorii contoarelor se asigură că contoarele de energie electrică ale clienților activi care introduc energie electrică în rețea pot calcula energia electrică introdusă în rețea din spațiile respectivilor clienți activi;
- (e) la cererea clienților finali, datele referitoare la energia electrică pe care o introduc în rețea și consumul lor de energie electrică li se pun la dispoziție, în conformitate cu actele de punere în aplicare în temeiul articolului 24, prin intermediul unei interfețe standardizate de comunicare sau prin acces de la distanță sau se pun la dispoziția unei părți terțe care acționează în numele lor, într-un format ușor de înțeles care le permite să compare diferite oferte în condiții identice;
- (f) clienților finali li se oferă consiliere și informații corespunzătoare înainte de instalarea contoarelor inteligente sau în momentul instalării acestora, în special în privința întregului lor potențial de gestionare a citirilor și de monitorizare a consumului de energie electrică, precum și în privința colectării și a prelucrării datelor cu caracter personal în conformitate cu normele aplicabile ale Uniunii în materie de protecție a datelor;
- (g) sistemele de contorizare inteligentă permit contorizarea și decontarea clienților finali cu aceeași rezoluție de timp ca intervalul de decontare a dezechilibrelor pe piața națională.

În sensul literei (e) de la primul paragraf, clienții finali trebuie să poată obține propriile date înregistrate de contoare sau să le poată transmite unei alte părți, fără costuri suplimentare și în conformitate cu dreptul lor la portabilitatea datelor în temeiul normelor Uniunii în materie de protecție a datelor.

Articolul 21

Dreptul de a beneficia de un contor inteligent

- (1) În cazul în care introducerea sistemelor de contorizare inteligentă a fost evaluată negativ în urma evaluării cost-beneficiu menționate la articolul 19 alineatul (2) și în cazul în care sistemele de contorizare inteligentă nu au fost introduse în mod sistematic, statele membre se asigură că fiecare client final are dreptul, la cerere și dacă suportă costurile aferente, de a beneficia de instalarea sau, după caz, de modernizarea, în condiții echitabile, rezonabile și eficiente din punctul de vedere al costurilor, a unui contor inteligent care respectă următoarele cerințe:
- (a) atunci când este fezabil din punct de vedere tehnic, este dotat cu funcționalitățile menționate la articolul 20 sau cu un set minim de funcționalități care trebuie definite și publicate de statele membre la nivel național și în conformitate cu anexa II;
 - (b) este interoperabil și capabil să ofere conectivitatea dorită a infrastructurii de contorizare cu sistemele consumatorilor de gestionare a energiei în timp aproape real.
- (2) În contextul unei cereri de contor inteligent a unui client în temeiul alineatului (1), statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritățile competente desemnate:
- (a) se asigură că oferta făcută clientului final care solicită instalarea unui contor inteligent prezintă în mod explicit și descrie clar:
 - (i) funcțiile și interoperabilitatea pe care le poate oferi contorul inteligent și serviciile fezabile, precum și beneficiile care pot fi obținute în mod realist cu ajutorul respectivului contor inteligent la acel moment;
 - (ii) orice cost conex care urmează să fie suportat de clientul final;
 - (b) se asigură că este instalat într-un termen rezonabil, care nu depășește patru luni de la cererea clientului;
 - (c) la intervale regulate, cel puțin din doi în doi ani, reexaminează și pun la dispoziția publicului costurile conexe și urmăresc evoluția costurilor respective ca urmare a noutăților tehnologice și a eventualelor modernizări ale sistemelor de contorizare.

*Articolul 22***Contoare convenționale**

- (1) În cazul în care clienții finali nu dispun de contoare inteligente, statele membre se asigură că acestora li se furnizează contoare convenționale individuale care măsoară cu acuratețe consumul lor real.
- (2) Statele membre se asigură că clienții finali au posibilitatea de a-și citi cu ușurință contoarele convenționale, fie direct, fie indirect, printr-o interfață online sau printr-o altă interfață adecvată.

*Articolul 23***Gestionarea datelor**

- (1) La elaborarea normelor referitoare la gestionarea și schimbul de date, statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritățile competente desemnate precizează normele privind accesul la datele clientului final de către părțile eligibile în conformitate cu prezentul articol și cu cadrul juridic aplicabil al Uniunii. În sensul prezentei directive, datele includ datele furnizate de contoare și datele privind consumul, precum și datele necesare pentru schimbarea furnizorului de către client, consumul dispecerizabil și alte servicii.
- (2) Statele membre organizează gestionarea datelor astfel încât să asigure un acces la date și un schimb de date care să fie eficiente și securizate, precum și protecția datelor și securitatea acestora.

Independent de modelul de gestionare a datelor aplicat în fiecare stat membru, părțile responsabile cu gestionarea datelor oferă oricărei părți eligibile acces la datele respectivului client final, în conformitate cu alineatul (1). Părților eligibile li se pun dispoziție datele solicitate în mod nediscriminatoriu și simultan. Datele trebuie să fie ușor de accesat, iar procedurile relevante pentru accesarea datelor se pun la dispoziția publicului.

- (3) Normele privind accesul la date și stocarea datelor în temeiul prezentei directive sunt conforme cu dreptul relevant al Uniunii.

Prelucrarea datelor cu caracter personal în cadrul prezentei directive se efectuează în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/679.

- (4) Statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritățile competente desemnate autorizează și certifică sau, după caz, supraveghează părțile care răspund de gestionarea datelor, pentru a se asigura că acestea respectă cerințele prezentei directive.

Fără a aduce atingere atribuțiilor responsabililor cu protecția datelor în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679, statele membre pot hotărî să solicite părților care răspund de gestionarea datelor să numească agenți de conformitate responsabili cu monitorizarea punerii în aplicare a măsurilor luate de părțile respective pentru a asigura accesul nediscriminatoriu la date și conformarea cu cerințele din prezenta directivă.

Statele membre pot desemna agenți de conformitate sau organe, astfel cum sunt menționate la articolul 35 alineatul (2) litera (d) din prezenta directivă, pentru a îndeplini obligațiile prevăzute la prezentul alineat.

- (5) Clienților finali nu li se impun costuri suplimentare pentru accesul la datele proprii sau pentru solicitările de a-și pune la dispoziție datele.

Statele membre au răspunderea de a stabili tarifele relevante pentru accesul la date al părților eligibile.

Statele membre sau, atunci când un stat membru a stabilit astfel, autoritățile competente desemnate se asigură că toate tarifele percepute de entitățile reglementate care furnizează servicii de date sunt rezonabile și justificate corespunzător.

*Articolul 24***Cerințe de interoperabilitate și proceduri de accesare a datelor**

- (1) În vederea promovării concurenței pe piața cu amănuntul și a evitării costurilor administrative excesive pentru părțile eligibile, statele membre facilitează interoperabilitatea deplină a serviciilor energetice în Uniune.

(2) Comisia adoptă, prin intermediul unor acte de punere în aplicare, cerințe de interoperabilitate și proceduri nediscriminatorii și transparente de accesare a datelor, menționate la articolul 23 alineatul (1). Respectivele acte de punere în aplicare se adoptă în conformitate cu procedura de consultare menționată la articolul 68 alineatul (2).

(3) Statele membre se asigură că întreprinderile din domeniul energiei electrice aplică cerințele și procedurile de interoperabilitate de accesare a datelor menționate la alineatul (2). Cerințele și procedurile respective se bazează pe practicile naționale existente.

Articolul 25

Puncte unice de contact

Statele membre asigură crearea unor puncte unice de contact pentru a pune la dispoziția clienților toate informațiile necesare cu privire la drepturile lor, la dreptul aplicabil și la mecanismele de soluționare a litigiilor de care dispun în cazul unui litigiu. Astfel de puncte de contact unice pot face parte din punctele de informare generală a consumatorilor.

Articolul 26

Dreptul la soluționarea alternativă a litigiilor

(1) Statele membre garantează clienților finali accesul la mecanisme de soluționare alternativă a litigiilor care sunt simple, echitabile, transparente, independente, eficace și eficiente, în vederea soluționării litigiilor privind drepturile și obligațiile stabilite prin prezenta directivă, prin intermediul unui mecanism independent, cum ar fi un mediator pentru energie sau un organism pentru consumatori, sau prin intermediul unei autorități de reglementare. În cazul în care clientul final este un consumator în sensul Directivei 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽²³⁾, astfel de mecanisme de soluționare alternativă a litigiilor respectă cerințele de calitate prevăzute în Directiva 2013/11/UE și prevăd, în cazurile justificate, un sistem de rambursare și de despăgubire.

(2) Atunci când este necesar, statele membre se asigură că entitățile de soluționare alternativă a litigiilor cooperează în vederea garantării unui mecanism simplu, echitabil, transparent, independent, eficace și eficient de soluționare alternativă a litigiilor care privesc produse sau servicii asociate sau grupate cu orice produs sau serviciu care intră sub incidența prezentei directive.

(3) Participarea întreprinderilor din domeniul energiei electrice la mecanismele de soluționare alternativă a litigiilor pentru clienții casnici este obligatorie, cu excepția cazului în care statul membru demonstrează Comisiei că alte mecanisme sunt la fel de eficiente.

Articolul 27

Serviciul universal

(1) Statele membre garantează că toți clienții casnici și, atunci când consideră adecvat, micile întreprinderi beneficiază de serviciul universal, și anume de dreptul de a li se furniza, pe teritoriul lor, energie electrică de o calitate bine definită, la prețuri competitive, ușor comparabile, transparente și nediscriminatorii. Pentru a asigura furnizarea serviciului universal, statele membre pot numi un furnizor de ultimă instanță. Statele membre impun operatorilor de distribuție obligația de a conecta clienții la rețeaua lor pe baza unor condiții și tarife stabilite în conformitate cu procedura stabilită la articolul 59 alineatul (7). Prezenta directivă nu împiedică statele membre să consolideze poziția pe piață a clienților casnici și a clienților necasnici, mici și mijlocii, prin promovarea posibilităților de regrupare voluntară în vederea reprezentării acestei categorii de clienți.

(2) Alineatul (1) este pus în aplicare într-un mod transparent și nediscriminatoriu și nu împiedică libertatea de a alege furnizorul prevăzută la articolul 4.

⁽²³⁾ Directiva 2013/11/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2013 privind soluționarea alternativă a litigiilor în materie de consum și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 și a Directivei 2009/22/CE (Directiva privind SAL în materie de consum) (JO L 165, 18.6.2013, p. 63).

*Articolul 28***Clienții vulnerabili**

(1) Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru protecția clienților, garantând, în special, protecția adecvată a clienților vulnerabili. În acest context, fiecare stat membru definește conceptul de clienți vulnerabili care poate face referire la sărăcia energetică și, printre altele, la interzicerea debranșării acestor clienți în situații critice. Conceptul de clienți vulnerabili poate include nivelurile veniturilor, ponderea cheltuielilor cu energia din venitul disponibil, eficiența energetică a locuințelor, dependența critică de echipamente electrice, din motive de sănătate, vârstă sau alte criterii. Statele membre garantează că se aplică drepturile și obligațiile în ceea ce privește clienții vulnerabili. În special, acestea iau măsuri pentru protecția clienților din zonele îndepărtate. Statele membre garantează un nivel înalt de protecție a consumatorilor, în special în ceea ce privește transparența condițiilor contractuale, a informațiilor generale și a mecanismelor de soluționare a litigiilor.

(2) Statele membre iau măsuri corespunzătoare, precum prevederea de beneficii prin sistemele de asigurări sociale pentru a garanta aprovizionarea necesară clienților vulnerabili sau pentru a sprijini ameliorarea eficienței energetice și pentru a combate sărăcia energetică acolo unde este cazul, în conformitate cu articolul 3 alineatul (3) litera (d) din Regulamentul (UE) 2018/1999, inclusiv în contextul mai larg al sărăciei. Astfel de măsuri nu împiedică deschiderea efectivă a pieței, prevăzută la articolul 4, sau funcționarea pieței și sunt notificate Comisiei, după caz, în conformitate cu articolul 9 alineatul (4). Aceste notificări pot, de asemenea, să includă măsurile luate în cadrul sistemului general de asigurări sociale.

*Articolul 29***Sărăcia energetică**

Atunci când evaluează numărul gospodăriilor afectate de sărăcie energetică în conformitate cu articolul 3 alineatul (3) litera (d) din Regulamentul (UE) 2018/1999, statele membre stabilesc și publică un set de criterii care pot include veniturile mici, cheltuielile mari cu energia din venitul disponibil și eficiența energetică scăzută.

Comisia oferă orientări cu privire la definiția „numărului semnificativ de gospodării afectate de sărăcie energetică” în acest context și în sensul articolului 5 alineatul (5), plecând de la premisa că orice proporție de gospodării afectate de sărăcia energetică poate fi considerată semnificativă.

*CAPITOLUL IV***EXPLOATAREA SISTEMELOR DE DISTRIBUȚIE***Articolul 30***Desemnarea operatorilor de distribuție**

Statele membre desemnează sau solicită întreprinderilor care au în proprietate sau răspund de sisteme de distribuție să desemneze unul sau mai mulți operatori de distribuție, pentru o perioadă stabilită de către statele membre, ținând seama de considerente de eficiență și echilibru economic.

*Articolul 31***Atribuțiile operatorilor de distribuție**

(1) Operatorul de distribuție este responsabil de asigurarea capacității pe termen lung a sistemului de a satisface cereri rezonabile de distribuție a energiei electrice, de exploatare, întreținere și dezvoltare, în condiții economice, a unui sistem de distribuție a energiei electrice sigur, fiabil și eficient în zona sa, acordând atenția cuvenită protecției mediului și promovării eficienței energetice.

(2) În nicio situație operatorul de distribuție nu face discriminări între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai sistemului, în special în favoarea întreprinderilor sale conexe.

(3) Operatorul de distribuție furnizează informațiile necesare utilizatorilor sistemului pentru accesul eficient la sistem, inclusiv pentru utilizarea acestuia.

(4) Un stat membru poate impune operatorului de distribuție ca, la dispecerizarea instalațiilor de producere, să acorde prioritate instalațiilor de producere care utilizează surse regenerabile sau cogenerare de înaltă eficiență în conformitate cu articolul 12 din Regulamentul (UE) 2019/943.

(5) Fiecare operator de distribuție acționează ca un facilitator de piață neutru în achiziționarea energiei pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie din sistem, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, atunci când îndeplinește această funcție.

(6) În cazul în care un operator de distribuție răspunde de achiziționarea de produse și servicii necesare în vederea exploatării eficiente, fiabile și sigure a sistemului de distribuție, normele adoptate de către operatorul de distribuție în acest scop sunt obiective, transparente și nediscriminatorii și sunt elaborate în coordonare cu operatorii de transport și de sistem și cu alți participanți la piață relevanți. Clauzele și condițiile, inclusiv normele și tarifele, după caz, aplicabile furnizării de astfel de produse și prestării de astfel servicii de către operatorii de distribuție se stabilesc în conformitate cu articolul 59 alineatul (7), în mod nediscriminatoriu și avându-se în vedere costurile și se publică.

(7) În îndeplinirea atribuțiilor menționate la alineatul (6), operatorul de distribuție achiziționează serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței și care sunt necesare pentru sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, cu excepția cazului în care autoritatea de reglementare a determinat că prestarea bazată pe piață a serviciilor de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței nu este rentabilă și a acordat o derogare. Obligația de a achiziționa servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței nu se aplică componentelor de rețea complet integrate.

(8) Achiziționarea produselor și serviciilor menționate la alineatul (6) asigură participarea efectivă a tuturor participanților la piață care îndeplinesc cerințele, inclusiv a participanților la piață care oferă energie din surse regenerabile, a participanților la piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor de instalații de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare, în special impunând autorităților de reglementare și operatorilor de distribuție să stabilească, în strânsă colaborare cu toți participanții la piață, inclusiv cu operatorii de transport și de sistem, cerințe tehnice pentru participarea la piețele respective pe baza caracteristicile tehnice ale respectivelor piețe și a capacităților tuturor participanților la piață.

(9) Operatorii de distribuție cooperează cu operatorii de transport și de sistem pentru participarea efectivă la piețele cu amănuntul, la piețele angro și la piețele de echilibrare a participanților la piață conectați la rețeaua lor. Prestarea de servicii de echilibrare care rezultă din resurse situate în sistemul de distribuție este convenită cu operatorul de transport și de sistem respectiv în conformitate cu articolul 57 din Regulamentul (UE) 2019/943 și cu articolul 182 din Regulamentul (UE) 2017/1485 al Comisiei ⁽²⁴⁾.

(10) Statele membre sau autoritățile competente desemnate de acestea pot permite operatorilor de distribuție să desfășoare alte activități decât cele prevăzute în prezenta directivă și în Regulamentul (UE) 2019/943, în cazul în care astfel de activități sunt necesare pentru ca operatorii de distribuție să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive sau al Regulamentului (UE) 2019/943, cu condiția ca autoritatea de reglementare să fi stabilit necesitatea unei astfel de derogări. Prezentul alineat nu aduce atingere dreptului operatorilor de distribuție de a deține, de a dezvolta, de a administra sau de a exploata alte rețele decât cele electrice, în cazul în care statul membru sau autoritatea competentă desemnată a acordat acest drept.

Articolul 32

Stimulente pentru utilizarea flexibilității în rețelele de distribuție

(1) Statele membre furnizează cadrul de reglementare necesar pentru a permite operatorilor de distribuție și pentru a-i stimula să achiziționeze servicii de flexibilitate, inclusiv gestionarea congestiilor în regiunile pe care le deserveșc, în vederea îmbunătățirii eficienței în ceea ce privește exploatarea și dezvoltarea sistemului de distribuție. În mod concret, cadrul de reglementare asigură faptul că operatorii de distribuție pot achiziționa astfel de servicii de la entitățile care oferă servicii de producere distribuită, de consum dispecerizabil sau de stocare a energiei și promovează luarea unor măsuri de eficiență energetică, în cazul în care aceste servicii reduc în mod eficient din punctul de vedere al costurilor necesitatea de modernizare sau de înlocuire a capacităților de energie electrică, și susțin funcționarea eficientă și sigură a sistemului de distribuție. Operatorii de distribuție achiziționează astfel de servicii conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață, cu excepția cazului în care autoritățile de reglementare au determinat că achiziționarea unor astfel de servicii este ineficientă din punct de vedere economic sau că o astfel de achiziție ar conduce la denaturări grave ale pieței sau la congestii mai ridicate.

⁽²⁴⁾ Regulamentul (UE) 2017/1485 al Comisiei din 2 august 2017 de stabilire a unei linii directoare privind operarea sistemului de transport al energiei electrice (JO L 220, 25.8.2017, p. 1).

(2) Operatorii de distribuție, cu aprobarea autorității de reglementare, sau autoritatea de reglementare însăși stabilesc, într-un proces transparent și participativ care include toți utilizatorii de sistem și operatorii de transport și de sistem relevanți, specificațiile pentru serviciile de flexibilitate achiziționate și, după caz, produsele de piață standardizate pentru astfel de servicii cel puțin la nivel național. Specificațiile asigură participarea efectivă și nediscriminatorie a tuturor participanților la piață, inclusiv a participanților la piață care oferă energie din surse regenerabile, a participanților care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor de instalații de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare. Operatorii de distribuție schimbă între ei toate informațiile necesare și se coordonează cu operatorii de transport și de sistem pentru a asigura o utilizare optimă a resurselor, pentru a asigura funcționarea eficientă și sigură a sistemului și pentru a facilita dezvoltarea pieței. Operatorii de distribuție sunt remunerați în mod adecvat pentru achiziționarea unor astfel de servicii pentru a le permite să recupereze cel puțin costurile rezonabile corespunzătoare, inclusiv cheltuielile cu tehnologiile de informare și comunicare necesare și costurile cu infrastructura.

(3) Dezvoltarea unui sistem de distribuție se bazează pe un plan transparent de dezvoltare a rețelei pe care operatorii de distribuție îl publică cel puțin la fiecare doi ani și îl prezintă autorității de reglementare. Planul de dezvoltare a rețelei oferă transparență în privința serviciilor de flexibilitate necesare pe termen mediu și lung și stabilește investițiile planificate pentru următorii cinci-zece ani, punând un accent deosebit pe infrastructura de distribuție principală necesară pentru a racorda noile capacități de producere și noile sarcini, inclusiv punctele de reîncărcare pentru vehiculele electrice. Planul de dezvoltare a rețelei include, de asemenea, utilizarea consumului dispecerizabil, a eficienței energetice, a instalațiilor de stocare a energiei sau a altor resurse pe care trebuie să le utilizeze operatorul de distribuție ca alternativă la extinderea sistemului.

(4) Operatorul de distribuție se consultă cu toți utilizatorii de sistem relevanți și cu operatorii de transport și de sistem relevanți cu privire la planul de dezvoltare a rețelei. Operatorul de distribuție publică rezultatele procesului de consultare împreună cu planul de dezvoltare a rețelei și transmite rezultatele consultării și a planului de dezvoltare a rețelei autorității de reglementare. Autoritatea de reglementare poate cere modificarea planului.

(5) Statele membre pot decide să nu aplice obligația prevăzută la alineatul (3) întreprinderilor integrate din domeniul energiei electrice care deserveșc mai puțin de 100 000 de clienți racordați sau care deserveșc sisteme izolate mici.

Articolul 33

Integrarea electromobilității în rețeaua electrică

(1) Fără a aduce atingere Directivei 2014/94/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽²⁵⁾, statele membre furnizează cadrul de reglementare necesar pentru a facilita conectarea punctelor de reîncărcare private și cu acces public la rețelele de distribuție. Statele membre se asigură că operatorii de distribuție cooperează în mod nediscriminatoriu cu orice întreprindere care deține, dezvoltă, exploatează sau administrează puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, inclusiv în ceea ce privește conectarea la rețea.

(2) Operatorilor de distribuție nu li se permite să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze puncte de reîncărcare pentru vehicule electrice, cu excepția cazului în care operatorii de distribuție dețin puncte de reîncărcare private exclusiv pentru uz propriu.

(3) Prin derogare de la alineatul (2), statele membre pot permite operatorilor de distribuție să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze puncte de reîncărcare pentru vehicule electrice numai dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- (a) în urma unei proceduri de licitație deschise, transparente și nediscriminatorii, supuse revizuirii și aprobării de către autoritatea de reglementare, fie nu li s-a atribuit altor părți dreptul de a deține, de a dezvolta, de a administra sau de a exploata puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice, fie aceste alte părți nu pot furniza respectivele servicii la un cost rezonabil și în timp util;
- (b) autoritatea de reglementare a efectuat o analiză *ex ante* a condițiilor procedurii de licitație în temeiul literei (a) și și-a dat aprobarea;
- (c) operatorul de distribuție exploatează punctele de reîncărcare pe baza accesului la rețea al terților în conformitate cu articolul 6 și nu face discriminări între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai sistemului, în special în favoarea întreprinderilor sale conexe.

⁽²⁵⁾ Directiva 2014/94/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2014 privind instalarea infrastructurii pentru combustibili alternativi (JO L 307, 28.10.2014, p. 1).

Autoritatea de reglementare poate redacta orientări sau clauze de achiziții pentru a ajuta operatorii de distribuție să asigure o procedură de licitație corectă.

(4) În cazul în care statele membre au implementat condițiile stabilite la alineatul (3), statele membre sau autoritățile lor competente desemnate efectuează, la intervale regulate sau cel puțin la fiecare cinci ani, o consultare publică pentru a reevalua eventualul interes al altor părți de a deține, de a dezvolta, de a exploata sau de a administra puncte de reîncărcare pentru vehiculele electrice. În cazul în care consultarea publică arată că există părți terțe care pot deține, dezvolta, exploata sau administra astfel de puncte, statele membre asigură încetarea treptată a activităților desfășurate de operatorii de distribuție în acest domeniu, sub rezerva finalizării cu succes a unei proceduri de licitație menționate la alineatul (3) litera (a). În condițiile procedurii respective, autoritățile de reglementare pot permite operatorului de distribuție să recupereze valoarea reziduală a investiției în infrastructura de reîncărcare.

Articolul 34

Atribuțiile operatorilor de distribuție în ceea ce privește gestionarea datelor

Statele membre se asigură că toate părțile eligibile au acces la date, în condiții nediscriminatorii, clare și de egalitate, în conformitate cu normele relevante privind protecția datelor. În statele membre în care au fost introduse sisteme de contorizare inteligentă în conformitate cu articolul 19, iar operatorii de distribuție sunt implicați în gestionarea datelor, programele de conformitate menționate la articolul 35 alineatul (2) litera (d) trebuie să cuprindă măsuri specifice pentru a exclude accesul discriminatoriu la date al părților eligibile, după cum se prevede la articolul 23. În cazul în care operatorii de distribuție nu intră sub incidența articolului 35 alineatul (1), (2) sau (3), statele membre iau toate măsurile necesare pentru a garanta că întreprinderile integrate pe verticală nu au un acces privilegiat la date în scopul desfășurării activităților lor de furnizare a energiei electrice.

Articolul 35

Separarea operatorilor de distribuție

(1) În cazul în care face parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, operatorul de distribuție este independent, cel puțin în ceea ce privește forma sa juridică, organizarea și procesul decizional, față de alte activități care nu au legătură cu distribuția. Normele respective nu creează obligația de a separa proprietatea activelor operatorului de distribuție de întreprinderea integrată pe verticală.

(2) Pe lângă cerințele prevăzute la alineatul (1), în cazul în care operatorul de distribuție face parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, acesta este independent în ceea ce privește organizarea și procesul decizional de celelalte activități care nu au legătură cu distribuția. Pentru a asigura această independență, se aplică următoarele criterii minime:

- (a) persoanele cu funcție de conducere ale unui operator de distribuție nu pot face parte din structurile întreprinderii integrate din domeniul energiei electrice, care răspund, direct sau indirect, de gestionarea zilnică a activităților de producere, distribuție sau furnizare a energiei electrice;
- (b) trebuie luate măsurile corespunzătoare pentru a asigura faptul că interesele profesionale ale persoanelor cu funcție de conducere ale operatorului de distribuție sunt luate în considerare astfel încât aceste persoane să aibă posibilitatea de a acționa independent;
- (c) operatorul de distribuție trebuie să aibă competențe efective de luare a deciziilor, independent de întreprinderea integrată din domeniul energiei electrice, în ceea ce privește activele necesare pentru exploatarea, întreținerea sau dezvoltarea rețelei. Pentru a îndeplini aceste atribuții, operatorul de distribuție are la dispoziție resursele necesare, inclusiv resursele umane, tehnice, fizice și financiare. Aceasta nu ar trebui să împiedice existența unor mecanisme de coordonare adecvate care să se asigure că sunt protejate drepturile societății-mamă de supraveghere economică și cele de supraveghere a gestionării, în ceea ce privește rentabilitatea activelor unei filiale, reglementate indirect în conformitate cu articolul 59 alineatul (7). În special, această prevedere permite societății-mamă să aprobe planul financiar anual sau orice instrument echivalent al operatorului de distribuție și să stabilească limitele generale ale nivelului de îndatorare a filialei sale. În schimb, această prevedere nu permite societății-mamă să dea instrucțiuni cu privire la exploatarea zilnică, nici cu privire la deciziile individuale referitoare la construirea sau modernizarea liniilor electrice de distribuție, care nu depășesc condițiile stabilite în planul financiar aprobat sau în oricare alt instrument echivalent; și

- (d) operatorul de distribuție trebuie să stabilească un program de conformitate, care conține măsurile luate pentru a garanta excluderea practicilor discriminatorii, și să asigure monitorizarea adecvată a respectării acestui program. Programul de conformitate prevede obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea acestui obiectiv. Persoana sau organismul care răspunde de monitorizarea programului de conformitate, agentul de conformitate al operatorului de distribuție, prezintă autorității de reglementare menționate la articolul 57 alineatul (1) un raport anual cu privire la măsurile adoptate și acest raport se publică. Agentul de conformitate al operatorului de distribuție este complet independent și are acces la toate informațiile operatorului de distribuție sau ale oricărei întreprinderi afiliate, care sunt necesare în vederea îndeplinirii atribuției sale.
- (3) În cazul în care operatorul de distribuție face parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, statele membre se asigură că activitățile respectivului operator sunt monitorizate de autoritățile de reglementare sau de alte organe competente, astfel încât acesta să nu poată profita de pe urma integrării sale pe verticală pentru a denatura concurența. În special, operatorii de distribuție integrați pe verticală nu trebuie, în activitățile lor de comunicare și de publicitate, să creeze confuzie cu privire la identitatea separată a sucursalei furnizoare din cadrul întreprinderii integrate pe verticală.
- (4) Statele membre pot decide să nu aplice dispozițiile alineatelor (1), (2) și (3) întreprinderilor integrate din domeniul energiei electrice care deservească mai puțin de 100 000 de clienți racordați sau care deservească sisteme izolate mici.

Articolul 36

Deținerea de instalații de stocare a energiei de către operatorii de distribuție

- (1) Operatorilor de distribuție nu dețin, nu dezvoltă, nu administrează și nu exploatează instalații de stocare a energiei.
- (2) Prin derogare de la alineatul (1), statele membre pot permite operatorilor de distribuție să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei care sunt componente de rețea complet integrate și au fost aprobate de către autoritatea de reglementare sau dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:
- (a) în urma unei proceduri de licitație deschisă, transparentă și nediscriminatorie, supusă revizuirii și aprobării de către autoritatea de reglementare, nu li s-a atribuit altor părți dreptul de a deține, de a dezvolta, de a administra, de a administra sau de a exploata astfel de instalații sau aceste alte părți nu pot furniza respectivele servicii la un cost rezonabil și în timp util;
- (b) astfel de instalații sunt necesare pentru ca operatorii de distribuție să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive în vederea exploatării eficiente, fiabile și sigure a sistemului de distribuție, iar instalațiile nu sunt utilizate pentru a cumpăra sau vinde energie electrică pe piețele de energie electrică; și
- (c) autoritatea de reglementare a evaluat necesitatea unei astfel de derogări și a efectuat o evaluare a procedurii de licitație, inclusiv a condițiilor respectivei proceduri de licitație, și și-a dat aprobarea.

Autoritatea de reglementare poate redacta orientări sau clauze de achiziții pentru a ajuta operatorii de distribuție să asigure o procedură de licitație corectă.

(3) Autoritățile de reglementare efectuează, la intervale regulate sau cel puțin la fiecare cinci ani, o consultare publică cu privire la instalațiile existente de stocare a energiei pentru a evalua eventuala disponibilitate și eventualul interes de a investi în astfel de instalații. Atunci când consultarea publică, evaluată de autoritatea de reglementare, arată că există părți terțe care pot deține, dezvolta, exploata sau administra astfel de instalații în mod eficace din punctul de vedere al costurilor, autoritatea de reglementare asigură încetarea treptată a activităților desfășurate de operatorii de distribuție în acest domeniu în termen de 18 luni. În condițiile acestei proceduri, autoritățile de reglementare pot permite operatorilor de distribuție să primească o compensație rezonabilă, în special pentru a recupera valoarea reziduală a investiției realizate de aceștia în instalațiile de stocare a energiei.

(4) Alineatul (3) nu se aplică în cazul componentelor de rețea complet integrate sau pentru perioada de amortizare obișnuită a noilor instalații de stocare în baterii pentru care se ia o decizie finală privind investiția până la 4 iulie 2019, cu condiția ca astfel de instalații de stocare în baterii:

- (a) să fie conectate la rețea în următorii doi ani;
- (b) să fie integrate în sistemul de distribuție;

- (c) să fie utilizate exclusiv pentru restabilirea instantanee reactivă a securității rețelei în caz de situații neprevăzute în rețea, dacă o astfel de măsură de restabilire începe imediat și se încheie în momentul în care redispeserizarea regulată poate rezolva situația; și
- (d) să nu fie utilizate pentru a cumpăra sau vinde energie electrică pe piețele de energie electrică, inclusiv pentru echilibrare.

Articolul 37

Obligația de confidențialitate a operatorilor de distribuție

Fără a aduce atingere articolului 55 sau oricărei alte cerințe legale în materie de divulgare a informațiilor, operatorul de distribuție asigură confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial obținute în cursul desfășurării activităților sale și să împiedice divulgarea discriminatorie a informațiilor referitoare la propriile activități care ar putea fi avantajoase din punct de vedere comercial.

Articolul 38

Sisteme de distribuție închise

- (1) Statele membre pot decide ca autoritățile de reglementare sau alte autorități competente să clasifice drept sistem de distribuție închis un sistem care distribuie energie electrică într-o zonă industrială, comercială sau de servicii comune, limitată din punct de vedere geografic și care, fără a aduce atingere alineatului (4), nu alimentează clienții casnici, dacă:
 - (a) din motive tehnice sau de siguranță specifice, operațiile sau procesul de producție al utilizatorilor sistemului respectiv sunt integrate; sau
 - (b) sistemul respectiv distribuie energie electrică în principal proprietarului sau operatorului sistemului sau întreprinderilor lor conexe.
- (2) În sensul prezentei directive, sistemele de distribuție închise sunt considerate ca fiind sisteme de distribuție. Statele membre pot dispune ca autoritățile de reglementare să acorde operatorului unui sistem de distribuție închis o scutire de la:
 - (a) obligațiile prevăzute la articolul 31 alineatele (5) și (7) de a achiziționa energia pe care o folosește pentru a acoperi pierderile de energie și serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței din sistemul său, conform unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață;
 - (b) obligația prevăzută la articolul 6 alineatul (1) ca tarifele sau metodologiile care stau la baza calculării acestora să fie aprobate în conformitate cu articolul 59 alineatul (1) înainte de intrarea în vigoare;
 - (c) obligația de a achiziționa servicii de flexibilitate prevăzută la articolul 32 alineatul (1) și de la obligația, prevăzută la articolul 32 alineatul (3), ca operatorul să-și dezvolte sistemele pe baza unor planuri de dezvoltare a rețelei;
 - (d) obligația prevăzută la articolul 33 alineatul (2) de a nu deține, dezvolta, administra sau exploata puncte de încărcare pentru vehiculele electrice; și
 - (e) obligația prevăzută la articolul 36 alineatul (1) de a nu deține, dezvolta, administra sau exploata instalații de stocare a energiei.
- (3) În cazul acordării unei scutiri în temeiul alineatului (2), tarifele aplicabile sau metodologiile care stau la baza calculării acestora se revizuiesc și se aprobă, în conformitate cu articolul 59 alineatul (1), la cererea unui utilizator al sistemului de distribuție închis.
- (4) Utilizarea întâmplătoare de către un număr mic de consumatori casnici aflați într-un raport de muncă sau într-un raport similar cu proprietarul sistemului de distribuție și care sunt amplasați în zona deservită de un sistem de distribuție închis nu împiedică acordarea unei scutiri în conformitate cu alineatul (2).

Articolul 39

Operatorul de sistem combinat

Articolul 35 alineatul (1) nu aduce atingere funcționării unui operator de sistem combinat de transport și de distribuție, cu condiția ca acest operator să respecte articolul 43 alineatul (1), articolele 44 și 45 sau capitolul VI secțiunea 3 sau ca operatorul să intre sub incidența articolului 66 alineatul (3).

CAPITOLUL V

NORME GENERALE APLICABILE OPERATORILOR DE TRANSPORT ȘI DE SISTEM

Articolul 40

Atribuțiile operatorilor de transport și de sistem

- (1) Fiecare operator de transport și de sistem are obligația:
- (a) să asigure capacitatea pe termen lung a sistemului de a satisface cererile rezonabile de transport de energie electrică, să exploateze, să întrețină și să dezvolte în condiții economice un sistem de transport sigur, fiabil și eficient, care să respecte mediul înconjurător, în strânsă cooperare cu operatorii de transport și de sistem învecinați și cu operatorii de distribuție;
 - (b) să garanteze mijloace adecvate pentru îndeplinirea obligațiilor sale;
 - (c) să contribuie la siguranța alimentării cu energie electrică prin capacități de transport adecvate și sisteme fiabile;
 - (d) să gestioneze fluxurile de energie electrică din sistem, ținând seama de schimburile cu alte sisteme interconectate. În acest scop, operatorul de transport și de sistem răspunde de asigurarea unui sistem electroenergetic sigur, fiabil și eficient și, în acest context, de asigurarea disponibilității tuturor serviciilor de sistem necesare, inclusiv acelea oferite de consumul dispecerizabil și de instalațiile de stocare a energiei, în măsura în care această disponibilitate nu depinde de alte sisteme de transport cu care este interconectat sistemul său;
 - (e) să furnizeze operatorului unor alte sisteme interconectate cu sistemul său informații suficiente pentru a asigura siguranța și eficiența exploatării, dezvoltarea coordonată și interoperabilitatea sistemului interconectat;
 - (f) să asigure un tratament nediscriminatoriu între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai sistemului, evitând în special discriminarea în favoarea întreprinderilor sale conexe;
 - (g) să furnizeze informațiile necesare utilizatorilor de rețea pentru accesul eficient la rețea;
 - (h) să colecteze venituri rezultate din gestionarea congestiilor, precum și plăți efectuate în temeiul mecanismului de compensare între operatorii de transport și de sistem în conformitate cu articolul 49 din Regulamentul (UE) 2019/943, acordând și gestionând accesul terților și oferind explicații motivate atunci când refuză un astfel de acces, sub supravegherea autorităților de reglementare; atunci când își îndeplinesc sarcinile în conformitate cu prezentul articol, operatorii de transport și de sistem facilitează, cu precădere, integrarea pieței;
 - (i) să achiziționeze servicii de sistem pentru a asigura siguranța în funcționare;
 - (j) să adopte un cadru de cooperare și coordonare între centrele de coordonare regionale;
 - (k) să participe la evaluarea adecvării resurselor la nivel european și la nivel național în temeiul capitolului IV din Regulamentul (UE) 2019/943;
 - (l) să digitalizeze sistemele de transport;
 - (m) să se ocupe de gestionarea datelor, inclusiv de dezvoltarea de sisteme de gestionare a datelor, de securitatea cibernetică și de protecția datelor, sub rezerva normelor aplicabile și fără a aduce atingere competențelor altor autorități.
- (2) Statele membre pot prevedea atribuirea uneia sau mai multor responsabilități dintre cele enumerate la alineatul (1) de la prezentul articol altui operator de transport și de sistem decât celui care deține sistemul de transport și căruia i s-ar aplica în mod normal responsabilitățile în cauză. Operatorul de transport și de sistem căruia i se dau spre îndeplinire atribuțiile trebuie să fie certificat ca respectând cerința separării proprietății sau ca operator de sistem independent ori operator de transport și de sistem independent și să îndeplinească cerințele prevăzute la articolul 43, însă nu este necesar să fie proprietarul sistemului de transport pentru care este responsabil.

Operatorul de transport și de sistem care deține sistemul de transport trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute la capitolul VI și să fie certificat în conformitate cu articolul 43. Aceasta nu aduce atingere posibilității ca operatorii de transport și de sistem certificați ca respectând cerința separării proprietății sau ca operatori de sistem independenți ori operatori de transport și de sistem independenți să delege din proprie inițiativă și sub supraveghere proprie anumite atribuții altor operatori de transport și de sistem certificați ca respectând modelul de separare efectivă, ca operatori de sistem independenți ori ca operatori de transport și de sistem independenți, în cazul în care respectiva delegare a atribuțiilor nu periclitează drepturile decizionale efective și independente ale operatorului de transport și de sistem care delege.

(3) La executarea atribuțiilor menționate la alineatul (1), operatorii de transport și de sistem țin seama de recomandările formulate de centrele de coordonare regionale.

(4) La executarea sarcinii menționate la alineatul (1) litera (i), operatorii de transport și de sistem achiziționează servicii de echilibrare cu respectarea următoarelor condiții:

(a) utilizarea unor proceduri transparente, nediscriminatorii și bazate pe piață;

(b) participarea tuturor întreprinderilor din domeniul energiei electrice și a tuturor participanților la piață care îndeplinesc condițiile, inclusiv a participanților la piață care oferă energie din surse regenerabile, a participanților la piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor de instalații de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare.

În sensul primului paragraf litera (b), autoritățile de reglementare și operatorii de transport și de sistem, în strânsă colaborare cu toți participanții la piață, stabilesc cerințele tehnice de participare la piețele respective, pe baza caracteristicilor tehnice ale respectivelor piețe.

(5) Alineatul (4) se aplică la furnizarea de către operatorii de transport și de sistem a serviciilor de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței, cu excepția cazului în care autoritatea de reglementare a determinat că prestarea bazată pe piață a serviciilor de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței nu este rentabilă și a acordat o derogare. În special, cadrul de reglementare asigură că operatorii de transport și de sistem pot achiziționa astfel de servicii de la entitățile care asigură servicii de consum dispecerizabil sau de stocare a energiei și promovează utilizarea măsurilor de eficiență energetică, atunci când aceste servicii reduc în mod eficient din punctul de vedere al costurilor necesitatea de modernizare sau de înlocuire a capacităților de energie electrică și susțin funcționarea eficientă și sigură a sistemului de transport.

(6) Operatorii de transport și de sistem, cu aprobarea autorității de reglementare, sau însăși autoritatea de reglementare stabilesc, în cadrul unui proces transparent și participativ care include toți utilizatorii de sistem și operatorii de distribuție relevanți, specificațiile pentru serviciile de sistem achiziționate care nu au ca scop stabilitatea frecvenței și, după caz, produsele de piață standardizate pentru astfel de servicii cel puțin la nivel național. Specificațiile asigură participarea efectivă și nediscriminatorie a tuturor participanților la piață, inclusiv a participanților la piață care oferă energie din surse regenerabile, a participanților la piață care oferă servicii de consum dispecerizabil, a operatorilor de instalații de stocare a energiei și a participanților la piață implicați în agregare. Operatorii de transport și de sistem schimbă între ei toate informațiile necesare și se coordonează cu operatorii de distribuție pentru a asigura o utilizare optimă a resurselor și funcționarea eficientă și sigură a sistemului și pentru a facilita dezvoltarea pieței. Operatorii de transport și de sistem sunt remunerați în mod adecvat pentru achiziționarea unor astfel de servicii pentru a le permite să recupereze cel puțin costurile rezonabile corespunzătoare, inclusiv cheltuielile cu tehnologiile de informare și comunicare necesare și costurile cu infrastructura.

(7) Obligația de a achiziționa servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței menționate la alineatul (5) nu se aplică componentelor de rețea complet integrate.

(8) Statele membre sau autoritățile competente desemnate de acestea pot permite operatorilor de transport și de sistem să desfășoare alte activități decât cele prevăzute în prezenta directivă și în Regulamentul (UE) 2019/943, în cazul în care astfel de activități sunt necesare pentru ca operatorii de transport și de sistem să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive sau al Regulamentului (UE) 2019/943, cu condiția ca autoritatea de reglementare să fi determinat necesitatea unei astfel de derogări. Prezentul alineat nu aduce atingere dreptului operatorilor de transport și de sistem de a deține, de a dezvolta, de a administra sau de a exploata alte rețele decât cele de energie electrică, în cazul în care statul membru sau autoritatea competentă desemnată a acordat acest drept.

Articolul 41

Obligațiile în materie de confidențialitate și de transparență impuse proprietarilor de sisteme de transport și operatorilor de transport și de sistem

(1) Fără a aduce atingere articolului 55 sau oricărei alte obligații legale în materie de divulgare a informațiilor, fiecare operator de transport și de sistem și fiecare proprietar de sistem de transport asigură confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial pe care le-au obținut în cursul desfășurării activităților lor și împiedică divulgarea discriminatorie de informații referitoare la propriile activități și care ar putea induce avantaje economice. În special, nu divulgă nicio informație sensibilă din punct de vedere comercial către celelalte părți ale întreprinderii decât în cazul în care o astfel de divulgare se impune în vederea încheierii unei tranzacții comerciale. În scopul garantării respectării depline a normelor privind separarea juridică a informațiilor, statele membre se asigură, de asemenea, că proprietarul sistemului de transport și partea rămasă din întreprindere nu utilizează servicii comune, de exemplu nu utilizează servicii juridice comune, cu excepția serviciilor pur administrative sau a celor informatice.

(2) Operatorilor de transport și de sistem li se interzice să abuzeze, în situația vânzării sau a cumpărării de energie electrică de către întreprinderi conexe, de informațiile sensibile din punct de vedere comercial obținute de la terți în contextul acordării sau al negocierii accesului la sistem.

(3) Informațiile necesare asigurării unei concurențe efective și funcționării eficiente a pieței sunt puse la dispoziția publicului. Această obligație nu aduce atingere păstrării confidențialității informațiilor sensibile din punct de vedere comercial.

Articolul 42

Competențele decizionale privind conectarea la sistemul de transport a unor noi instalații de producere și a unor noi instalații de stocare a energiei

(1) Operatorul de transport și de sistem stabilește și publică proceduri transparente și eficiente privind conectarea nediscriminatorie la sistemul de transport a unor noi instalații de producere și a unor noi instalații de stocare a energiei. Procedurile respective sunt supuse aprobării autorităților de reglementare.

(2) Operatorului de transport și de sistem nu i se permite să refuze conectarea unei noi instalații de producere sau a unei noi instalații de stocare a energiei prin invocarea unor viitoare limitări posibile ale capacităților de rețea disponibile, de exemplu congestia în părțile îndepărtate ale sistemului de transport. Operatorul de transport și de sistem furnizează toate informațiile necesare.

Primul paragraf nu aduce atingere posibilității ca operatorii de transport și de sistem să limiteze capacitatea de conectare garantată sau să ofere conexiuni supuse unor limitări operaționale pentru a asigura eficiența economică în ceea ce privește noi instalații de producere sau noi instalații de stocare a energiei, cu condiția ca aceste limitări să fi fost aprobate de autoritatea de reglementare. Autoritatea de reglementare garantează faptul că toate limitările capacității de conectare garantată sau limitările operaționale se introduc pe baza unor proceduri transparente și nediscriminatorii și nu creează obstacole nejustificate la intrarea pe piață. Atunci când instalația de producere sau instalația de stocare a energiei suportă costurile legate de asigurarea conectării nelimitate, nu se aplică nicio limitare.

(3) Operatorului de transport și de sistem nu i se permite să refuze un nou punct de conectare invocând costuri suplimentare generate de creșterea necesară a capacității elementelor de sistem în perimetrul imediat al punctului de conectare.

CAPITOLUL VI

SEPARAREA OPERATORILOR DE TRANSPORT ȘI DE SISTEM

Secțiunea 1

Separarea proprietății

Articolul 43

Separarea proprietății în cazul sistemelor de transport și al operatorilor de transport și de sistem

(1) Statele membre se asigură că:

(a) toate întreprinderile care dețin în proprietate sisteme de transport acționează ca operatori de transport și de sistem;

(b) aceeași persoană sau aceleași persoane nu au dreptul:

(i) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra unui sistem de transport; sau

(ii) să exercite, direct sau indirect, controlul asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra unui sistem de transport și să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare;

- (c) aceeași persoană sau aceleași persoane nu sunt abilitate să numească membri în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic în cazul unui operator de transport și de sistem sau în cazul unui sistem de transport și, de asemenea, să exercite, direct sau indirect, controlul sau să exercite vreun drept asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare; și
- (d) aceeași persoană nu este abilitată să fie membru în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic, atât în cazul unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare, cât și în cazul unui operator de transport și de sistem sau al unui sistem de transport.
- (2) Drepturile menționate la alineatul (1) literele (b) și (c) cuprind, în special:
- (a) competența de a exercita drepturi de vot;
- (b) competența de a numi membri în consiliul de supraveghere, în consiliul de administrație sau în alte organe care reprezintă întreprinderea din punct de vedere juridic; sau
- (c) deținerea unei cote majoritare.
- (3) În sensul alineatului (1) litera (b), noțiunea de „întreprindere care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare” include noțiunea de „întreprindere care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare” în sensul Directivei 2009/73/CE, iar termenii „operator de transport și de sistem” și „sistem de transport” includ și termenii „operator de transport și de sistem” și „sistem de transport” în sensul directivei respective.
- (4) Obligația prevăzută la alineatul (1) litera (a) se consideră îndeplinită în cazul în care două sau mai multe întreprinderi care dețin sisteme de transport au creat o asociație în participațiune care exercită rolul de operator de transport și de sistem în două sau mai multe state membre pentru sistemele de transport în cauză. Nicio altă întreprindere nu poate lua parte la asociația în participațiune decât dacă a fost aprobată în temeiul articolului 44 ca operator de sistem independent sau ca operator de transport și de sistem independent în sensul secțiunii 3.
- (5) În vederea punerii în aplicare a prezentului articol, în cazul în care persoana menționată la alineatul (1) literele (b), (c) și (d) este statul membru sau un alt organism public, se consideră că două organisme publice diferite care exercită controlul, pe de o parte, asupra unui operator de transport și de sistem sau asupra unui sistem de transport și, pe de altă parte, asupra unei întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare, nu sunt aceeași persoană sau aceleași persoane.
- (6) Statele membre se asigură că nici informațiile sensibile din punct de vedere comercial menționate la articolul 41 deținute de un operator de transport și de sistem care a făcut parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală, nici personalul acestuia, nu sunt transferate către întreprinderi care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare.
- (7) În cazul în care, la 3 septembrie 2009, sistemul de transport aparține unei întreprinderi integrate pe verticală, un stat membru poate decide să nu aplice alineatul (1).
- În acest caz, statul membru vizat:
- (a) fie desemnează un operator de sistem independent în conformitate cu articolul 44,
- (b) fie respectă secțiunea 3.
- (8) În cazul în care, la 3 septembrie 2009, sistemul de transport aparține unei întreprinderi integrate pe verticală și sunt în vigoare măsuri care garantează în mod efectiv o mai mare independență operatorului de transport și de sistem decât dispozițiile de la secțiunea 3, un stat membru poate decide să nu aplice alineatul (1).
- (9) Înainte de a fi aprobată și desemnată în calitate de operator de transport și de sistem în temeiul alineatului (8) din prezentul articol, o întreprindere este certificată în conformitate cu procedurile stabilite la articolul 52 alineatele (4), (5) și (6) din prezenta directivă și la articolul 51 din Regulamentul (UE) 2019/943, în temeiul cărora Comisia verifică dacă măsurile în vigoare garantează în mod efectiv o mai mare independență operatorului de transport și de sistem decât dispozițiile de la secțiunea 3 din prezentul capitol.
- (10) O întreprindere integrată pe verticală care deține în proprietate un sistem de transport nu poate fi în niciun caz împiedicată să adopte măsurile necesare în vederea respectării alineatului (1).
- (11) Întreprinderile care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare nu pot în niciun caz, direct sau indirect, să exercite controlul sau să își exercite vreun drept cu privire la operatorii de transport și de sistem separați din statele membre care aplică dispozițiile alineatului (1).

Secțiunea 2

Operatorii de sistem independenți

Articolul 44

Operatorii de sistem independenți

- (1) În cazul în care sistemul de transport aparține unei întreprinderi integrate pe verticală la 3 septembrie 2009, statele membre pot decide să nu aplice articolul 43 alineatul (1) și să desemneze un operator de sistem independent la propunerea proprietarului sistemului de transport. Numirea respectivă este supusă aprobării Comisiei.
- (2) Statul membru poate aproba și desemna un operator de sistem independent cu respectarea următoarelor condiții:
- (a) operatorul candidat a demonstrat că îndeplinește cerințele stabilite la articolul 43 alineatul (1) literele (b), (c) și (d);
 - (b) operatorul candidat a demonstrat că dispune de resursele financiare, tehnice, fizice și umane necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor sale în conformitate cu articolul 40;
 - (c) operatorul candidat și-a asumat angajamentul de a respecta un plan de dezvoltare a rețelei pe 10 ani monitorizat de autoritatea de reglementare;
 - (d) proprietarul sistemului de transport și-a demonstrat capacitatea de a respecta obligațiile care îi revin în temeiul alineatului (5). În acest scop, acesta prezintă toate proiectele de contracte cu operatorul candidat și cu orice altă entitate relevantă; și
 - (e) operatorul candidat și-a demonstrat capacitatea de a respecta obligațiile care îi revin în temeiul Regulamentului (UE) 2019/943, inclusiv cooperarea dintre operatorii de transport și de sistem la nivel european și la nivel regional.
- (3) Întreprinderile care au fost certificate de autoritatea de reglementare ca îndeplinind cerințele de la articolul 53 și de la alineatul (2) din prezentul articol sunt aprobate și desemnate de către statele membre ca operatori de sistem independenți. Se aplică procedura de certificare prevăzută fie la articolul 52 din prezenta directivă și la articolul 51 din Regulamentul (UE) 2019/943, fie la articolul 53 din prezenta directivă.
- (4) Fiecare operator de sistem independent răspunde de acordarea și gestionarea accesului terților, inclusiv de colectarea tarifelor de acces la rețea, a veniturilor rezultate din gestionarea congestiilor și a plăților efectuate în temeiul mecanismului de compensare între operatorii de sisteme de transport și de sistem în conformitate cu articolul 49 din Regulamentul (UE) 2019/943, precum și de exploatarea, întreținerea și dezvoltarea sistemului de transport și de garantarea capacității pe termen lung a acestuia de a satisface cererile rezonabile prin planificarea investițiilor. În ceea ce privește dezvoltarea sistemului de transport, operatorul de sistem independent este responsabil cu planificarea (inclusiv cu procedura de autorizare), construirea și darea în exploatare a noii infrastructuri. În acest scop, operatorul de sistem independent acționează ca un operator de transport și de sistem în conformitate cu prezenta secțiune. Proprietarii de sisteme de transport nu pot fi responsabili cu acordarea și gestionarea accesului terților și nici cu planificarea investițiilor.
- (5) În cazul desemnării unui operator de sistem independent, proprietarul sistemului de transport:
- (a) asigură pe deplin cooperarea și sprijinul necesare operatorului de sistem independent în vederea îndeplinirii atribuțiilor acestuia, furnizându-i în special toate informațiile relevante;
 - (b) finanțează investițiile decise de către operatorul de sistem independent și aprobate de către autoritatea de reglementare sau își dă acordul ca acestea să fie finanțate de către orice parte interesată, inclusiv de către operatorul de sistem independent. Măsurile relevante cu privire la finanțare fac obiectul aprobării de către autoritatea de reglementare. Înainte de a aproba astfel de măsuri, autoritatea de reglementare se consultă atât cu proprietarul sistemului de transport, cât și cu celelalte părți interesate;
 - (c) deține răspunderea privind activele rețelei, cu excepția răspunderii privind atribuțiile operatorului de sistem independent; și
 - (d) oferă garanții pentru facilitarea finanțării eventualelor extinderi ale rețelei, cu excepția investițiilor pentru care și-a dat acordul să fie finanțate de către orice parte interesată, inclusiv de către operatorul de sistem independent, în temeiul literei (b).

(6) În strânsă cooperare cu autoritatea de reglementare, autoritatea națională competentă în materie de concurență este investită cu toate competențele necesare pentru a monitoriza în mod eficient respectarea de către proprietarul sistemului de transport a obligațiilor sale în temeiul alineatului (5).

Articolul 45

Separarea proprietarilor de sisteme de transport

(1) În cazul în care a fost desemnat un operator de sistem independent, un proprietar de sistem de transport care face parte dintr-o întreprindere integrată pe verticală este independent, cel puțin în ceea ce privește statutul său juridic, organizarea și procesul decizional, față de alte activități care nu au legătură cu transportul.

(2) Pentru a asigura independența proprietarilor de sisteme de transport menționați la alineatul (1), se aplică următoarele criterii minime:

- (a) persoanele cu funcție de conducere în cadrul unui proprietar de sistem de transport nu pot face parte din structurile întreprinderii integrate din domeniul energiei electrice, care răspund, direct sau indirect, de gestionarea zilnică a activităților de producere, distribuție și furnizare a energiei electrice;
- (b) luarea unor măsuri corespunzătoare pentru a se garanta faptul că interesele profesionale ale persoanelor cu funcție de conducere în cadrul unui proprietar de sistem de transport sunt luate în considerare în așa fel încât să se asigure capacitatea acestora de a acționa independent; și
- (c) proprietarul sistemului de transport stabilește un program de conformitate, care conține măsurile luate pentru a garanta excluderea practicilor discriminatorii, și asigură monitorizarea adecvată a respectării acestui program. Programul de conformitate stabilește obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea obiectivelor respective. Persoana sau organul care răspunde de monitorizarea programului de conformitate prezintă autorității de reglementare un raport anual cu privire la măsurile luate, iar acest raport se publică.

Secțiunea 3

Operatori de transport independenți

Articolul 46

Active, echipamente, personal și identitate

(1) Operatorii de transport și de sistem sunt dotați cu toate resursele umane, tehnice, fizice și financiare necesare îndeplinirii obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive și desfășurării activității de transport al energiei electrice, în special:

- (a) activele necesare pentru activitatea de transport al energiei electrice, inclusiv sistemul de transport, se află în proprietatea operatorului de transport și de sistem;
- (b) personalul necesar pentru activitatea de transport al energiei electrice, inclusiv pentru îndeplinirea tuturor atribuțiilor din cadrul întreprinderii, este angajat de operatorul de transport și de sistem;
- (c) este interzisă închirierea de personal și prestarea de servicii de către și către o altă parte a întreprinderii integrate pe verticală. Cu toate acestea, un operator de transport și de sistem poate furniza servicii întreprinderii integrate pe verticală, atât timp cât:
 - (i) prin furnizarea serviciilor nu sunt discriminați utilizatorii de sistem, serviciile sunt disponibile tuturor utilizatorilor de sistem în conformitate cu aceleași clauze și condiții și nu restricționează, denaturează sau împiedică concurența în domeniul producerii sau furnizării de energie; și
 - (ii) clauzele și condițiile de furnizare a serviciilor respective sunt aprobate de autoritatea de reglementare;
- (d) fără a aduce atingere deciziilor organismului de supraveghere prevăzut la articolul 49, întreprinderea integrată pe verticală pune la dispoziția operatorului de transport și de sistem, în timp util, resurse financiare adecvate pentru viitoare proiecte de investiții și/sau pentru înlocuirea activelor existente, în urma unei cereri adecvate din partea operatorului de transport și de sistem.

- (2) Activitatea de transport al energiei electrice include cel puțin următoarele activități, pe lângă cele enumerate la articolul 40:
- (a) reprezentarea operatorului de transport și de sistem și contactele cu terți și cu autoritățile de reglementare;
 - (b) reprezentarea operatorului de transport și de sistem în cadrul ENTSO pentru energie electrică;
 - (c) acordarea și gestionarea accesului terților în mod nediscriminatoriu între utilizatorii sau categoriile de utilizatori ai sistemului;
 - (d) colectarea tuturor tarifelor aferente sistemului de transport, inclusiv a tarifelor de acces la rețea, a energiei pentru pierderi și a tarifelor pentru servicii de sistem;
 - (e) exploatarea, întreținerea și dezvoltarea unui sistem de transport sigur, eficace și eficient din punct de vedere economic;
 - (f) planificarea investițiilor care să asigure capacitatea pe termen lung a sistemului de a face față cererilor rezonabile și de a garanta siguranța alimentării cu energie electrică;
 - (g) constituirea unor asociații în participațiune adecvate, cu includerea unuia sau mai multor operatori de transport și de sistem, a unor burse de energie electrică, și a altor actori relevanți, în cadrul obiectivelor de dezvoltare a creării de piețe regionale sau de facilitare a procesului de liberalizare; și
 - (h) toate serviciile aferente întreprinderii, inclusiv cele juridice, de contabilitate și informatice.
- (3) Operatorii de transport și de sistem sunt organizați sub o formă juridică, dintre cele menționate în anexa I la Directiva (UE) 2017/1132 a Parlamentului European și a Consiliului ⁽²⁶⁾.
- (4) Operatorul de transport și de sistem nu creează, prin identitatea sa corporativă, comunicarea, imaginea de marcă și spațiul său, confuzii cu privire la identitatea separată a întreprinderii integrate pe verticală sau a oricărei părți din aceasta.
- (5) Operatorul de transport și de sistem nu împarte sistemele sau echipamentele informatice, spațiile fizice și sistemele de acces securizat cu nicio parte a întreprinderii integrate pe verticală și nici nu folosește aceiași consultanți sau contractanți externi pentru sistemele sau echipamentele informatice și pentru sistemele de acces securizat.
- (6) Conturile operatorului de transport și de sistem sunt auditate de către un auditor diferit de cel care auditează întreprinderea integrată pe verticală sau oricare parte din aceasta.

Articolul 47

Independența operatorului de transport și de sistem

- (1) Fără a aduce atingere deciziilor organismului de supraveghere prevăzut la articolul 49, operatorul de transport și de sistem are:
- (a) competențe efective de luare a deciziilor, independent de întreprinderea integrată pe verticală, în ceea ce privește activele necesare pentru exploatarea, întreținerea sau dezvoltarea sistemului de transport; și
 - (b) dreptul de a obține finanțare pe piețele de capital, în special prin împrumuturi și aport de capital.
- (2) Operatorul de transport și de sistem acționează în permanență astfel încât să se asigure că dispune de resursele necesare în vederea desfășurării activității de transport în mod corespunzător și eficient și a dezvoltării și menținerii unui sistem de transport eficient, sigur și economic.
- (3) Filialele întreprinderii integrate pe verticală care desfășoară activități de producere sau de furnizare nu dețin participații directe sau indirecte la operatorul de transport și de sistem. Operatorul de transport și de sistem nu deține nicio participație directă sau indirectă la nicio filială a întreprinderii integrate pe verticală care desfășoară activități de producere sau de furnizare și nici nu primește dividende sau alte beneficii financiare de la filiala în cauză.
- (4) Structura generală de conducere și statutul operatorului de transport și de sistem asigură independența efectivă a operatorului de transport și de sistem, în conformitate cu prezenta secțiune. Întreprinderea integrată pe verticală nu determină, în mod direct sau indirect, comportamentul concurențial al operatorului de sistem de transport în materie de activități curente ale acestuia și de gestionare a rețelei sau cu privire la activitățile necesare pentru elaborarea planului de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, întocmit în temeiul articolului 51.

⁽²⁶⁾ Directiva (UE) 2017/1132 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2017 privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale (JO L 169, 30.6.2017, p. 46).

- (5) În îndeplinirea atribuțiilor prevăzute la articolul 40 și la articolul 46 alineatul (2) din prezenta directivă și în conformitate cu obligațiile prevăzute la articolele 16, 18, 19 și 50 din Regulamentul (UE) 2019/943, operatorii de transport și de sistem nu fac discriminări între diferite persoane și entități și nu restricționează, distorsionează sau împiedică concurența în domeniul producerii sau furnizării de energie.
- (6) Orice relații comerciale și financiare între întreprinderea integrată pe verticală și operatorul de transport și de sistem, inclusiv împrumuturile acordate de operatorul de transport și de sistem întreprinderii integrate pe verticală, respectă condițiile pieței. Operatorul de transport și de sistem păstrează date detaliate privind astfel de relații comerciale sau financiare și le pune la dispoziția autorității de reglementare, la cererea acesteia.
- (7) Operatorul de transport și de sistem prezintă autorității de reglementare, în vederea aprobării, toate acordurile comerciale și financiare încheiate cu întreprinderea integrată pe verticală.
- (8) Operatorul de transport și de sistem informează autoritatea de reglementare cu privire la resursele financiare menționate la articolul 46 alineatul (1) litera (d), disponibile pentru proiecte de investiții viitoare și/sau pentru înlocuirea activelor existente.
- (9) Întreprinderile integrate pe verticală se abțin de la orice acțiune care ar împiedica sau ar prejudicia respectarea, de către operatorul de transport și de sistem, a obligațiilor prevăzute în prezentul capitol și nu solicită operatorului de transport și de sistem să ceară permisiunea de la întreprinderea integrată pe verticală în vederea îndeplinirii acestor obligații.
- (10) O întreprindere certificată de autoritatea de reglementare ca respectând cerințele prezentului capitol este autorizată și desemnată operator de transport și de sistem de către statul membru respectiv. Se aplică procedura de certificare prevăzută fie la articolul 52 din prezenta directivă și la articolul 51 din Regulamentul (UE) 2019/943, fie la articolul 53 din prezenta directivă.

Articolul 48

Independența personalului și a conducerii operatorului de transport și de sistem

- (1) Decizia privind numirea, prelungirea mandatului, condițiile de lucru, inclusiv remunerația și încetarea mandatului persoanelor cu funcție de conducere și/sau al membrilor organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem se adoptă de către organismul de supraveghere al operatorului de transport și de sistem numit în conformitate cu articolul 49.
- (2) Autorității de reglementare i se notifică identitatea și condițiile privind termenul, durata și încetarea mandatului persoanelor desemnate de organismul de supraveghere în vederea numirii sau a prelungirii mandatului, în calitate de persoane cu funcții executive și/sau membri ai organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem, precum și motivele oricărei decizii propuse de încetare a mandatului în cauză. Respectivele condiții și decizii menționate la alineatul (1) dobândesc caracter obligatoriu numai dacă autoritatea de reglementare nu a ridicat obiecții în termen de trei săptămâni de la notificare.
- Autoritatea de reglementare poate ridica obiecții privind deciziile menționate la alineatul (1) în cazul:
- (a) unor îndoieli serioase survenite cu privire la independența profesională a unei persoane cu funcție de conducere numite și/sau a unui membru al organelor administrative numit; sau
- (b) încetării premature a unui mandat, dacă există îndoieli cu privire la justificarea încetării premature.
- (3) Nicio poziție sau responsabilitate profesională, interes sau relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu întreprinderea integrată pe verticală, cu vreo parte a acesteia sau cu acționarii care dețin controlul asupra acesteia, cu excepția operatorului de transport și de sistem nu trebuie să fie deținută pe o perioadă de trei ani înainte de numirea persoanelor cu funcții de conducere și/sau a membrilor organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem cărora li se aplică prezentul alineat.

- (4) Persoanele cu funcții de conducere și/sau membrii organelor administrative, precum și angajații operatorului de transport și de sistem nu dețin nicio poziție sau responsabilitate profesională, interes sau relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu orice altă parte a întreprinderii integrate pe verticală sau cu acționarii majoritari ai acesteia.

(5) Persoanele cu funcții de conducere și/sau membrii organelor administrative, precum și angajații operatorului de transport și de sistem nu dețin niciun interes și nu primesc niciun beneficiu financiar, de ordin direct sau indirect, de la vreo parte a întreprinderii integrate pe verticală, cu excepția operatorului de transport și de sistem. Remunerația acestora nu depinde de activitățile sau de rezultatele întreprinderii integrate pe verticală, cu excepția celor ale operatorului de transport și de sistem.

(6) Persoanelor cu funcție de conducere și/sau a membrilor organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem le este garantat dreptul efectiv de a introduce o cale de atac la autoritatea de reglementare pentru orice plângeri împotriva încetării premature a mandatelor lor.

(7) După încetarea mandatului deținut în cadrul operatorului de transport și de sistem, persoanele cu funcție de conducere și/sau membrii organelor administrative ale acestuia nu au dreptul să dețină, timp de cel puțin patru ani, nicio poziție sau responsabilitate profesională, interes sau relație de afaceri, de ordin direct sau indirect, cu orice parte a întreprinderii integrate pe verticală, cu excepția operatorului de transport și de sistem, sau cu acționarii majoritari ai întreprinderii integrate pe verticală.

(8) Alineatul (3) se aplică majorității persoanelor cu funcții de conducere și/sau membrilor organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem.

Persoanele cu funcții de conducere și/sau membrii organelor administrative ale operatorului de transport și de sistem cărora nu li se aplică alineatul (3) nu trebuie să fi desfășurat nicio activitate de conducere sau vreo altă activitate relevantă în întreprinderea integrată pe verticală pentru o perioadă de cel puțin șase luni înaintea numirii acestora.

Primul paragraf al prezentului alineat și alineatele (4)-(7) se aplică tuturor persoanelor cu funcții executive de conducere și celor care sunt direct subordonate acestora cu privire la chestiuni legate de exploatarea, întreținerea sau dezvoltarea rețelei.

Articolul 49

Organismul de supraveghere

(1) Operatorul de transport și de sistem deține un organism de supraveghere responsabil cu luarea deciziilor susceptibile de a avea un impact major asupra valorii activelor acționarilor din cadrul operatorului de transport și de sistem, în special a deciziilor privind aprobarea planurilor financiare anuale și pe termen mai lung, a nivelului de îndatorare a operatorului de transport și de sistem și a dividendelor distribuite acționarilor. Deciziile care sunt de competența organismului de supraveghere le exclud pe cele care sunt legate de activitățile curente ale operatorului de transport și de sistem și de gestionarea rețelei, și de activitățile necesare pentru elaborarea planului de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, întocmit în temeiul articolului 51.

(2) Organismul de supraveghere este compus din membri reprezentând întreprinderea integrată pe verticală, din membri reprezentând acționarii terți și, în cazurile prevăzute de dreptul intern aplicabil, din membri reprezentând alți factori interesați, precum angajații operatorului de transport și de sistem.

(3) Articolul 48 alineatul (2) primul paragraf și articolul 48 alineatele (3)-(7) se aplică cel puțin unei jumătăți a membrilor organismului de supraveghere minus unul.

Articolul 48 alineatul (2) al doilea paragraf litera (b) se aplică tuturor membrilor organismului de supraveghere.

Articolul 50

Programul de conformitate și agentul de conformitate

(1) Statele membre asigură faptul că operatorii de transport și de sistem stabilesc și pun în aplicare un program de conformitate care definește măsurile adoptate în vederea excluderii posibilităților de comportament discriminatoriu și asigură monitorizarea adecvată a respectării acestui program. Programul de conformitate stabilește obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea obiectivelor respective. Programul este supus aprobării autorității de reglementare. Fără a aduce atingere competențelor autorității de reglementare, respectarea programului este monitorizată independent de către agentul de conformitate.

(2) Agentul de conformitate este numit de către organismul de supraveghere, sub rezerva aprobării de către autoritatea de reglementare. Autoritatea de reglementare poate refuza aprobarea agentului de conformitate numai din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională. Agentul de conformitate poate fi o persoană fizică sau juridică. Articolul 48 alineatele (2)-(8) se aplică agentului de conformitate.

(3) Agentul de conformitate are următoarele atribuții:

- (a) monitorizarea punerii în aplicare a programului de conformitate;
- (b) elaborarea unui raport anual care stabilește măsurile luate în vederea punerii în aplicare a programului de conformitate și prezentarea acestuia către autoritatea de reglementare;
- (c) raportarea către organismul de supraveghere și emiterea de recomandări privind respectarea programului de conformitate și punerea în aplicare a acestuia;
- (d) notificarea autorității de reglementare cu privire la orice încălcare gravă a punerii în aplicare a programului de conformitate; și
- (e) raportarea către autoritatea de reglementare cu privire la orice relații comerciale și financiare dintre întreprinderea integrată pe verticală și operatorul de transport și de sistem.

(4) Agentul de conformitate prezintă autorității de reglementare deciziile propuse cu privire la planul de investiții sau la investițiile individuale din cadrul rețelei. Acest lucru are loc cel târziu în momentul prezentării deciziilor în cauză de către conducerea și/sau organismul administrativ competent al operatorului de transport și de sistem către organismul de supraveghere.

(5) În cazul în care întreprinderea integrată pe verticală, în cadrul adunării generale sau prin votul membrilor organismului de supraveghere pe care i-a numit, a împiedicat adoptarea unei decizii în scopul de a împiedica sau a întârzia investițiile, decizie care, în conformitate cu planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, trebuia executată în următorii trei ani, agentul de conformitate raportează acest lucru autorității de reglementare, care acționează în conformitate cu articolul 51.

(6) Condițiile care reglementează mandatul sau condițiile de muncă ale agentului de conformitate, inclusiv durata mandatului acestuia, sunt supuse aprobării autorității de reglementare. Condițiile respective asigură independența agentului de conformitate, inclusiv prin punerea la dispoziția acestuia a tuturor resurselor necesare în vederea îndeplinirii atribuțiilor sale. Pe durata mandatului său, agentul de conformitate nu poate deține o altă funcție, nu poate avea o altă responsabilitate profesională sau un interes, direct sau indirect, legate de nicio parte a întreprinderii integrate pe verticală sau de acționarii majoritari ai acesteia.

(7) Agentul de conformitate raportează cu regularitate, fie verbal, fie în scris, autorității de reglementare și are dreptul de a raporta cu regularitate, fie verbal, fie în scris, organismului de supraveghere al operatorului de transport și de sistem.

(8) Agentul de conformitate poate participa la toate reuniunile organelor de conducere sau administrative ale operatorului de transport și de sistem, și la cele ale organismului de supraveghere și la adunarea generală. Agentul de conformitate participă la toate reuniunile care privesc următoarele chestiuni:

- (a) condițiile de acces la rețea, astfel cum sunt stabilite în Regulamentul (UE) 2019/943, în special în privința tarifelor, a serviciilor de acces ale terțelor părți, a alocării capacității și a gestionării congestiilor, a transparenței, a serviciilor de sistem și a piețelor secundare;
- (b) proiectele efectuate în scopul de a exploata, întreține și dezvolta sistemul de transport, inclusiv investiții privind interconexiunile și conexiunile;
- (c) cumpărarea sau vânzarea de energie necesare pentru exploatarea sistemului de transport.

(9) Agentul de conformitate monitorizează respectarea articolului 41 de către operatorul de transport și de sistem.

(10) Agentul de conformitate dispune de acces la toate datele relevante, la sediile operatorului de transport și de sistem și la toate informațiile necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor sale.

(11) Agentul de conformitate are acces la sediile operatorului de transport și de sistem fără a fi necesară avertizarea prealabilă.

(12) În urma aprobării prealabile a autorității de reglementare, organismul de supraveghere poate să îl revoce pe agentul de conformitate. Organismul de supraveghere eliberează din funcție agentul de conformitate, din motive de lipsă de independență sau de capacitate profesională, la cererea autorității de reglementare.

Articolul 51

Dezvoltarea rețelei și competențele de decizie asupra investițiilor

(1) Cel puțin din doi în doi ani, operatorii de transport și de sistem prezintă autorității de reglementare un plan de dezvoltare a rețelei pe 10 ani bazat pe oferta și cererea actuală și pe previziunile de ofertă și de cerere, după consultarea prealabilă cu toți factorii interesați. Planul respectiv de dezvoltare a rețelei conține măsuri eficiente pentru a garanta caracterul adecvat al sistemului și siguranța alimentării cu energie electrică. Operatorul de transport și de sistem publică planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani pe site-ul său de internet.

(2) În special, planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani:

- (a) indică participanților la piață principalele infrastructuri de transport care trebuie să fie construite sau modernizate în următorii 10 ani;
- (b) conține toate investițiile deja stabilite și identifică noi investiții care trebuie să fie efectuate în următorii zece ani; și
- (c) prevede un interval de timp pentru toate proiectele de investiții.

(3) Atunci când elaborează planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, operatorul de transport și de sistem ia pe deplin în considerare potențialul utilizării consumului dispecerizabil, a instalațiilor de stocare a energiei sau a altor resurse ca alternativă la extinderea sistemului, precum și consumul preconizat, schimburile comerciale cu alte țări și planurile de investiții privind rețelele la nivelul Uniunii și rețelele regionale.

(4) Autoritatea de reglementare consultă toți utilizatorii de sistem, actuali sau potențiali, privind planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, în mod deschis și transparent. Persoanelor fizice sau întreprinderilor care revendică statutul de utilizatori potențiali de sistem li se poate solicita să dovedească aceste revendicări. Autoritatea de reglementare publică rezultatul procesului de consultare, în special în privința unor posibile necesități de investiții.

(5) Autoritatea de reglementare evaluează dacă planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani abordează toate necesitățile de investiții identificate pe parcursul procesului de consultare, și dacă este conform cu planul neobligatoriu la nivelul Uniunii de dezvoltare a rețelei pe 10 ani (denumit în continuare „planul la nivelul Uniunii de dezvoltare a rețelei”), menționat la articolul 30 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (UE) 2019/943. În cazul în care există îndoieli cu privire la conformitatea cu planul la nivelul Uniunii de dezvoltare a rețelei, autoritatea de reglementare consultă ACER. Autoritatea de reglementare poate solicita operatorului de transport și de sistem să își modifice planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani.

Autoritățile naționale competente examinează coerența planului de dezvoltare a rețelei pe 10 ani cu planul național privind energia și clima transmis în conformitate cu Regulamentul (UE) 2018/1999.

(6) Autoritatea de reglementare monitorizează și evaluează punerea în aplicare a planului de dezvoltare a rețelei pe 10 ani.

(7) În situațiile în care operatorul de transport și de sistem, din rațiuni diferite de rațiunile imperioase, asupra cărora nu deține niciun control, nu execută o investiție, care, în conformitate cu planul de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, trebuia executată în următorii trei ani, statele membre se asigură că autoritatea de reglementare are obligația să adopte cel puțin una dintre următoarele măsuri pentru a garanta executarea investiției în cauză dacă investiția este încă relevantă pe baza celui mai recent plan de dezvoltare a rețelei pe 10 ani:

- (a) să solicite operatorului de transport și de sistem să execute investiția în cauză;
- (b) să organizeze o procedură de ofertare privind investiția în cauză, deschisă tuturor investitorilor; sau
- (c) să oblige operatorul de transport și de sistem să accepte o majorare de capital pentru a finanța investițiile necesare și pentru a permite unor investitori independenți să participe la capital.

(8) În cazul în care autoritatea de reglementare a recurs la competențele sale prevăzute la alineatul (7) litera (b), aceasta poate obliga operatorul de transport și de sistem să accepte una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

- (a) finanțarea de către o parte terță;
- (b) construirea de către o parte terță;

- (c) realizarea noilor active de însuși operatorul în cauză;
- (d) exploatarea noului activ de însuși operatorul în cauză.

Operatorul de transport și de sistem furnizează investitorilor toate informațiile necesare pentru realizarea investiției, conectează noile active la rețeaua de transport și, în general, depune toate eforturile pentru a facilita punerea în aplicare a proiectului de investiții.

Măsurile relevante cu privire la finanțare fac obiectul aprobării de către autoritatea de reglementare.

- (9) În cazul în care autoritatea de reglementare a recurs la competențele sale prevăzute la alineatul (7), costurile respectivelor investiții intră sub incidența reglementărilor relevante privind tarifele.

Secțiunea 4

Desemnarea și certificarea operatorilor de transport și de sistem

Articolul 52

Desemnarea și certificarea operatorilor de transport și de sistem

- (1) Înainte de a fi aprobată și desemnată în calitate de operator de transport și de sistem, o întreprindere este certificată în conformitate cu procedurile stabilite la alineatele (4), (5) și (6) ale prezentului articol și la articolul 51 din Regulamentul (UE) 2019/943.
- (2) Întreprinderile care au fost certificate de autoritatea de reglementare, în temeiul procedurii de certificare de mai jos, ca îndeplinind cerințele articolului 43 sunt aprobate și desemnate de către statele membre ca operatori de transport și de sistem. Desemnarea operatorilor de transport și de sistem este notificată Comisiei și se publică în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.
- (3) Operatorii de transport și de sistem notifică autorității de reglementare orice tranzacție planificată care poate necesita o reevaluare a conformității lor cu cerințele articolului 43.
- (4) Autoritățile de reglementare monitorizează respectarea permanentă de către operatorii de transport și de sistem a cerințelor articolului 43. Aceste autorități deschid o procedură de certificare în scopul asigurării respectării dispozițiilor respective:
 - (a) în urma notificării de către operatorul de transport și de sistem în temeiul alineatului (3);
 - (b) din proprie inițiativă, atunci când au luat cunoștință de faptul că o modificare planificată a drepturilor sau a influenței asupra proprietarilor sistemelor de transport sau asupra operatorilor de transport și de sistem poate duce la încălcarea articolului 43 sau atunci când au motive să considere că s-ar fi produs o asemenea încălcare; sau
 - (c) la cererea motivată a Comisiei.
- (5) Autoritățile de reglementare adoptă o decizie cu privire la certificarea unui operator de transport și de sistem în termen de patru luni de la data notificării de către acesta sau de la data solicitării din partea Comisiei. După expirarea acestui termen, certificarea se consideră acordată. Decizia explicită sau tacită a autorităților de reglementare poate deveni efectivă numai după încheierea procedurii prevăzute la alineatul (6).
- (6) Decizia explicită sau tacită cu privire la certificarea unui operator de transport și de sistem este notificată fără întârziere Comisiei de către autoritatea de reglementare, împreună cu toate informațiile pertinente aferente. Comisia acționează în conformitate cu procedura stabilită la articolul 51 din Regulamentul (UE) 2019/943.
- (7) Autoritățile de reglementare și Comisia pot solicita operatorilor de transport și de sistem și întreprinderilor care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare orice informații relevante pentru îndeplinirea atribuțiilor acestora, în temeiul prezentului articol.
- (8) Autoritățile de reglementare și Comisia asigură confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial.

Articolul 53

Certificarea în raport cu țările terțe

(1) Atunci când un proprietar al unui sistem de transport sau un operator de transport și de sistem, care este controlat de o persoană sau de persoane dintr-una sau mai multe țări terțe, solicită o certificare, autoritatea de reglementare notifică Comisia.

Autoritatea de reglementare notifică, de asemenea, fără întârziere Comisia cu privire la orice circumstanțe în urma cărora o persoană sau persoane dintr-una sau mai multe țări terțe ar dobândi controlul asupra unui sistem de transport sau asupra unui operator de transport și de sistem.

(2) Operatorii de transport și de sistem notifică autorității de reglementare orice circumstanțe în baza cărora o persoană sau persoane dintr-una sau mai multe țări terțe ar dobândi controlul asupra sistemului de transport sau asupra operatorului de transport și de sistem.

(3) Autoritatea de reglementare adoptă un proiect de decizie cu privire la certificarea unui operator de transport și de sistem în termen de patru luni de la data notificării de către operatorul de transport și de sistem. Aceasta refuză certificarea în cazul în care nu s-a demonstrat:

- (a) că entitatea în cauză îndeplinește cerințele de la articolul 43; și
- (b) în fața autorității de reglementare sau a altei autorități naționale competente desemnate de statul membru, faptul că acordarea certificării nu va pune în pericol siguranța alimentării cu energie a statului membru și a Uniunii. În examinarea acestui aspect, autoritatea de reglementare sau altă autoritate națională competentă ține seama de:
 - (i) drepturile și obligațiile Uniunii față de țara terță respectivă în temeiul dreptului internațional, inclusiv al oricărui acord încheiat cu una sau mai multe țări terțe la care Uniunea este parte și în care sunt abordate aspecte legate de siguranța alimentării cu energie;
 - (ii) drepturile și obligațiile statului membru față de țara terță respectivă în temeiul acordurilor încheiate cu țara terță respectivă, în măsura în care acestea respectă dreptul Uniunii; și
 - (iii) alte elemente specifice ale cazului și de țara terță implicată.

(4) Autoritatea de reglementare notifică fără întârziere Comisiei decizia luată, împreună cu toate informațiile relevante referitoare la aceasta.

(5) Statele membre se asigură că autoritatea de reglementare sau autoritatea competentă desemnată menționată la alineatul (3) litera (b), înainte ca autoritatea de reglementare să adopte o decizie cu privire la certificare, solicită un aviz Comisiei cu privire la faptul că:

- (a) entitatea în cauză respectă cerințele de la articolul 43; și că
- (b) acordarea certificării nu va pune în pericol siguranța alimentării cu energie a Uniunii.

(6) Comisia examinează cererea menționată la alineatul (5) de îndată ce o primește. În termen de două luni de la primirea cererii, Comisia transmite avizul său autorității de reglementare sau, în cazul în care cererea a fost înaintată de autoritatea competentă desemnată, către aceasta.

În pregătirea avizului, Comisia poate solicita opinia ACER, a statului membru în cauză și a părților interesate. În cazul în care există o astfel de solicitare din partea Comisiei, termenul de două luni se prelungește cu două luni.

În cazul în care Comisia nu emite un aviz în termenul menționat la primul și la al doilea paragraf, se consideră că Comisia nu a ridicat obiecții cu privire la decizia autorității de reglementare.

(7) Atunci când evaluează dacă controlul de către o persoană sau de către persoane dintr-una sau mai multe țări terțe pune în pericol siguranța alimentării cu energie a Uniunii, Comisia ține seama:

- (a) de elementele specifice ale cazului și de țara terță sau țările terțe implicate; și
- (b) de drepturile și obligațiile Uniunii față de țara sau țările terțe în cauză în temeiul dreptului internațional, inclusiv în temeiul unui acord încheiat cu una sau mai multe țări terțe la care Uniunea este parte și în care sunt abordate aspecte legate de siguranța alimentării cu energie electrică.

(8) În termen de două luni de la încheierea termenului menționat la alineatul (6), autoritatea de reglementare adoptă decizia finală cu privire la certificare. În adoptarea deciziei finale, autoritatea de reglementare ține seama în cea mai mare măsură posibilă de avizul Comisiei. În orice caz, statele membre au dreptul de a refuza certificarea atunci când acordarea acesteia pune în pericol siguranța alimentării cu energie a statului membru respectiv sau siguranța alimentării cu energie a unui alt stat membru. În cazul în care statul membru a desemnat o altă autoritate națională competentă pentru a efectua analiza menționată la alineatul (3) litera (b), acesta poate solicita autorității de reglementare să adopte decizia finală în conformitate cu evaluarea respectivei autorități naționale competente. Decizia finală a autorității de reglementare și avizul Comisiei se publică împreună. În cazul în care decizia finală diferă de avizul Comisiei, statul membru în cauză furnizează și publică, împreună cu decizia respectivă, motivele respectivei decizii.

(9) Nicio dispoziție a prezentului articol nu aduce atingere dreptului statelor membre de a exercita, în conformitate cu dreptul Uniunii, controale naționale legale pentru a-și proteja interesele legitime de siguranță publică.

(10) Prezentul articol, cu excepția alineatului (3) litera (a), se aplică, de asemenea, statelor membre care fac obiectul unei derogări în temeiul articolului 66.

Articolul 54

Deținerea de instalații de stocare a energiei de către operatorii de transport și de sistem

(1) Operatorii de transport și de sistem nu dețin, nu dezvoltă, nu administrează și nu exploatează instalații de stocare a energiei.

(2) Prin derogare de la alineatul (1), statele membre pot permite operatorilor de transport și de sistem să dețină, să dezvolte, să administreze sau să exploateze instalații de stocare a energiei care sunt componente de rețea complet integrate și au fost aprobate de către autoritatea de reglementare sau dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- (a) în urma unei proceduri de licitație deschisă, transparentă și nediscriminatorie, supusă revizuirii și aprobării de către autoritatea de reglementare, nu li s-a atribuit altor părți dreptul de a deține, de a dezvolta, de a controla, de a administra sau de a exploata astfel de instalații sau aceste alte părți nu pot furniza respectivele servicii la un cost rezonabil și în timp util;
- (b) astfel de instalații sau servicii de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței sunt necesare pentru ca operatorii de transport și de sistem să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive în vederea exploatării eficiente, fiabile și sigure a sistemului de transport, iar respectivele instalații și servicii nu sunt utilizate pentru a cumpăra sau vinde energie electrică pe piețele de energie electrică; și
- (c) autoritatea de reglementare a evaluat necesitatea unei astfel de derogări, a efectuat o evaluare ex ante a aplicării procedurii de licitație, inclusiv a condițiilor respectivei proceduri de licitație, și și-a dat aprobarea.

Autoritatea de reglementare poate redacta orientări sau clauze de achiziții pentru a ajuta operatorii de transport și de sistem să asigure o procedură de licitație corectă.

(3) Decizia de a acorda o derogare se notifică ACER și Comisiei, împreună cu informațiile pertinente referitoare la cerere și la motivele acordării respectivei derogări.

(4) Autoritățile de reglementare efectuează, la intervale regulate sau cel puțin la fiecare cinci ani, o consultare publică cu privire la instalațiile existente de stocare a energiei pentru a evalua eventuala disponibilitate și eventualul interes al altor părți de a investi în astfel de instalații. Atunci când consultarea publică, evaluată de autoritatea de reglementare, arată că există părți terțe care pot deține, dezvolta, exploata sau administra astfel de instalații în mod eficace din punctul de vedere al costurilor, autoritatea de reglementare asigură încetarea treptată a activităților desfășurate de operatorii de transport și de sistem în acest domeniu în termen de 18 luni. În cadrul condițiilor pentru această procedură, autoritățile de reglementare pot permite operatorilor de transport și de sistem să primească o compensație rezonabilă, în special pentru a recupera valoarea reziduală a investiției realizate de aceștia în instalațiile de stocare a energiei.

(5) Alineatul (4) nu se aplică în cazul componentelor de rețea complet integrate sau pentru perioada de amortizare obișnuită a noilor instalații de stocare în baterii cu o decizie finală privind investiția până în 2024, cu condiția ca astfel de instalații de stocare în baterii:

- (a) să fie conectate la rețea în următorii doi ani;
- (b) să fie integrate în sistemul de transport;

- (c) să fie utilizate exclusiv pentru restabilirea instantanee reactivă a securității rețelei în cazul unor situații neprevăzute în rețea, dacă o astfel de măsură de restabilire începe imediat și se încheie în momentul în care redispecerizarea regulată poate rezolva situația; și
- (d) să nu fie utilizate pentru a cumpăra sau vinde energie electrică pe piețele de energie electrică, inclusiv pentru echilibrare.

Secțiunea 5

Separarea contabilă și transparența evidențelor contabile

Articolul 55

Dreptul de acces la evidențele contabile

- (1) Statele membre sau orice autoritate competentă desemnată de acestea, inclusiv autoritățile de reglementare menționate la articolul 57, au drept de acces la evidențele contabile ale întreprinderilor din domeniul energiei electrice, astfel cum se prevede la articolul 56, în măsura în care acest lucru este necesar pentru exercitarea funcțiilor lor.
- (2) Statele membre sau orice autoritate competentă desemnată de acestea, inclusiv autoritățile de reglementare, asigură confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial. Statele membre pot să prevadă divulgarea acestor informații în cazul în care o astfel de divulgare este necesară pentru a permite autorităților competente să își exercite funcțiile.

Articolul 56

Separarea contabilă

- (1) Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura păstrarea evidențelor contabile ale întreprinderilor din domeniul energiei electrice în conformitate cu alineatele (2) și (3).
- (2) Întreprinderile din domeniul energiei electrice, indiferent de regimul proprietății care le este aplicabil sau de forma juridică, întocmesc, supun spre auditare și publică evidențele lor contabile anuale, conform normelor de drept național privind conturile anuale ale societăților cu răspundere limitată, adoptate în conformitate cu Directiva 2013/34/UE.

Întreprinderile care nu au obligația juridică de a-și publica conturile anuale păstrează la sediul lor un exemplar din acestea la dispoziția publicului.
- (3) În evidențele lor contabile, întreprinderile din domeniul energiei electrice păstrează conturi separate pentru fiecare dintre activitățile de transport și de distribuție, astfel cum li s-ar impune dacă activitățile respective ar fi desfășurate de întreprinderi separate, în vederea evitării discriminărilor, a subvențiilor încrucișate și a denaturării concurenței. De asemenea, întreprinderile păstrează evidențe contabile, care pot fi consolidate, pentru alte activități din sectorul energiei electrice care nu au legătură cu transportul sau cu distribuția. Veniturile din proprietatea asupra sistemului de transport sau de distribuție se înscriu în evidențele contabile. După caz, întreprinderile au conturi consolidate pentru alte activități din afara domeniului energiei electrice. Conturile interne cuprind un bilanț și un cont de profit și de pierderi pentru fiecare activitate în parte.
- (4) Auditul menționat la alineatul (2) constă, în special, în a verifica dacă se respectă obligația de a evita discriminările și subvențiile încrucișate menționate la alineatul (3).

CAPITOLUL VII

AUTORITĂȚILE DE REGLEMENTARE

Articolul 57

Desemnarea și independența autorităților de reglementare

- (1) Fiecare stat membru desemnează o singură autoritate de reglementare la nivel național.
- (2) Alineatul (1) nu aduce atingere desemnării altor autorități de reglementare la nivel regional în statele membre, cu condiția să existe, în scopuri de reprezentare și de contact la nivelul Uniunii, un reprezentant de rang înalt în cadrul Consiliului autorităților de reglementare al ACER, în conformitate cu articolul 21 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2019/942.

(3) Prin derogare de la alineatul (1), un stat membru poate desemna autorități de reglementare pentru sistemele de dimensiuni reduse, într-o regiune separată din punct de vedere geografic al cărei consum pe anul 2008 a reprezentat mai puțin de 3 % din consumul total al statului membru din care face parte. Această derogare nu aduce atingere numirii unui reprezentant de rang înalt, în scopuri de reprezentare și de contact la nivelul Uniunii în cadrul Consiliului autorităților de reglementare al ACER în conformitate cu articolul 21 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2019/942.

(4) Statele membre garantează independența autorităților de reglementare și se asigură că acestea își exercită competențele în mod imparțial și transparent. În acest scop, statele membre se asigură că, atunci când își îndeplinesc atribuțiile de reglementare care le revin în temeiul prezentei directive și al actelor juridice conexe, autoritatea de reglementare:

- (a) este distinctă din punct de vedere juridic și independentă din punct de vedere funcțional de alte entități publice sau private;
- (b) se asigură că personalul său și persoanele cu funcție de conducere:
 - (i) acționează în mod independent de orice interes de piață; și
 - (ii) nu solicită și nu acceptă instrucțiuni directe din partea niciunui guvern sau a niciunei entități publice sau private în îndeplinirea atribuțiilor de reglementare care le revin. Această cerință nu aduce atingere unei cooperări strânse, după caz, cu alte autorități naționale competente sau orientărilor de politică generală elaborate de guvern, care nu au legătură cu atribuțiile de reglementare menționate la articolul 59.

(5) În scopul de a proteja independența autorităților de reglementare, statele membre se asigură, în special, că:

- (a) autoritățile de reglementare pot lua decizii autonome, independent de orice alt organism politic;
- (b) autoritatea de reglementare deține toate resursele umane și financiare de care are nevoie pentru a-și îndeplini atribuțiile și a-și exercita competențele în mod eficace și eficient;
- (c) autoritatea de reglementare are o alocare bugetară anuală separată cu autonomie în execuția bugetului alocat;
- (d) membrii consiliului de administrație al autorității de reglementare sau, în absența acestuia, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul autorității de reglementare sunt numite pentru un mandat fix de cinci până la șapte ani, care poate fi reînnoit o singură dată;
- (e) membrii consiliului de administrație al autorității de reglementare sau, în absența unui astfel de consiliu, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul autorității de reglementare sunt numite pe baza unor criterii obiective, transparente și publicate, urmându-se o procedură independentă și imparțială, care garantează faptul că respectivii candidați au competențele și experiența necesare pentru poziția relevantă din cadrul autorității de reglementare;
- (f) există dispoziții referitoare la conflictul de interese, iar obligațiile de confidențialitate se mențin și după încheierea mandatului membrilor consiliului de administrație al autorității de reglementare sau, în absența unui astfel de consiliu, după încetarea mandatului persoanelor cu cele mai înalte funcții de conducere;
- (g) membrii consiliului de administrație al autorității de reglementare sau, în absența unui astfel de consiliu, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere în cadrul autorității de reglementare pot fi destituite numai pe baza unor criterii transparente în prealabil existente.

În ceea ce privește primul paragraf litera (d), statele membre se asigură că există un sistem de rotație corespunzător pentru consiliul de administrație sau pentru persoanele cu funcțiile cele mai înalte de conducere. Membrii consiliului de administrație sau, în absența acestuia, persoanele cu cele mai înalte funcții de conducere pot fi eliberate din funcție în cursul mandatului lor numai în cazul în care nu mai îndeplinesc condițiile prevăzute la prezentul articol sau în cazul în care au comis o abatere în conformitate cu dreptul intern.

(6) Statele membre pot să dispună verificarea ex post de către un auditor independent a conturilor anuale ale autorității de reglementare.

(7) Până la 5 iulie 2022 și, ulterior, la fiecare patru ani, Comisia prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport cu privire la respectarea de către autoritățile naționale a principiului independenței prevăzut la prezentul articol.

Articolul 58

Obiectivele generale ale autorităților de reglementare

În îndeplinirea atribuțiilor de reglementare prevăzute în prezenta directivă, autoritățile de reglementare iau toate măsurile rezonabile pentru realizarea, în cadrul atribuțiilor și competențelor care le revin în conformitate cu articolul 59, în cooperare strânsă, după caz, cu alte autorități naționale competente, inclusiv cu autoritățile din domeniul concurenței, precum și cu autorități, inclusiv cele de reglementare, din statele membre învecinate și, după caz, din țările terțe învecinate, și fără a aduce atingere competențelor lor, a următoarelor obiective:

- (a) promovarea, în cadrul Uniunii, în strânsă cooperare cu autoritățile de reglementare ale altor state membre, cu Comisia și cu ACER, a unei piețe interne de energie electrică sigure, flexibile, competitive și durabile din punctul de vedere al mediului, precum și a unei deschideri efective a pieței în beneficiul tuturor clienților și furnizorilor din Uniune, precum și garantarea condițiilor adecvate pentru funcționarea eficientă și fiabilă a rețelelor de energie electrică, având în vedere obiectivele pe termen lung;
- (b) dezvoltarea, în cadrul Uniunii, a unor piețe transfrontaliere regionale competitive și funcționale, în vederea realizării obiectivelor menționate la litera (a);
- (c) eliminarea restricțiilor privind comerțul cu energie electrică între statele membre, inclusiv a celor privind dezvoltarea unor capacități transfrontaliere de transport corespunzătoare pentru a satisface cererile și pentru a îmbunătăți integrarea piețelor naționale, ceea ce ar putea facilita fluxurile de energie electrică pe întreg teritoriul Uniunii;
- (d) contribuția la dezvoltarea, în cel mai rentabil mod, a unor sisteme nediscriminatorii sigure, fiabile și eficiente, orientate către consumator, precum și promovarea caracterului adecvat al sistemelor și, în conformitate cu obiectivele generale de politică în domeniul energiei, promovarea eficienței energetice și a integrării producerii la scară redusă și la scară largă de energie electrică din surse regenerabile, precum și a producerii distribuite, atât în rețelele de transport, cât și în cele de distribuție și facilitarea funcționării acestora în legătură cu alte rețele energetice de gaze sau de energie termică;
- (e) facilitarea accesului la rețea al noilor capacități de producere și instalații de stocare a energiei, în special prin eliminarea obstacolelor care ar putea împiedica accesul noilor intrați pe piață și al energiei electrice din surse regenerabile;
- (f) garantarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a spori eficiența, în special eficiența energetică, în ceea ce privește performanța sistemelor, precum și pentru a stimula integrarea pieței;
- (g) garantarea unor avantaje pentru clienți de pe urma funcționării eficiente a piețelor interne, promovarea concurenței efective și sprijinirea asigurării unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor în strânsă cooperare cu autoritățile de protecție a consumatorilor competente;
- (h) sprijinirea atingerii unor standarde ridicate pentru serviciul universal și pentru serviciul public în domeniul furnizării energiei electrice, contribuind la protejerea clienților vulnerabili și la compatibilitatea proceselor necesare de schimb de date pentru migrarea clienților.

Articolul 59

Atribuțiile și competențele autorităților de reglementare

- (1) Autoritățile de reglementare au următoarele atribuții:
 - (a) să stabilească sau să aprobe, conform unor criterii transparente, tarife de transport sau de distribuție sau metodologiile pentru acestea, sau ambele;
 - (b) să asigure respectarea de către operatorii de transport și de sistem și de către operatorii de distribuție, precum și, atunci când este cazul, respectarea de către proprietarii de sisteme și de către orice întreprindere din domeniul energiei electrice și alți participanți la piață, a obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive, al Regulamentului (UE) 2019/943, al codurilor de rețea și orientărilor adoptate în temeiul articolelor 59, 60 și 61 din Regulamentul (UE) 2019/943, precum și al altor acte relevante din dreptul Uniunii, inclusiv în ceea ce privește aspectele transfrontaliere, precum și respectarea deciziilor ACER;

- (c) în strânsă colaborare cu celelalte autorități de reglementare, să asigure respectarea de către ENTSO pentru energie electrică și entitatea OSD UE a obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive, al Regulamentului (UE) 2019/943, al codurilor de rețea și orientărilor adoptate în temeiul articolelor 59, 60 și 61 din Regulamentul (UE) 2019/943, precum și al altor acte relevante din dreptul Uniunii, inclusiv în ceea ce privește aspectele transfrontaliere, precum și respectarea deciziilor ACER și să identifice în comun nerespectarea de către ENTSO pentru energie electrică și entitatea OSD UE a obligațiilor care le revin; în cazul în care autoritățile de reglementare nu au reușit să ajungă la un acord în termen de patru luni de la începerea consultărilor pentru identificarea în comun a cazurilor de nerespectare, chestiunea este adusă la cunoștința ACER în vederea luării unei decizii, în temeiul articolului 6 alineatul (10) din Regulamentul (UE) 2019/942;
- (d) să aprobe produsele și procesul de achiziție pentru serviciile de sistem care nu au ca scop stabilitatea frecvenței;
- (e) să pună în aplicare codurile de rețea și orientările adoptate în temeiul articolelor 59, 60 și 61 din Regulamentul (UE) 2019/943 prin măsuri la nivel național sau, atunci când se impune, prin măsuri coordonate la nivel regional sau la nivelul Uniunii;
- (f) să coopereze, în ceea ce privește aspectele transfrontaliere, cu autoritatea sau autoritățile de reglementare din statele membre implicate și cu ACER, în special prin participarea la lucrările Consiliului autorităților de reglementare al ACER în temeiul articolului 21 din Regulamentul (UE) 2019/942;
- (g) să respecte și să pună în aplicare toate deciziile relevante, cu caracter juridic obligatoriu, ale Comisiei și ale ACER;
- (h) să garanteze că operatorii de transport și de sistem pun la dispoziție, în cea mai mare măsură posibilă, capacități de interconexiune în temeiul articolului 16 din Regulamentul (UE) 2019/943;
- (i) să prezinte autorităților competente din statele membre, Comisiei și ACER rapoarte anuale cu privire la modul de îndeplinire a atribuțiilor lor și la activitățile desfășurate, inclusiv cu privire la măsurile luate și rezultatele obținute în ceea ce privește fiecare dintre atribuțiile menționate la prezentul articol;
- (j) să garanteze lipsa subvențiilor încrucișate între activitățile de transport, distribuție și furnizare sau alte activități cu sau fără legătură cu sectorul energiei electrice;
- (k) să monitorizeze planurile de investiții ale operatorilor de transport și de sistem și să furnizeze în raportul său anual o evaluare a acestor planuri de investiții din punctul de vedere al concordanței lor cu planul la nivelul Uniunii de dezvoltare a rețelei; o astfel de evaluare poate include recomandări de modificare a acestor planuri de investiții;
- (l) să monitorizeze și să evalueze performanța operatorilor de transport și de sistem și a operatorilor de distribuție în legătură cu dezvoltarea unei rețele inteligente care să promoveze eficiența energetică și integrarea energiei din surse regenerabile pe baza unui set limitat de indicatori și să publice, la fiecare doi ani, un raport național care să includă recomandări;
- (m) să stabilească sau să aprobe standardele și cerințele de calitate a serviciilor și a furnizării sau să contribuie la realizarea acestui obiectiv împreună cu alte autorități competente și să monitorizeze respectarea normelor de siguranță și fiabilitate a rețelei și să revizuiască performanțele lor anterioare;
- (n) să monitorizeze nivelul de transparență, inclusiv al prețurilor angro, garantând respectarea de către întreprinderile din domeniul energiei electrice a obligațiilor referitoare la transparență;
- (o) să monitorizeze gradul și eficiența deschiderii piețelor și a concurenței la nivelul comerțului angro și cu amănuntul, inclusiv în ceea ce privește bursele de energie electrică, prețurile pentru clienții casnici, inclusiv sistemele de plată anticipată, impactul contractelor de furnizare a energiei electrice cu prețuri dinamice și al utilizării sistemelor de contorizare inteligentă, tarifele percepute pentru schimbarea furnizorului, tarifele de deconectare, tarifele percepute pentru serviciile de întreținere, executarea serviciilor de întreținere și tarifele percepute pentru acestea, raportul dintre prețurile pentru clienții casnici și prețurile angro, evoluția tarifelor și taxelor de rețea, plângerile înaintate de clienții casnici, precum și orice denaturare sau restricționare a concurenței, precum și să furnizeze toate informațiile relevante și să prezinte toate situațiile relevante autorităților competente din domeniul concurenței;
- (p) să monitorizeze apariția unor practici contractuale restrictive, inclusiv a unor clauze privind exclusivitatea, care pot împiedica clienții să încheie contracte simultan cu mai mulți furnizori sau pot restrânge posibilitatea acestora de a face această alegere, informând, dacă este cazul, autoritățile naționale din domeniul concurenței cu privire la astfel de practici;
- (q) să monitorizeze perioadele de timp necesare operatorilor de transport și de sistem și operatorilor de distribuție pentru racordări și reparații;
- (r) să contribuie, împreună cu alte autorități competente, la asigurarea eficacității și aplicării măsurilor de protecție a consumatorilor;

- (s) să publice cel puțin o dată pe an recomandări cu privire la conformitatea prețurilor de furnizare cu articolul 5 și să transmită respectivele recomandări autorităților din domeniul concurenței, dacă este cazul;
- (t) să garanteze accesul nediscriminatoriu la datele privind consumul clienților, aplicarea cu titlu opțional a unui format ușor de înțeles armonizat la nivel național pentru datele privind consumul, precum și accesul prompt al tuturor clienților la astfel de date în temeiul articolelor 23 și 24;
- (u) să monitorizeze punerea în aplicare a normelor referitoare la rolurile și responsabilitățile care revin operatorilor de transport și de sistem, operatorilor de distribuție, furnizorilor, clienților și altor participanți la piață, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2019/943;
- (v) să monitorizeze investițiile în capacitățile de producere și de stocare în raport cu siguranța alimentării cu energie electrică;
- (w) să monitorizeze cooperarea tehnică dintre operatorii de transport și de sistem din Uniune și cei din țările terțe;
- (x) să sprijine compatibilitatea proceselor de schimb de date pentru cele mai importante procese de piață la nivel regional;
- (y) să monitorizeze disponibilitatea instrumentelor de comparare care îndeplinesc cerințele prevăzute la articolul 14;
- (z) să monitorizeze eliminarea obstacolelor și restricțiilor nejustificate care împiedică dezvoltarea consumului de energie electrică autogenerată și a comunităților de energie ale cetățenilor.

(2) Atribuțiile de monitorizare prevăzute la alineatul (1) pot fi îndeplinite de alte autorități decât autoritățile de reglementare, în cazul în care un stat membru prevede acest lucru. În acest caz, informațiile obținute ca urmare a monitorizării sunt puse la dispoziția autorităților de reglementare în cel mai scurt timp posibil.

În îndeplinirea atribuțiilor prevăzute la alineatul (1), autoritățile de reglementare se consultă, după caz, cu operatorii de transport și de sistem și colaborează îndeaproape cu alte autorități naționale competente, după caz, fără a aduce atingere caracterului independent și competențelor specifice ale acestora și respectând principiile unei mai bune reglementări.

Orice aprobare acordată de o autoritate de reglementare sau de către ACER în temeiul prezentei directive nu aduce atingere exercitării în viitor și în mod legitim a oricărei competențe de către autoritatea de reglementare, în temeiul prezentului articol, sau oricărei sancțiuni aplicată de alte autorități competente sau de Comisie.

(3) Statele membre se asigură că autorităților de reglementare le sunt conferite competențele care să le permită să își îndeplinească în mod eficient și rapid atribuțiile prevăzute la prezentul articol. În acest scop, autorităților de reglementare le revin cel puțin următoarele competențe:

- (a) să emită decizii cu caracter obligatoriu pentru întreprinderile din domeniul energiei electrice;
- (b) să desfășoare investigații cu privire la funcționarea piețelor de energie electrică, precum și să decidă și să aplice orice măsuri proporționale necesare pentru promovarea unei concurențe efective și pentru asigurarea unei funcționări corespunzătoare a pieței. După caz, autoritățile de reglementare au, de asemenea, competența de a coopera cu autoritatea națională din domeniul concurenței și cu autoritățile de reglementare a pieței financiare sau cu Comisia în desfășurarea de investigații în domeniul dreptului concurenței;
- (c) să solicite întreprinderilor din domeniul energiei electrice toate informațiile relevante pentru îndeplinirea atribuțiilor lor, inclusiv justificarea oricărui refuz de a acorda acces terților, precum și orice informații privind măsurile necesare pentru consolidarea rețelei;
- (d) să aplice sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare întreprinderilor din domeniul energiei electrice care nu își respectă obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive, al Regulamentului (UE) 2019/943 sau al oricărei decizii relevante și cu forță juridică obligatorie a autorității de reglementare sau a ACER sau să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni, inclusiv competența de a aplica sau de a propune impunerea de sancțiuni de până la 10 % din cifra de afaceri anuală a operatorului de transport și de sistem asupra operatorului de transport și de sistem sau de până la 10 % din cifra de afaceri anuală a întreprinderii integrate pe verticală asupra întreprinderii integrate pe verticală, după caz, pentru nerespectarea obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive; și
- (e) să dețină drepturi corespunzătoare de a investiga și competențele aferente în legătură cu soluționarea litigiilor în conformitate cu articolul 60 alineatele (2) și (3).

(4) Autoritatea de reglementare situată în statul membru unde ENTSO pentru energie electrică sau entitatea OSD UE își are sediul are competența să impună sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare acestor entități în cazul în care acestea nu își respectă obligațiile care le revin în temeiul prezentei directive, al Regulamentului (UE) 2019/943 sau al oricărei decizii relevante și cu forță juridică obligatorie a autorității de reglementare sau a ACER, ori să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni.

(5) Pe lângă atribuțiile care le revin în temeiul alineatelor (1) și (3) de la prezentul articol, în cazul desemnării unui operator de sistem independent în temeiul articolului 44, autoritățile de reglementare:

- (a) monitorizează respectarea de către proprietarul sistemului de transport și de către operatorul de sistem independent a obligațiilor care le revin în temeiul prezentului articol și dispun aplicarea unor sancțiuni în caz de nerespectare, în conformitate cu alineatul (3) litera (d);
- (b) monitorizează relațiile și schimbul de informații dintre proprietarul sistemului de transport și operatorul de sistem independent, în vederea garantării respectării de către acesta din urmă a obligațiilor sale și, în special, aprobă contracte și acționează ca autorități de soluționare a litigiilor dintre operatorul de sistem independent și proprietarul sistemului de transport în ceea ce privește plângerile înaintate de oricare dintre aceștia în conformitate cu articolul 60 alineatul (2);
- (c) fără a aduce atingere procedurii prevăzute la articolul 44 alineatul (2) litera (c), aprobă, în cazul primului plan de dezvoltare a rețelei pe 10 ani, planul de investiții și planul multianual de dezvoltare a rețelei, prezentate cel puțin la fiecare doi ani de către operatorul de sistem independent;
- (d) se asigură că tarifele de acces la rețea percepute de operatorii de sistem independenți cuprind o redevență pentru proprietarul sau proprietarii rețelei, care asigură o compensație corespunzătoare pentru activele rețelei și pentru orice investiții noi în cadrul acesteia, cu condiția ca acestea să fie aplicate în mod economic și eficient;
- (e) au dreptul de a desfășura inspecții, inclusiv inspecții neanunțate, la sediul proprietarului de sistem de transport și la sediul operatorului de sistem independent; și
- (f) monitorizează utilizarea veniturilor rezultate din gestionarea congestiilor percepute de către operatorul de sistem independent în conformitate cu articolul 19 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2019/943.

(6) Pe lângă atribuțiile și competențele care le revin în temeiul alineatelor (1) și (3) de la prezentul articol, în cazul desemnării unui operator de transport și de sistem în temeiul capitolului VI secțiunea 3, autorităților de reglementare le sunt acordate cel puțin următoarele atribuții și competențe:

- (a) să aplice sancțiuni, în conformitate cu alineatul (3) litera (d), în cazul unor practici discriminatorii în favoarea întreprinderii integrate pe verticală;
- (b) să monitorizeze schimbul de informații între operatorul de transport și de sistem și întreprinderea integrată pe verticală pentru a garanta respectarea de către operatorul de transport și de sistem a obligațiilor sale;
- (c) să acționeze ca o autoritate de soluționare a litigiilor între întreprinderea integrată pe verticală și operatorul de transport și de sistem în ceea ce privește plângerile înaintate de oricare dintre aceștia, în conformitate cu articolul 60 alineatul (2);
- (d) să monitorizeze relațiile comerciale și financiare, inclusiv împrumuturile, dintre întreprinderea integrată pe verticală și operatorul de transport și de sistem;
- (e) să aprobe toate acordurile comerciale și financiare între întreprinderea integrată pe verticală și operatorul de transport și de sistem cu condiția ca acestea să respecte condițiile pieței;
- (f) să solicite o justificare din partea întreprinderii integrate pe verticală atunci când sunt notificate de agentul de conformitate conform articolului 50 alineatul (4), o astfel de justificare incluzând, în special, dovezi care să arate faptul că nu a fost înregistrată nicio practică discriminatorie în favoarea întreprinderii integrate pe verticală;
- (g) să efectueze inspecții, inclusiv inspecții neanunțate, la sediul întreprinderii integrate pe verticală și al operatorului de transport și de sistem; și
- (h) să atribuie toate sarcinile sau sarcini specifice ale operatorului de transport și de sistem unui operator de sistem independent numit în conformitate cu articolul 44 în cazul încălcării în mod repetat de către operatorul de transport și de sistem a obligațiilor care îi revin în temeiul prezentei directive, în special în cazul repetării unor practici discriminatorii în favoarea întreprinderii integrate pe verticală.

(7) Cu excepția cazurilor în care ACER are competența de a stabili și de a aproba clauzele și condițiile sau metodologiile de punere în aplicare a codurilor de rețea și a orientărilor în temeiul capitolului VII din Regulamentul (UE) 2019/943 în conformitate cu articolul 5 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2019/942 deoarece este necesar ca acestea să fie coordonate între ele, autoritățile de reglementare răspund de stabilirea sau de aprobarea, cu suficient timp înainte de intrarea lor în vigoare, cel puțin a metodologiilor naționale folosite pentru calcularea sau stabilirea clauzelor și condițiilor referitoare la:

- (a) tarifele de conectare și acces la rețelele naționale, inclusiv tarifele de transport și de distribuție, sau metodologiile referitoare la acestea, aceste tarife sau metodologii permit efectuarea investițiilor necesare în rețele într-un mod care să permită acestor investiții să asigure funcționarea continuă a rețelelor;
- (b) furnizarea de servicii de sistem care sunt realizate în modul cel mai economic posibil și oferă stimulente corespunzătoare utilizatorilor de rețele pentru ca aceștia să echilibreze intrările și ieșirile, serviciile de sistem fiind furnizate într-un mod corect și nediscriminatoriu și se întemeiază pe criterii obiective; și
- (c) accesul la infrastructurile transfrontaliere, inclusiv procedurile de alocare de capacitate și de gestionare a congestiilor.

(8) Metodologiile sau clauzele și condițiile menționate la alineatul (7) se publică.

(9) pentru a spori transparența pe piață și a oferi tuturor părților interesate toate informațiile și deciziile sau propunerile de decizii necesare referitoare la tarifele de transport și de distribuție menționate la articolul 60 alineatul (3), autoritățile de reglementare publică metodologia detaliată și costurile subiacente utilizate la calcularea tarifelor de rețea relevante, asigurând confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial.

(10) Autoritățile de reglementare monitorizează gestionarea congestiilor în cadrul sistemelor naționale de energie electrică, inclusiv capacitățile de interconexiune, și punerea în aplicare a normelor de gestionare a congestiilor. În acest sens, operatorii de transport și de sistem sau operatorii pieței prezintă autorităților de reglementare normele lor de gestionare a congestiilor, inclusiv cele de alocare a capacităților. Autoritățile de reglementare pot cere modificări ale acestor norme.

Articolul 60

Decizii și plângeri

(1) Autoritățile de reglementare au competența de a solicita operatorilor de transport și de sistem și operatorilor de distribuție să modifice, dacă este necesar, condițiile și inclusiv tarifele sau metodologiile menționate la articolul 59 din prezenta directivă, în scopul de a asigura proporționalitatea acestora, precum și aplicarea lor într-un mod nediscriminatoriu, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) 2019/943. În cazul unor întârzieri în ceea ce privește stabilirea tarifelor de transport și distribuție, autoritățile de reglementare sunt împuternicite să stabilească sau să aprobe tarife sau metodologii de transport și distribuție provizorii și să adopte măsurile compensatorii corespunzătoare, dacă tarifele sau metodologiile finale se abat de la aceste tarife sau metodologii provizorii.

(2) Orice parte care depune o plângere împotriva unui operator de transport și de sistem sau de distribuție referitoare la obligațiile care revin operatorului în temeiul prezentei directive poate înainta această plângere autorității de reglementare care, acționând ca autoritate de soluționare a litigiilor, emite o decizie în termen de două luni de la data primirii plângerii. Acest termen poate fi prelungit cu două luni în cazul în care autoritatea de reglementare are nevoie de informații suplimentare. Acest termen extins poate fi prelungit în continuare cu acordul reclamantului. Decizia autorității de reglementare produce efecte obligatorii până la o eventuală hotărâre contrarie pronunțată în urma unei căi de atac.

(3) Orice parte care se consideră lezată și care are dreptul de a contesta o decizie privind metodologiile luate în temeiul articolului 59 sau, în cazul în care autoritățile de reglementare au obligația de a se consulta, o decizie privind metodologiile sau tarifele propuse, poate să depună o contestație în vederea revizuirii respectivei decizii sau propunerii de decizie, în termen de două luni de la publicarea acesteia sau într-un termen mai scurt prevăzut de statele membre. Contestația nu are efect suspensiv.

(4) Statele membre creează mecanisme eficiente și adecvate de reglementare, de control și de asigurare a transparenței, în scopul evitării abuzurilor de poziție dominantă, în special în detrimentul consumatorilor, precum și a oricăror practici agresive. Aceste mecanisme iau în considerare dispozițiile TFUE, în special cele ale articolului 102.

(5) Statele membre se asigură că sunt luate măsurile corespunzătoare, inclusiv măsuri administrative sau penale în conformitate cu dreptul intern, împotriva persoanelor fizice sau juridice care răspund pentru nerespectarea normelor privind confidențialitatea impuse de prezenta directivă.

- (6) Plângerile și contestațiile menționate la alineatele (2) și (3) nu aduc atingere exercitării dreptului de a introduce o cale de atac în temeiul dreptului Uniunii sau al dreptului intern.
- (7) Deciziile luate de autoritățile de reglementare sunt pe deplin întemeiate și motivate pentru a permite controlul judiciar. Deciziile sunt disponibile publicului, asigurându-se confidențialitatea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial.
- (8) Statele membre asigură existența a mecanismelor adecvate la nivel național care să garanteze că partea afectată de o decizie a autorității de reglementare are dreptul de a introduce o cale de atac în fața unui organism independent de orice parte afectată și de orice guvern.

Articolul 61

Cooperarea regională între autoritățile de reglementare în ceea ce privește aspectele transfrontaliere

- (1) Autoritățile de reglementare cooperează îndeaproape și se consultă între ele, în special în cadrul ACER, furnizându-și reciproc, precum și ACER, toate informațiile necesare îndeplinirii atribuțiilor care le revin în temeiul prezentei directive. În ceea ce privește schimbul de informații, autoritatea destinată garantează respectarea aceluiași nivel de confidențialitate ca cel impus autorității emitente.
- (2) Autoritățile de reglementare cooperează cel puțin la nivel regional în scopul:
- (a) de a încuraja crearea de mecanisme operaționale necesare pentru a permite o gestionare optimă a rețelei, de a promova bursele comune de energie electrică și alocarea capacității de interconexiune transfrontalieră, precum și de a permite un nivel adecvat al capacității de interconexiune, inclusiv prin intermediul unor noi interconectări, în interiorul regiunii și între regiuni, permițând astfel dezvoltarea unei concurențe efective și îmbunătățirea siguranței alimentării cu energie electrică, fără a face discriminări între furnizorii din diferite state membre;
 - (b) de a coordona activitățile comune de supraveghere a entităților care desfășoară activități la nivel regional;
 - (c) de a coordona, în cooperare cu alte autorități implicate, activitățile comune de supraveghere a evaluărilor adecvării resurselor la nivel național, regional și european;
 - (d) de a coordona dezvoltarea tuturor codurilor de rețea și a orientărilor pentru operatorii de transport și de sistem vizați și pentru alți participanți de pe piață; și
 - (e) de a coordona dezvoltarea normelor privind gestionarea congestiilor.
- (3) Autoritățile de reglementare au dreptul de a încheia acorduri de cooperare între ele, pentru a favoriza cooperarea în domeniul reglementării.
- (4) Acțiunile menționate la alineatul (2) se desfășoară, după caz, în colaborare strânsă cu alte autorități naționale competente și fără a aduce atingere competențelor specifice ale acestora.
- (5) Comisia este împuternicită să adopte acte delegate în conformitate cu articolul 67 pentru a completa prezenta directivă prin stabilirea unor orientări cu privire la limitele atribuțiilor autorităților de reglementare de a coopera între ele, precum și cu ACER.

Articolul 62

Atribuțiile și competențele autorităților de reglementare cu privire la centrele de coordonare regionale

- (1) În strânsă coordonare, autoritățile de reglementare regionale din regiunea de operare a sistemului în care se înființează un centru de coordonare regional:
- (a) aprobă propunerea de înființare a centrelor de coordonare regionale în conformitate cu articolul 35 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2019/943;
 - (b) aprobă costurile legate de activitățile centrelor de coordonare regionale, care sunt suportate de operatorii de transport și de sistem și care urmează a fi luate în considerare la calcularea tarifelor, cu condiția ca acestea să fie rezonabile și adecvate;

- (c) aprobă procesul decizional bazat pe cooperare;
 - (d) asigură că centrele de coordonare regionale sunt dotate cu toate resursele umane, tehnice, fizice și financiare necesare îndeplinirii obligațiilor care le revin în temeiul prezentei directive și îndeplinirii atribuțiilor lor într-un mod independent și imparțial;
 - (e) propun, împreună cu alte autorități de reglementare dintr-o regiune de operare a sistemului, eventuale atribuții și competențe suplimentare care să fie conferite centrelor de coordonare regionale de către statele membre din regiunea de operare a sistemului;
 - (f) asigură respectarea obligațiilor prevăzute în prezenta directivă și în alte acte legislative relevante ale Uniunii, în special în privința aspectelor transfrontaliere, și se consultă pentru a identifica împreună cazurile de nerespectare a obligațiilor de către centrele de coordonare regionale; în cazul în care autoritățile de reglementare nu au reușit să ajungă la un acord în termen de patru luni de la începerea consultărilor în ceea ce privește identificarea împreună a cazurilor de nerespectare, chestiunea este adusă la cunoștința ACER în vederea luării unei decizii, în temeiul articolului 6 alineatul (10) din Regulamentul (UE) 2019/942;
 - (g) monitorizează executarea coordonării sistemului și prezintă ACER un raport anual în acest sens, în conformitate cu articolul 46 din Regulamentul (UE) 2019/943.
- (2) Statele membre se asigură că autorităților de reglementare le sunt conferite competențele care le permit să își îndeplinească în mod eficient și rapid atribuțiile menționate la alineatul (1). În acest scop, autoritățile de reglementare au cel puțin următoarele competențe:
- (a) de a solicita informații centrelor de coordonare regionale;
 - (b) de a efectua inspecții, inclusiv inspecții neanunțate, la sediul centrelor de coordonare regionale;
 - (c) de a emite decizii comune obligatorii pentru centrele de coordonare regionale.
- (3) Autoritatea de reglementare situată în statul membru unde își are sediul centrul de coordonare regional este competentă să aplice sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare centrului de coordonare regional, în cazul în care acesta nu își respectă obligațiile care îi revin în temeiul prezentei directive, al Regulamentului (UE) 2019/943 sau al oricărei decizii relevante și cu forță juridică obligatorie a autorității de reglementare sau a ACER, ori să propună unei instanțe competente să impună astfel de sancțiuni.

Articolul 63

Conformitatea cu codurile de rețea și cu orientările

- (1) Orice autoritate de reglementare, precum și Comisia pot solicita avizul ACER cu privire la conformitatea unei decizii luate de o autoritate de reglementare cu codurile de rețea și cu orientările menționate în prezenta directivă sau în capitolul VII din Regulamentul (UE) 2019/943.
- (2) ACER își prezintă avizul atât autorității de reglementare care l-a solicitat, respectiv, Comisiei, cât și autorității de reglementare care a luat decizia în cauză, în termen de trei luni de la data primirii solicitării de aviz.
- (3) În cazul în care autoritatea de reglementare care a luat decizia nu se conformează avizului ACER în termen de patru luni de la data primirii avizului, ACER informează Comisia cu privire la acest fapt.
- (4) Orice autoritate de reglementare poate informa Comisia, în cazul în care consideră că o decizie relevantă pentru comerțul transfrontalier, luată de o altă autoritate de reglementare, nu este conformă cu codurile de rețea și cu orientările menționate în prezenta directivă sau în capitolul VII din Regulamentul (UE) 2019/943, în termen de două luni de la data deciziei respective.
- (5) În cazul în care, fie în termen de două luni după ce a fost informată de către ACER în conformitate cu alineatul (3), ori de către o autoritate de reglementare în conformitate cu alineatul (4), fie din proprie inițiativă în termen de trei luni de la data deciziei, Comisia consideră că respectiva decizie a autorității de reglementare ridică îndoieli majore în ceea ce privește compatibilitatea cu codurile de rețea și cu orientările menționate în prezenta directivă sau în capitolul VII din Regulamentul (UE) 2019/943, Comisia poate decide examinarea mai detaliată a cazului. Într-o astfel de situație, Comisia invită autoritatea de reglementare și părțile la procedură să își prezinte observațiile.

(6) În cazul în care Comisia a decis examinarea mai detaliată a cazului, în termen de maxim patru luni de la data deciziei respective, Comisia emite o decizie finală:

- (a) de a nu ridica obiecții împotriva deciziei autorității de reglementare; sau
- (b) de a solicita autorității de reglementare în cauză să își retragă decizia, pe motiv că orientările și codurile de rețea nu au fost respectate.

(7) În cazul în care Comisia nu a luat o decizie de examinare mai detaliată a cazului sau nu a luat o decizie finală în termenele prevăzute la alineatele (5) și, respectiv, (6), se consideră că nu a ridicat obiecții împotriva deciziei autorității de reglementare.

(8) Autoritatea de reglementare se conformează, în termen de două luni, deciziei Comisiei prin care i se solicită autorității de reglementare să își retragă decizia, și informează Comisia în consecință.

(9) Comisia este împuternicită să adopte acte delegate în conformitate cu articolul 67 pentru a completa prezenta directivă prin stabilirea unor orientări care să conțină detaliile procedurii care trebuie urmată în vederea punerii în aplicare a prezentului articol.

Articolul 64

Evidența datelor

(1) Statele membre solicită furnizorilor să păstreze la dispoziția autorităților naționale, inclusiv a autorității de reglementare, a autorităților naționale din domeniul concurenței și a Comisiei, timp de cel puțin cinci ani, în scopul îndeplinirii atribuțiilor care le revin, datele relevante cu privire la toate tranzacțiile din cadrul contractelor de furnizare de energie electrică și al instrumentelor derivate din domeniul energiei electrice încheiate cu clienți angro și cu operatori de transport și de sistem.

(2) Aceste date cuprind informații privind caracteristicile tranzacțiilor relevante, cum ar fi durata, regulile privind livrarea și decontarea, cantitatea, datele și termenele de executare, prețurile tranzacției, mijloacele de identificare a clientului angro în cauză, precum și informații specifice privind toate contractele de furnizare a energiei electrice și toate instrumentele derivate din domeniul energiei electrice nedecontate.

(3) Autoritatea de reglementare poate decide să pună la dispoziția participanților la piață elemente ale acestor informații, cu condiția ca informațiile sensibile din punct de vedere comercial referitoare la anumiți actori de pe piață sau la anumite tranzacții să nu fie divulgate. Prezentul alineat nu se aplică informațiilor referitoare la instrumente financiare care intră sub incidența Directivei 2014/65/UE.

(4) Prezentul articol nu creează obligații suplimentare față de autoritățile menționate la alineatul (1) pentru entitățile care intră sub incidența Directivei 2014/65/UE.

(5) În cazul în care autoritățile menționate la alineatul (1) necesită acces la datele păstrate de entitățile care intră sub incidența Directivei 2014/65/UE, autoritățile responsabile în temeiul respectivei directive furnizează autorităților respective datele solicitate.

CAPITOLUL VIII

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 65

Condiții de concurență echitabile

(1) Măsurile pe care le pot adopta statele membre în temeiul prezentei directive pentru a asigura condiții de concurență echitabile trebuie să fie compatibile cu TFUE, în special cu articolul 36, și cu dreptul Uniunii.

(2) Măsurile menționate la alineatul (1) trebuie să fie proporționale, nediscriminatorii și transparente. Măsurile respective se aplică numai după notificarea Comisiei și după primirea aprobării acesteia.

(3) Comisia acționează în urma notificării menționate la alineatul (2) în termen de două luni de la data primirii notificării. Termenul respectiv începe în ziua următoare datei primirii informațiilor complete. În cazul în care Comisia nu a acționat în acest termen de două luni, se consideră că aceasta nu are obiecții în ceea ce privește măsurile care i-au fost notificate.

Articolul 66

Derogări

(1) Statele membre care pot demonstra că au probleme majore la exploatarea sistemelor conectate mici și a sistemelor izolate mici pot solicita Comisiei derogări de la dispozițiile relevante din articolele 7 și 8 și din capitolele IV, V și VI.

Sistemele izolate mici și Franța, în ceea ce privește Corsica, pot, de asemenea, să solicite o derogare de la articolele 4, 5 și 6.

Înainte de a lua o decizie, Comisia informează statele membre cu privire la aceste solicitări, cu respectarea confidențialității.

(2) Derogările acordate de Comisie menționate la alineatul (1) sunt limitate în timp și sunt supuse anumitor condiții care vizează creșterea concurenței și integrarea cu piața internă și care garantează faptul că derogările nu împiedică tranziția către energia din surse regenerabile, mai multă flexibilitate, stocarea energiei, electromobilitate și consum dispecerizabil.

În cazul regiunilor ultraperiferice în sensul articolului 349 din TFUE, care nu pot fi interconectate cu piața de energie electrică a Uniunii, derogarea nu este limitată în timp și este supusă anumitor condiții care garantează că derogarea nu împiedică tranziția către energia din surse regenerabile.

Deciziile prin care se acordă derogări se publică în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

(3) Articolul 43 nu se aplică în ceea ce privește Cipru, Luxemburg și Malta. În plus, articolele 6 și 35 nu se aplică în ceea ce privește Malta, iar articolele 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 și 52 nu se aplică în ceea ce privește Cipru.

În sensul articolului 43 alineatul (1) litera (b), noțiunea de „întreprindere care desfășoară oricare dintre activitățile de producere sau de furnizare” nu se referă la clienții finali care desfășoară oricare dintre funcțiile de producere și/sau de furnizare a energiei electrice, fie direct, fie prin intermediul unei întreprinderi asupra căreia își exercită controlul, fie individual, fie în comun, cu condiția ca, din punctul de vedere al mediei anuale, clienții finali, inclusiv cotele lor de energie electrică produsă în întreprinderile controlate să fie consumatori neți de energie electrică și cu condiția ca valoarea economică a energiei electrice pe care o vând terților să fie nesemnificativă ca proporție în cadrul celorlalte activități comerciale pe care le desfășoară.

(4) Până la 1 ianuarie 2025, sau până la o dată ulterioară stabilită printr-o decizie în temeiul alineatului (1) de la prezentul articol, articolul 5 nu se aplică în ceea ce privește Cipru și Corsica.

(5) Articolul 4 nu se aplică în ceea ce privește Malta până la 5 iulie 2027. Această perioadă poate fi prelungită cu o perioadă suplimentară, care nu depășește opt ani. Prolungirea cu o perioadă suplimentară se efectuează în temeiul unei decizii în temeiul alineatului (1).

Articolul 67

Exercitarea delegării de competențe

(1) Competența de a adopta acte delegate este conferită Comisiei în condițiile prevăzute la prezentul articol.

(2) Competența de a adopta acte delegate menționată la articolul 61 alineatul (5) și articolul 63 alineatul (9) se conferă Comisiei pe o perioadă nedeterminată de la 4 iulie 2019.

(3) Delegarea de competențe menționată la articolul 61 alineatul (5) și articolul 63 alineatul (9) poate fi revocată oricând de Parlamentul European sau de Consiliu. O decizie de revocare pune capăt delegării de competențe specificate în decizia respectivă. Decizia produce efecte din ziua care urmează datei publicării acesteia în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* sau de la o dată ulterioară menționată în decizie. Decizia nu aduce atingere actelor delegate care sunt deja în vigoare.

(4) Înainte de adoptarea unui act delegat, Comisia consultă experții desemnați de fiecare stat membru în conformitate cu principiile prevăzute în Acordul interinstituțional din 13 aprilie 2016 privind o mai bună legiferare.

- (5) De îndată ce adoptă un act delegat, Comisia îl notifică simultan Parlamentului European și Consiliului.
- (6) Un act delegat adoptat în temeiul articolului 61 alineatul (5) și al articolului 63 alineatul (9) intră în vigoare numai în cazul în care nici Parlamentul European și nici Consiliul nu au formulat obiecții în termen de două luni de la notificarea acestuia către Parlamentul European și Consiliul, sau în cazul în care, înaintea expirării termenului respectiv, Parlamentul European și Consiliul au informat Comisia că nu vor formula obiecții. Respectivul termen se prelungește cu două luni la inițiativa Parlamentului European sau a Consiliului.

Articolul 68

Procedura comitetului

- (1) Comisia este asistată de un comitet. Respectivul comitet reprezintă un comitet în înțelesul Regulamentului (UE) nr. 182/2011.
- (2) În cazul în care se face trimitere la prezentul alineat, se aplică articolul 4 din Regulamentul (UE) nr. 182/2011.

Articolul 69

Monitorizarea, evaluarea și raportarea efectuate de către Comisie

- (1) Comisia monitorizează și evaluează punerea în aplicare a prezentei directive și prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport intermediar anexat la raportul privind starea uniunii energetice menționat la articolul 35 din Regulamentul (UE) 2018/1999.
- (2) Până la 31 decembrie 2025, Comisia evaluează punerea în aplicare a prezentei directive și prezintă Parlamentului European și Consiliului un raport. Dacă este cazul, Comisia prezintă o propunere legislativă, simultan sau ulterior transmiterii raportului.

Evaluarea efectuată de Comisie analizează în special dacă clienții, mai ales cei vulnerabili sau în situație de sărăcie energetică, sunt protejați în mod corespunzător prin prezenta directivă.

Articolul 70

Modificarea Directivei 2012/27/UE

Directiva 2012/27/UE se modifică după cum urmează:

1. Articolul 9 se modifică după cum urmează:

- (a) titlul se înlocuiește cu următorul text:

„Contorizarea gazelor naturale”;

- (b) la alineatul (1), primul paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„(1) Statele membre se asigură că, în măsura în care este posibil din punct de vedere tehnic, rezonabil din punct de vedere financiar și proporțional în raport cu eventualele economii de energie, clienții finali pentru gaze naturale dispun de contoare individuale la prețuri competitive, care reflectă cu acuratețe consumul real de energie al clientului final și care furnizează informații privind momentul efectiv al utilizării.”;

- (c) alineatul (2) se modifică după cum urmează:

- (i) partea introductivă se înlocuiește cu următorul text:

„(2) În cazul și în măsura în care statele membre implementează sisteme de contorizare inteligentă și introduc contoare inteligente de gaze naturale în conformitate cu Directiva 2009/73/CE.”;

- (ii) literele (c) și (d) se elimină.

2. Articolul 10 se modifică după cum urmează:

(a) titlul se înlocuiește cu următorul text:

„Informații privind facturarea gazelor naturale”;

(b) la alineatul (1), primul paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„(1) În cazul în care clienții finali nu dispun de contoarele inteligente menționate în Directiva 2009/73/CE, statele membre se asigură, până la 31 decembrie 2014, că informațiile cu privire la facturarea gazelor naturale sunt fiabile, exacte și au la bază consumul real, în conformitate cu anexa VII punctul 1.1, atunci când acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic și justificat din punct de vedere economic.”;

(c) la alineatul (2), primul paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„(2) Contoarele instalate în conformitate cu Directiva 2009/73/CE permit furnizarea de informații exacte privind facturarea, bazate pe consumul real. Statele membre asigură clienților finali posibilitatea de a accesa cu ușurință informații suplimentare referitoare la consumul anterior, care permit o autoverificare detaliată.”

3. Titlul articolului 11 se înlocuiește cu următorul text:

„Costurile de acces la informațiile privind contorizarea și facturarea gazelor naturale”.

4. La articolul 13, cuvintele „articolele 7-11” se înlocuiesc cu cuvintele „articolele 7-11a”.

5. Articolul 15 se modifică după cum urmează:

(a) alineatul (5) se modifică după cum urmează:

(i) primul și al doilea paragraf se elimină;

(ii) al treilea paragraf se înlocuiește cu următorul text:

„Operatorii de transport și de sistem și operatorii de distribuție respectă cerințele prevăzute în anexa XII.”;

(b) alineatul (8) se elimină.

6. Titlul anexei VII se înlocuiește cu următorul text:

„Cerințe minime privind facturarea și informațiile referitoare la facturare pe baza consumului real de gaze naturale”.

Articolul 71

Transpunere

(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma articolelor 2-5, articolului 6 alineatele (2) și (3), articolului 7 alineatul (1), articolului 8 alineatul (2) literele (j) și (l), articolului 9 alineatul (2), articolului 10 alineatele (2)-(12), articolelor 11-24, articolelor 26, 28 și 29, articolelor 31-34, articolului 36, articolului 38 alineatul (2), articolelor 40 și 42, articolului 46 alineatul (2) litera (d), articolelor 51 și 54, articolelor 57-59, articolelor 61-63, articolului 70 punctele 1-3, articolului 70 punctul 5 litera (b), articolului 70 punctul 6 și anexelor I și II până la 31 decembrie 2020. Statele membre comunică de îndată Comisiei textul actelor respective.

Cu toate acestea, statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma:

(a) articolului 70 punctul 5 litera (a), până la 31 decembrie 2019;

(b) articolului 70 punctul 4, până la 25 octombrie 2020.

Atunci când statele membre adoptă respectivele dispoziții, acestea conțin o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o asemenea trimitere la data publicării lor oficiale. Acestea conțin, de asemenea, o mențiune care precizează că trimiterile, în acte cu putere de lege și acte administrative în vigoare, la directiva abrogată prin prezenta directivă se interpretează ca trimiteri la prezenta directivă. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a unei astfel de trimiteri și de formulare a unei astfel de mențiuni.

(2) Comisiei îi sunt comunicate de către statele membre textele principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

Articolul 72

Abrogarea

Directiva 2009/72/CE se abrogă de la 1 ianuarie 2021, fără a aduce atingere obligațiilor statelor membre în ceea ce privește termenul de transpunere în dreptul intern și datele de aplicare a directivei prevăzute în anexa III.

Trimiterile la directiva abrogată se interpretează ca trimiteri la prezenta directivă și se citesc în conformitate cu tabelul de corespondență din anexa IV.

Articolul 73

Intrarea în vigoare

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Articolul 6 alineatul (1), articolul 7 alineatele (2)-(5), articolul 8 alineatul (1), articolul 8 alineatul (2) literele (a)-(i) și litera (k), articolul 8 alineatele (3) și (4), articolul 9 alineatele (1), (3), (4) și (5), articolul 10 alineatele (2)-(10), articolele 25, 27, 30, 35 și 37, articolul 38 alineatele (1), (3) și (4), articolele 39, 41, 43, 44 și 45, articolul 46 alineatul (1), articolul 46 alineatul (2) literele (a), (b) și (c) și literele (e)-(h), articolul 46 alineatele (3)-(6), articolele 47-50, articolele 52, 53, 55, 56, 60, 64 și 65 se aplică de la 1 ianuarie 2021.

Articolul 70 punctele 1-3, articolul 70 punctul 5 litera (b) și articolul 70 punctul 6 se aplică de la 1 ianuarie 2021.

Articolul 70 punctul 5 litera (a) se aplică de la 1 ianuarie 2020.

Articolul 70 punctul 4 se aplică de la 26 octombrie 2020.

Articolul 74

Destinatari

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Bruxelles, 5 iunie 2019.

Pentru Parlamentul European

Președintele

A. TAJANI

Pentru Consiliu

Președintele

G. CIAMBA

ANEXA I

CERINȚE MINIME PRIVIND FACTURAREA ȘI INFORMAȚIILE REFERITOARE LA FACTURARE

1. Informații minime care sunt incluse în factură și în informațiile de facturare
 - 1.1. Următoarele informații esențiale sunt prezentate în mod vizibil clienților finali în facturile lor, evidențiate în mod distinct față de celelalte elemente ale facturii:
 - (a) prețul de plătit și, dacă este posibil, o defalcare a prețului, împreună cu o declarație clară că toate sursele de energie pot beneficia, de asemenea, de stimulente care nu sunt finanțate prin taxele indicate în defalcarea prețului;
 - (b) data scadentă a plății.
 - 1.2. Următoarele informații esențiale sunt prezentate în mod vizibil clienților finali în facturile lor și în informațiile de facturare, evidențiate în mod distinct față de celelalte elemente ale facturii și ale informațiilor de facturare:
 - (a) consumul de energie electrică pe perioada de facturare;
 - (b) numele și datele de contact ale furnizorului, inclusiv o linie telefonică de asistență pentru consumatori și o adresă de e-mail;
 - (c) denumirea tarifului;
 - (d) data de încetare a contractului, dacă este cazul;
 - (e) informații privind posibilitatea și beneficiile schimbării furnizorului;
 - (f) codul de comutare sau codul unic de identificare al clientului final la punctul de alimentare al clientului final;
 - (g) informații privind drepturile clienților finali în ceea ce privește soluționarea alternativă a litigiilor, inclusiv datele de contact ale entității responsabile în temeiul articolului 26;
 - (h) punctul unic de contact menționat la articolul 25;
 - (i) un link sau o trimitere la locul unde pot fi găsite instrumentele de comparare menționate la articolul 14.
 - 1.3. În cazul în care facturile au la bază consumul real sau o citire de la distanță de către operator, următoarele informații sunt puse la dispoziția clienților finali în sau împreună cu facturile lor și facturile de regularizare periodice sau le sunt semnalate în cadrul acestora:
 - (a) comparații între consumul actual de energie electrică al clientului final și consumul clientului final pentru aceeași perioadă a anului anterior, sub formă grafică;
 - (b) informații de contact ale organizațiilor consumatorilor, ale agențiilor pentru energie sau ale organismelor similare, inclusiv adrese de site-uri internet, de unde se pot obține informații cu privire la măsurile disponibile de îmbunătățire a eficienței energetice pentru echipamentele care utilizează energie.
 - (c) comparații cu un client final mediu de energie normalizat sau etalonat, din aceeași categorie de consum.
2. Frecvența facturării și furnizarea informațiilor de facturare:
 - (a) facturarea pe baza consumului real se efectuează cel puțin o dată pe an;
 - (b) în cazul în care clientul final nu dispune de un contor care permite citirea de la distanță de către operator sau în cazul în care clientul final a ales în mod activ să blocheze citirea de la distanță în conformitate cu dreptul intern, informațiile de facturare exacte, bazate pe consumul real, sunt puse la dispoziția clientului final cel puțin o dată la fiecare șase luni sau o dată la fiecare trei luni, dacă se solicită acest lucru ori în cazul în care clientul final a optat să primească facturi electronice;

- (c) în cazul în care clientul final nu dispune de un contor care permite citirea de la distanță de către operator sau în cazul în care clientul final a ales în mod activ să blocheze citirea de la distanță în conformitate cu dreptul intern, obligațiile prevăzute la literele (a) și (b) pot fi îndeplinite printr-un sistem de autocitire periodică de către clientul final, în cadrul căruia acesta comunică operatorului citirile propriului contor; factura sau informațiile de facturare pot fi bazate pe o estimare a consumului sau pe o sumă forfetară numai în cazul în care clientul final nu a transmis o citire a contorului pentru o perioadă de facturare determinată;
- (d) în cazul în care clientul final dispune de un contor care permite citirea de la distanță de către operator, se furnizează informații exacte de facturare bazate pe consumul real cel puțin în fiecare lună; aceste informații se pot pune la dispoziție, de asemenea, prin intermediul internetului și se actualizează cât de frecvent posibil în funcție de dispozitivele și sistemele de măsurare utilizate.

3. Defalcarea prețului pentru clientul final

Prețul pentru clientul final reprezintă suma următoarelor trei componente: componenta de energie și de furnizare, componenta de rețea (transport și distribuție) și componenta care cuprinde impozite, comisioane, taxe și tarife.

Atunci când în cadrul facturilor se prezintă o defalcare a prețului pentru clientul final, se folosesc, la nivelul întregii Uniuni, definițiile comune ale celor trei componente ale acestei defalcări, stabilite în temeiul Regulamentului (UE) 2016/1952 al Parlamentului European și al Consiliului (¹).

4. Acces la informații suplimentare privind consumul anterior

Statele membre impun ca, în măsura în care sunt disponibile informații suplimentare privind consumul anterior, informațiile respective să fie puse la dispoziția unui furnizor sau prestator de servicii desemnat de clientul final, la cererea clientului final.

În cazul în care clientul final dispune de un contor care permite citirea de la distanță de către operator, acesta trebuie să aibă posibilitatea de a accesa cu ușurință informații suplimentare privind consumul anterior care să permită autoverificări detaliate.

Informațiile suplimentare privind consumul anterior includ:

- (a) date cumulative cel puțin pentru ultimii trei ani sau pentru perioada calculată de la începutul contractului de furnizare a energiei electrice, dacă aceasta din urmă este mai mică. Datele trebuie să corespundă intervalelor pentru care au fost emise informațiile de facturare frecvente; și
- (b) date detaliate în funcție de ora utilizării, pentru orice zi, săptămână, lună și an, care se pun la dispoziție clienților finali neîntârziat, prin internet sau prin interfața contorului, cel puțin pentru ultimele 24 de luni sau pentru perioada calculată de la începutul contractului de furnizare a energiei electrice, dacă această perioadă este mai mică.

5. Precizarea surselor de energie

Furnizorii de energie electrică precizează în factură contribuția fiecărei surse de energie la energia electrică achiziționată de clientul final în baza contractului de furnizare a energiei electrice (precizare la nivel de produs).

Următoarele informații sunt puse la dispoziția clienților finali în sau împreună cu facturile lor și informațiile de facturare sau le sunt semnalate în cadrul acestora:

- (a) contribuția fiecărei surse de energie la mixul de energie global al furnizorului (la nivel național, și anume în statul membru în care a fost încheiat contractul de furnizare a energiei electrice, precum și la nivelul furnizorului, dacă acesta își desfășoară activitatea în mai multe state membre) în anul precedent, în mod inteligibil și ușor de comparat;
- (b) informații despre impactul asupra mediului, cel puțin în ceea ce privește emisiile de CO₂ și deșeurile radioactive rezultate din producerea de energie electrică pe baza mixului de energie global al furnizorului din anul precedent.

În ceea ce privește litera (a) de la al doilea paragraf, pentru energia electrică obținută prin intermediul unei burse de energie electrică sau importată de la o întreprindere situată în afara Uniunii pot fi folosite cifre agregate furnizate de bursa sau de întreprinderea în cauză în cursul anului precedent.

(¹) Regulamentul (UE) 2016/1952 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 octombrie 2016 privind statisticile europene referitoare la prețurile la gaze naturale și energie electrică și de abrogare a Directivei 2008/92/CE (JO L 311, 17.11.2016, p. 1).

Pentru precizarea energiei electrice din cogenerarea de înaltă eficiență, se pot folosi garanțiile de origine emise în temeiul articolului 14 alineatul (10) din Directiva 2012/27/UE. Comunicarea energiei electrice din surse regenerabile se face utilizând garanțiile de origine, cu excepția cazurilor menționate la articolul 19 alineatul (8) literele (a) și (b) din Directiva (UE) 2018/2001.

Autoritatea de reglementare sau altă autoritate națională competentă ia măsurile necesare pentru a garanta fiabilitatea informațiilor oferite de către furnizori clienților finali în temeiul dispozițiilor de la prezentul punct, precum și faptul că aceste informații sunt transmise, la nivel național, într-un mod clar comparabil.

ANEXA II

SISTEME DE CONTORIZARE INTELIGENTĂ

1. Statele membre asigură introducerea, pe teritoriile lor, a unor sisteme de contorizare inteligentă care pot face obiectul evaluării din punct de vedere economic a costurilor și beneficiilor pe termen lung pentru piață și pentru consumatorii individuali sau al unei evaluări a tipului de contorizare inteligentă care este rezonabil din punct de vedere economic și rentabil, precum și a termenului fezabil pentru distribuția acestora.
2. O astfel de evaluare ține seama de metodologia unei analize cost-beneficiu și de funcționalitățile minime ale sistemelor de contorizare inteligentă prevăzute în Recomandarea 2012/148/UE a Comisiei ⁽¹⁾, precum și de cele mai bune tehnici disponibile pentru asigurarea celui mai înalt nivel de securitate cibernetică și de protecție a datelor.
3. Sub rezerva acestei evaluări, statele membre sau, în cazul în care un stat membru a prevăzut astfel, autoritatea competentă desemnată, pregătesc un calendar cu un obiectiv de maximum 10 ani pentru introducerea sistemelor de contorizare inteligentă. În cazul în care instalarea sistemelor de contorizare inteligentă beneficiază de o evaluare pozitivă, cel puțin 80 % dintre clienții finali trebuie să dispună de contoare inteligente în termen de șapte ani de la data evaluării lor pozitive sau până în 2024 în cazul statelor membre care au inițiat introducerea sistematică a sistemelor de contorizare inteligentă înainte de 4 iulie 2019.

⁽¹⁾ Recomandarea 2012/148/UE a Comisiei din 9 martie 2012 privind pregătirile pentru introducerea sistemelor de contorizare inteligentă (JO L 73, 13.3.2012, p. 9).

ANEXA III

TERMENUL DE TRANSPUNERE ÎN DREPTUL INTERN ȘI DATA APLICĂRII
(MENȚIONATE LA ARTICOLUL 72)

Directiva	Termen de transpunere	Data de aplicare
Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO L 211, 14.8.2009, p. 55)	3 martie 2011	3 septembrie 2009

ANEXA IV

TABEL DE CORESPONDENȚĂ

Directiva 2009/72/CE	Prezenta directivă
Articolul 1	Articolul 1
Articolul 2	Articolul 2
—	Articolul 3
Articolul 33 și articolul 41	Articolul 4
—	Articolul 5
Articolul 32	Articolul 6
Articolul 34	Articolul 7
Articolul 7	Articolul 8
Articolul 8	—
Articolul 3 alineatul (1)	Articolul 9 alineatul (1)
Articolul 3 alineatul (2)	Articolul 9 alineatul (2)
Articolul 3 alineatul (6)	Articolul 9 alineatul (3)
Articolul 3 alineatul (15)	Articolul 9 alineatul (4)
Articolul 3 alineatul (14)	Articolul 9 alineatul (5)
Articolul 3 alineatul (16)	—
Articolul 3 alineatul (4)	Articolul 10 alineatul (1)
Anexa I. 1 litera (a)	Articolul 10 alineatele (2) și (3)
Anexa I. 1 litera (b)	Articolul 10 alineatul (4)
Anexa I. 1 litera (c)	Articolul 10 alineatul (5)
Anexa I. 1 litera (d)	Articolul 10 alineatele (6) și (8)
—	Articolul 10 alineatul (7)
Anexa I. 1 litera (f)	Articolul 10 alineatul (9)
Anexa I. 1 litera (g)	Articolul 10 alineatul (10)
Articolul 3 alineatul (7)	Articolul 10 alineatul (11)
Anexa I. 1 litera (j)	Articolul 10 alineatul (12)
Articolul 3 alineatul (10)	—
Articolul 4	—
Articolul 5	—
Articolul 6	—
—	Articolul 11
Articolul 3 alineatul (5) litera (a) și anexa I.1 litera (e)	Articolul 12
—	Articolul 13
—	Articolul 14
—	Articolul 15
—	Articolul 16
—	Articolul 17
—	Articolul 18
Articolul 3 alineatul (11)	Articolul 19 alineatul (1)
—	Articolul 19 alineatele (2)-(6)

Directiva 2009/72/CE	Prezenta directivă
—	Articolul 20
—	Articolul 21
—	Articolul 22
—	Articolul 23
—	Articolul 24
Articolul 3 alineatul (12)	Articolul 25
Articolul 3 alineatul (13)	Articolul 26
Articolul 3 alineatul (3)	Articolul 27
Articolul 3 alineatul (7)	Articolul 28 alineatul (1)
Articolul 3 alineatul (8)	Articolul 28 alineatul (2)
—	Articolul 29
Articolul 24	Articolul 30
Articolul 25	Articolul 31
—	Articolul 32
—	Articolul 33
—	Articolul 34
Articolul 26	Articolul 35
—	Articolul 36
Articolul 27	Articolul 37
Articolul 28	Articolul 38
Articolul 29	Articolul 39
Articolul 12	Articolul 40 alineatul (1)
—	Articolul 40 alineatele (2)-(8)
Articolul 16	Articolul 41
Articolul 23	Articolul 42
Articolul 9	Articolul 43
Articolul 13	Articolul 44
Articolul 14	Articolul 45
Articolul 17	Articolul 46
Articolul 18	Articolul 47
Articolul 19	Articolul 48
Articolul 20	Articolul 49
Articolul 21	Articolul 50
Articolul 22	Articolul 51
Articolul 10	Articolul 52
Articolul 11	Articolul 53
—	Articolul 54
Articolul 30	Articolul 55
Articolul 31	Articolul 56
Articolul 35	Articolul 57
Articolul 36	Articolul 58

Directiva 2009/72/CE	Prezenta directivă
Articolul 37 alineatul (1)	Articolul 59 alineatul (1)
Articolul 37 alineatul (2)	Articolul 59 alineatul (2)
Articolul 37 alineatul (4)	Articolul 59 alineatul (3)
—	Articolul 59 alineatul (4)
Articolul 37 alineatul (3)	Articolul 59 alineatul (5)
Articolul 37 alineatul (5)	Articolul 59 alineatul (6)
Articolul 37 alineatul (6)	Articolul 59 alineatul (7)
Articolul 37 alineatul (8)	—
Articolul 37 alineatul (7)	Articolul 59 alineatul (8)
—	Articolul 59 alineatul (9)
Articolul 37 alineatul (9)	Articolul 59 alineatul (10)
Articolul 37 alineatul (10)	Articolul 60 alineatul (1)
Articolul 37 alineatul (11)	Articolul 60 alineatul (2)
Articolul 37 alineatul (12)	Articolul 60 alineatul (3)
Articolul 37 alineatul (13)	Articolul 60 alineatul (4)
Articolul 37 alineatul (14)	Articolul 60 alineatul (5)
Articolul 37 alineatul (15)	Articolul 60 alineatul (6)
Articolul 37 alineatul (16)	Articolul 60 alineatul (7)
Articolul 37 alineatul (17)	Articolul 60 alineatul (8)
Articolul 38	Articolul 61
—	Articolul 62
Articolul 39	Articolul 63
Articolul 40	Articolul 64
Articolul 42	—
Articolul 43	Articolul 65
Articolul 44	Articolul 66
Articolul 45	—
—	Articolul 67
Articolul 46	Articolul 68
Articolul 47	Articolul 69
—	Articolul 70
Articolul 49	Articolul 71
Articolul 48	Articolul 72
Articolul 50	Articolul 73
Articolul 51	Articolul 74
—	Anexa I punctele 1-4
Articolul 3 alineatul (9)	Anexa I. 5
Anexa I. 2	Anexa II
—	Anexa III
—	Anexa IV